

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 6

“ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙΝ

Οὐδείς λαὸς κυριαρχεῖται τόσον ἀπὸ τὴν πνευματικὴν του παρὰδου, ὅσον ὁ Ἑλληνικός. Ἡ δὲ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἀναπαύεται—ὅσον οὐδεμιᾶς ἄλλης Ἐκκλησίας—ἐπὶ τῆς ἀγίας Παρὰδόσεως, πὸν ὡς βιώματα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ ὡς κληρονομία γενεῶν ὀλοκλήρων, τὴν κατευθύνου καὶ τὴν ἐμπνέου. Μία δὲ ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας τῆς ἐκδηλώσεις; εἶναι αἱ τελεταί τῆς καὶ αἱ καθιερωμέναι θρησκευτικαί τῆς ἑορταί, πὸν ἀποτελοῦν συμβολισμοὺς ἀληθειῶν τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας.

*

Ὁ ἑορτασμός τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἶναι ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς εὐγενεστέρους καὶ ἀπὸ τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς λατρευτικῆς τῆς ζωῆς. Διὰ τούτου, ὑπενθυμίζεται εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ θεουργικὸν γεγονός τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀσπόρου καὶ ἐν πνεύματι θείας του Γεννήσεως ὑπὸ τῆς Παρθένου Μαρίας.

*

Περιδεῆς ἡ Παρθένος, ἐκθαμβουμένη, καὶ βαθύτατα συγκεκινημένη, ἐδέχθη κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν, τὸ μῆνυμα τοῦ ἀπαστράπτοντος ἐμπρός τῆς Ἀγγέλου— «Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σου».

Ὅποῖον ἀπειρινόητον μυστήριον! Ὅποῖον ὑπερφνὲς μεγαλεῖον! Ὅποια, θεϊκὴ ὄντως, συγκατάβασις! Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὸ Ἄπειρον ἀποκαλύπτεται καὶ εἰσδύει εἰς τὸ πεπερασμένον. Ὁ «καινὸς οὐρανὸς» καὶ ἡ «καινὴ κτίσις» ἐμφανίζονται. Ἡ ροὴ τῆς Ἱστορίας μεταβάλλεται. Ἡ φθαρεῖσα θεία εἰκὼν ἀναπλάττεται. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ Θεὸς ὀρθοῦνται φιλίως κατέναντι ἀλλήλων. Ἡ ὀργάνωσις τῆς ζωῆς, ἡ στηριζομένη, ἕως τότε,

ἐπὶ τῆς βίας καὶ τῆς σκληρότητος μετασχηματίζεται. Μία νέα ψυχὴ, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς τρυφερότητος, δημιουργεῖται. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς θεμελιούται. Καὶ ἡ σεμνὴ καὶ ταπεινὴ παρθένος τῆς Ἰουδαίας ἀποβαίνει ἀπειρόγαμος Νύμφη, καὶ ἡ Μήτηρ τοῦ συναϊδίου βλαστοῦ καὶ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

*

«Ἄξιόν ἐστιν, ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σε, τὴν Θεοτόκον».

Καὶ πῶς ὄχι; Ζῶσα ἡ Παρθένος Μαρία εἰς μίαν ἐποχὴν καὶ εἰς ἓνα κόσμον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐκυριαρχεῖ ἀσυγκράτητον πνεῦμα εὐδαιμονισμοῦ καὶ ἠθικῆς ἀποσυνθέσεως, εἶχε πραγματοποιήσει, μὲ τὴν ἐλευθέραν τῆς θέλησιν καὶ κατὰ τρόπον ἀπόλυτον, μίαν φύσιν πανάμωμον καὶ πανακήρατον καὶ καθαρωτέραν τῶν ἡλιακῶν λαμπηδόνων. Οἱ λογισμοὶ τῆς ἦσαν ἀγνοὶ καὶ μυρόπνοοι, ὅπως τὰ πέταλα τῶν κρίνων. Καὶ τὰ αἰσθήματά τῆς πανάσπιλα, ὅπως αἱ χιόνες εἰς τὰς ἀπατήτους κορυφάς. Ὑπῆρξε, διὰ τούτο, ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ δεχθῆ ἐντὸς τῆς τὸν Θεόν, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον. Μόνον δι' αὐτῆς κατέστη δυνατὸν νὰ διανοιγῆ ὁ ὅτος πρὸς τὸν Ἄόρατον, καὶ ν' ἀπαντήσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν θείαν κλήσιν. Καὶ ἀπέβη ἡ ἀδαμαντίνη πύλη, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆλθε καὶ ἐβάδισεν ἐπὶ τῆς Γῆς ὁ Λόγος. Ἡ γέφυρα, ἡ μετάγουσα ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν. Καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία ἀπέκτησε τὴν ἀσάλευτον ἐγκόσμιον βάσιν τῆς. «Ἄξιόν ἐστιν, ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν Σε, τὴν Θεοτόκον».

*

Δίδυμος ὁμως εἶναι ὁ ἑορτασμός. Καὶ διττῶς καθηγιασμένη—θρησκευτικῶς καὶ ἔθνι-

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (1833-1960)

Γ'

Ἰωαννίνων

Σπυρίδων Βλάχος ὁ ἀπὸ Βελλῶς καὶ Κονίτσης	1916-1922 ¹ β' 1924-1949.
Δημήτριος Εὐθυμίου ὁ ἀπὸ Δρυϊνου- πόλεως κ.λ.π.	1956 ² -1958.
Σεραφεῖμ Τίκας ὁ ἀπὸ Ἄρτης	1958.

1) Ἡ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1916 δημιουργηθεῖσα, ἐν τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων οὐχὶ εὐρυθμὸς κατάστασις, ἐπεσφραγίσθη, κατὰ τὸ ἔτος 1922 (27 Ὀκτωβρίου) μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ Σπυρίδωνος τεθέντος ἀποφάσει συνοδικῆς εἰς προσωρινὴν διαθεσιμότητα καὶ μετατεθέντος εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἀμασειας, διὰ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη· τούτου δὲ ἀμετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Οὐγγαρίας, ἀποκατέστη (15 Ἀπριλίου 1924) ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Ἀμασειας κύριος Σπυρίδων». Πρὸβλ. Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 66. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτ. 1922 Τ. ΜΒ' ἀριθ. φυλ. 43 σ. 419. «Ὁρθοδοξία» ἔτ. 1927 σ. 127, 128 καὶ ἔτ. 1949 Τεύχ. 2ον σ. 182. «Ἐκκλησία» ἔτ. 1924, ἀριθ. φύλ. 48 σ. 431.

2) Ἡ Μητρόπολις Ἰωαννίνων διετέλει ἐν χρεῖα ἀπὸ τοῦ 1949-1956 μὲ τοποτηρητὴν τὸν Δρυϊνουπόλεως Δημήτριον, τὸν, κατὰ τὸ 1956, ἐκλεγέντα ποιμενάρχην αὐτῆς.

κῶς—ἡ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κατ' αὐτὴν δὲν κατήλθε μόνον εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ, λυτρωτικὴ τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς. Ἄλλ' ἐπνευσε καὶ εἰς τὴν Λαύραν ἡ πνοὴ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ δουλεύοντος καὶ μαρτυροῦντος Ἐθνους μας. «Ὁ Θεός—κατὰ τὸν Κολοκοτρώνην—εἶχεν ὑπογράφει τὴν Ἐλευθερίαν του αὐτῆν». Γνώριμος ἦτο ἡ φωνὴ τῆς εἰς τὸ Γένος μας. Διότι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς μακραίωνος δουλείας του, ἤκουε μέσα εἰς σκιάφωτα τῶν ναῶν, παρήγορον καὶ προφητικὴν τὴν φωνὴν τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπίστευεν ἀκραδάντως, ὅτι ὅπως ὁ Χριστὸς εἰσηλθε εἰς τὸν Κόσμον καὶ ἐσταυρώθη, ἀλλὰ ἀνέστη· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Ἑλλάς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκηρύχθη καὶ ἠρμηνεύθη τὸ Εὐαγγέλιόν του, ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον του. Δρόμον Σταυρώσεως. Ἀλλὰ καὶ Ἀναστάσεως!

*

Καὶ εἶχεν ἐπιστῆ ἡ στιγμή. Ὁ Γερμανὸς ὑψώνει, τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ 1821, τὸ Λάβαρον τῆς Ἐθνεγεργίας. Καὶ ἡ Ἐλευθερία, μὲ συνοδούς της τὸν φιλαίματον

Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

α'. Αἰγιαλείας

Γρηγόριος Δενδρινὸς ὁ ἀπὸ Εὐδοκιάδος	1833-1842.
β'. Κυναίθης	
Βαρθολομαῖος ¹ ὁ ἀπὸ Μοσχονησιῶν	1833-1861.
Φιλόθεος Οἰκονομόπουλος	1861-1862.
Εὐθύμιος Ἀλεξανδρόπουλος	1868-1889.
Φιλάρετος Γιαννούλης	1901-1907.
Χαρίτων Κανελλόπουλος	1907-1911.
Τιμόθεος Ἀναστασίου	1912-1931.
Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος ὁ ἀπὸ Σταυ- ρουπόλεως	1931-1944.
Ἰαγθόνικος Παπασταματίου ὁ ἀπὸ Ἀργο- λίδος	1945-1956.
Γεώργιος Πάτσης ὁ ἀπὸ Θήρας	1957.

Καρυστίας καὶ Σκύρου

α'. Σκύρου

Γρηγόριος Ἐπιφανίου	1797-1837 ²
---------------------	------------------------

1) Ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ, τῷ μὲν 1849 ἡ ἐπαρχία Κυναίθης μετωνομάσθη εἰς Καλαβρύτων, τῷ δὲ 1852 ἠνώθησαν εἰς μίαν αἱ ἐπαρχίαι Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.

2) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γρηγορίου, ἡ Ἐπισκοπὴ Σκύρου, διατελέσασα ἐν χρεῖα μέχρι τοῦ 1841, κατηργήθη, ὑπαχθεῖσα

καὶ βροτολογὸν Ἄρην καὶ τὴν ἀδυσώπητον Νέμεσιν, θραύει τὰς δουλικὰς ἀλύσεις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀπὸ τὴν ἱερὰν σποδὸν τοῦ παρελθόντος ἀναπηθοῦν—ἀπὸ παντοῦ—λεοντόθυμοι Ἐκδικηταὶ καὶ Ἐλευθερωταί. Νικῶντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ πάθη των. Συντρίβοντες τοὺς τυράννους. Καὶ ἀνανεοῦντες τὰ ἀθάνατα προγονικὰ τρόπαια. Καὶ πικρὴ καὶ μυροβολοῦσα τὸν κόσμον ὀλόκληρον ἐκάλυψε τὴν ἱερὰν γῆν τῆς Ἑλλάδος μας ἡ καλλίνικος δάφνη!

*

Ἰδοῦ, διατὶ εἶναι διττῶς ἱερὰ διὰ τοὺς Πανέλληνας ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Καὶ ἰδοῦ, διατὶ θὰ ἑορτάζεται ὑπὸ τοῦ Γένους μας πάντοτε, εὐφρόσυτος, πανίερος, παρήγορος, διδακτικὴ, καὶ πληροῦσα τὰ στήθη ἀπὸ ὑπερηφάνειας.

Ἄς κλίνωμεν ὅλοι εὐλαβῶς τὰ γόνατα σήμερον. Καὶ ἄς μὴ λησμονώμεν ποτέ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ἐκνοφόρησε, ἐγαλόγησε, ἠλόγησε, καὶ ἐθεμελίωσε τὴν Ἐλευθερίαν μας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

β'. Κ α ρ υ σ τ ί α ς

Δανιήλ Κουτούδης ὁ ἀπὸ Χίου	1833-1842.
Μακάριος Καλλιάρχης	1852-1896.
Παντελεήμων Φωστίνης	1922-1943.
'Ανανίας Μάνος	1944-1957.
Χρυσόστομος Ζέρβας	1957.

Κ α σ σ α ν δ ρ ε ί α ς

Εἰρηναῖος Παντολέοντος πρ. Βελενίκου	1907-1945.
Καλλίνικος Χαραλαμπίδης ὁ ἀπὸ Ὀλύμπου	1945-1958.

Κ α σ τ ο ρ ί α ς

'Ιωακείμ Λεπτιδῆς ὁ ἀπὸ Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν	1911-1932.
Νικηφόρος Παπασιδέρης	1936-1958.
Δωρόθεος Γιανναρόπουλος	1958.

Κ ε ρ κ ῦ ρ α ς καὶ Π α ξ ῶ ν

α'. Π α ξ ῶ ν

Διονύσιος Μουρίκης	1850-1871.
--------------------	------------

β'. Κ ε ρ κ ῦ ρ α ς

'Αθανάσιος Πολίτης	1850-1870.
'Αντώνιος Χωριάτης ¹	1870-1881.
Εὐστάθιος Βουλισμᾶς	1884-1895.
Σεβαστιανὸς Νικοκάβουρας	1899-1920.
'Αθηναγόρας Σπύρου ²	1922-1930.
'Αλέξανδρος Δήμογλου ὁ ἀπὸ Ἀμερικῆς	1930-1942.
Μεθόδιος Κοντοστάνας	1942.

Κ ε φ α λ λ η ν ί α ς

Σπυρίδων Κοντομίχαλος	1842-1873.
Σπυρίδων Κομποθέρας	1874-1878.
Γερμανὸς Καλλιγᾶς	1884-1889.
Γεράσιμος Δώριζας	1893-1901.
Δαμασκηνὸς Πολυδώρου	1901-1933.
Γερμανὸς Ρουμπάνης	1944-1951.
'Ιερόθεος Βουῆς	1951.

Κ ί τ ρ ο υ ς

Παρθένιος Βαρδάκας	1904-1933 ³
--------------------	------------------------

ἀρχικῶς τῆ Εὐβοίας (Χαλκίδος), ἵνα τῷ 1852, μετὰ τὴν ἀνα-sύστασιν τῆς Καρυστίας εἰς αὐτοτελῆ παροικίαν, ἐνωθῆ μετ' αὐτῆς ὅτε δὲ μετὰ τὴν παραίτησιν, τῷ 1896, τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῆς Μακαρίου Καλλιάρχου, ἡ ἐπαρχία Καρυστίας συνεχω-νεύθη καὶ αὐθις μετὰ τῆς, τῆς Χαλκίδος, τοιαύτης, ἡ Σκύρου εἶχε καὶ αὐτὴ τὴν ἰδίαν τύχην, μέχρι οὗ, κατὰ τὸ ἔτος 1922, ἀπέτελεσε τμήμα τῆς, εἰς Μητρόπολιν, ἀναχθείσης, μετὰ τὴν ἀπόσπασιν αὐτῆς ἐκ τῆς Χαλκίδος, παροικίας Καρυστίας, τιτο-φορουμένης ὡς «Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου».

1) Ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐτονίσθη, κατὰ τὴν Συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 28ης Ἰουλίου 1873, ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, εἰς διαδοχὴν τοῦ Θεοφίλου Βλαχοπαπαδοπούλου, ἀπόφασις μὴ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἡ Ἱερά Σύνοδος κατὰ τὴν, τῆς 10ης Μαρτίου 1872, τοιαύτην, ἀπεφάντο συγχώνευσιν τῆς Ἐπι-σκοπῆς Παξῶν τῆ τῆς Κερκύρας Ἀρχιεπισκοπῆ τιτοφορου-μένη ἕκτοτε ὡς «Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν». Πρβλ. Β. Ἀτέση: Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ.λ.π. ἐθν. ἀνωτ. Τ.Α.σ. 142.

2) Ὁ νῦν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

3) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Παρθενίου, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «δυνάμει τῆς Πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1924 περὶ μονιμῶν καὶ προσωρινῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν νόμων 3615 καὶ 5187» ἀπεφάντο τὴν κατάργησιν αὐτῆς καὶ συγχώνευσιν τῆ Μητροπόλεϊ Βεροῦλιας καὶ Ναουσῆς. Ἐν το-σοῦτῳ ὁμοῦ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἔστρεψεν εἰς

Κωνσταντῖνος Κοιδάκης ὁ ἀπὸ Πλωμαρίου	1934-1954.
Βαρνάβας Τζωρτζᾶτος	1954.

Κ ο ρ ι ν θ ί α ς

Κύριλλος Ῥοδόπουλος	1821-1836.
'Ιωνᾶς Κωνσταντινίδης πρ. Ἡλείας	1852-1854.
'Αμφιλόχιος Γαρδέλης	1854-1875.
Σακράτης Κολιάτσος	1884-1899.
Βαρθολομαῖος Γεωργιάδης	1899-1918.
Δαμασκηνὸς Παπανδρέου	1922-1938.
Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης	1939-1949.
Προκόπιος Τζαβάρας ὁ ἀπὸ Μαντινείας κ.λ.π.	1949.

Κ υ θ ῆ ρ ω ν

Εὐγένιος Μαχαιριώτης	1857-1877.
Κωνσταντῖνος Στρατούλης	1882-1892.
Εὐθύμιος Καββαθᾶς	1901-1915.
Δωρόθεος Κοτταρᾶς	1922-1935 ¹
'Αμβρόσιος Ἀντωνόπουλος	1942-1946 ²
Μελέτιος Γαλανόπουλος	1956.

Λ α ρ ί σ η ς καὶ Π λ α τ α μ ῶ ν ο ς

α'. Π λ α τ α μ ῶ ν ο ς

'Αμβρόσιος Κασσάρας	1877-1900.
---------------------	------------

β'. Λ α ρ ί σ η ς

Νεόφυτος Πετρίδης ὁ ἀπὸ Σερρών	1875-1896.
'Αμβρόσιος Κασσάρας ὁ ἀπὸ Πλαταμῶνος ³	1900-1910.

τὴν κατάργησιν αὐτῆς, καὶ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία εἶχε ἀντίθετον, πρὸς τοῦτο γνώμη, τελικῶς ἀπε-δέχθη τὴν γνώμην τοῦ, ὡς εἴρηται, Πατριαρχείου καὶ τοιουτο-τρόπως αὐτὴ ἐθεωρήθη ὡς μόνιμος. Πρβλ. «Ἐκκλησία» ἔτ. 1933 ἀριθμ. φύλ. 9 σ. 69-70, ἀριθ. φύλ. 21, σ. 161-163, ἐν ᾧ παρατίθεται τὸ Συνοδικὸν ἔγγραφο, πρὸς τὴν Μ. τοῦ Χρι-στοῦ Ἐκκλησίαν, περὶ καταργήσεως αὐτῆς, ἔτ. 1934 ἀριθ. φύλ. 7, σ. 55.

1) Μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Δωροθέου εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Λαρίσης (15 Ἰανουαρίου 1935) ἡ τῶν Κυθήρων τοιαύτη, ὑπήχθη εἰς τὴν παροικίαν Γυθείου καὶ Οἰτύλου, ἵνα μετὰ τὴν κατάργησιν καὶ ταύτης, συγχωνεῖται τῆ τῆς Σπάρτης, ὁμοίᾳ. Δυνάμει δὲ τῶν, ὑπ' ἀριθ. 136)1936) Α.Ν. «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπλη-ρώσεως τοῦ νόμου 5438 τοῦ κωδικοποιηθέντος διὰ τοῦ διατά-γματος τῆς 25ης Μαΐου 1932 «Περὶ Καταστατικοῦ νόμου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἀπεσπασθῆ τῆς Μητρο-πόλεως Σπάρτης καὶ ἐπανηπήχθη εἰς τὴν, τῆς Γυθείου, τοι-αύτην, λαβούσαν τὸν τίτλον «Μητρόπολις Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων», καὶ 1044 (1942 Ν.Α. «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τοῦ νόμου 2170)1940 «Περὶ Κατα-στατικοῦ νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἀποσπασθεῖσα τῆς παροικίας Γυθείου καὶ Οἰτύλου ὑψώθη εἰς αὐτοτελῆ Μητρό-πολιν. Πρβλ. Β. Ἀτέση. Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ.λ.π. ἐθν. ἀνωτ. Τ. Β., σ. 202. Κώδιξ Ἱ. Συνόδου 16)11)933-28)2)935 σ. 510. Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως ἔτ. 1936 Τεύχ. Α'. ἀριθμ. φύλ. 417 καὶ ἔτ. 1942 Τεύχ. Α'. ἀριθμ. φύλ. 34. «Ἐκκλησία» ἔτ. 1936 ἀριθμ. φύλ. 39-40 σ. 305 καὶ ἔτ. 1942 ἀριθ. φύλ. 3-4 σ. 17.

2) Μετατεθέντος τοῦ Ἀμβροσίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Παροναξίας (26 Σεπτεμβρίου 1946) ἡ Ἱερά Σύνοδος διὰ πρά-ξεως αὐτῆς προέβη εἰς τὴν κατάργησιν αὐτῆς καὶ συγχώνευσιν εἰς τὴν, τῆς Γυθείου καὶ Οἰτύλου, τοιαύτην, μὴ ἐπικυρωθεῖσαν ὁμοῦ νομοθετικῶς.

3) Μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Ἀμβροσίου εἰς τὴν παροικίαν τῆς Λαρίσης, ἡ, ὑπὸ κρίσιν, Ἐπισκοπὴ συνεχωνεῖται τῆ, ὡς εἴρηται, Μητροπόλει λαβούσῃ τὸν τίτλον «Ἐπισκοπὴ Λαρίσης, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος», ἵνα βραδύτερον, μετὰ τὴν ἀφα-ρῆσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας Φαρσάλων καὶ ὑπαγωγῆν εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλιώτιδος προσλάβῃ τὸν τῆς «Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος» τοιοῦτον, ὅν καὶ μέχρι σήμερον φέρει.

'Αρσένιος 'Αφεντούλης ὁ ἀπὸ Στραωνί-
 τσης κ.λ.π. 1914-1934¹
 Δωρόθεος Κοτταρᾶς ὁ ἀπὸ Κυθήρων 1935-1956.
 Δημήτριος Θεοδοῦσης ὁ ἀπὸ Γυθείου κ.λ.π. 1956-1959.

Λευκάδος καὶ 'Ιθάκης

α'. 'Ιθάκης

Γαβριήλ Καραβιάς 1853-1886²

β'. Λευκάδος

Γρηγόριος 'Αραβανῆς 1852-1886.
 Εὐγένιος Περδικάρης 1899-1903.
 Δανιήλ Σουλίδης 1907-1927.
 Δημήτριος Εὐθυμίου ὁ ἀπὸ Δωδώνης 1931-1940.
 Δωρόθεος Παλλαδινός 1940.

Λήμνου

Στέφανος Δανηλίδης ὁ ἀπὸ Πελαγονείας 1912-1948.
 Βασίλειος 'Ατέσης ὁ ἀπὸ Ταλαντίου 1949-1950.
 Διονύσιος Χαραλάμπους 1951-1959.

Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

α'. Κυνουρίας

Διονύσιος Παρδαλός 1812-1852³

β'. Μαντινείας

Διονύσιος πρ. Τριπόλ. καὶ 'Αμναλῶν 1833-1846.
 Θεοφάνης Σιατιστεύς 1852-1868.
 Θεόκλητος Βίμπος (Καθηγητ. τοῦ Πανεπ.) 1869-1902.
 Γερμανός Μεταξᾶς 1906-1944.
 Προκόπιος Τζαβάρας ὁ ἀπὸ Γόρτυνος κ.λ.π. 1945-1949.
 Γερμανός 'Ρουμπάνης ὁ ἀπὸ Κεφαλληνίας 1951.

Μαρωνείας

'Ανθιμος Σαρίδης ὁ ἀπὸ Βιζύης 1922-1938.
 Σπυρίδων 'Αλιβιζάντος 1938-1940.
 Βασίλειος Κωνσταντίνου 1941-1952⁴
 Τιμόθεος Ματθαϊάκης ὁ ἀπὸ Μυρέων 1945.

Μεσσηνίας

α'. Μεθώνης

Μακάριος Σούτσος ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας 1833-1836⁵

β'. Μεσσηνίας

'Ιωσήφ Νικολάου ὁ ἀπὸ 'Ανδρούσης 1833-1844.
 Προκόπιος Γεωργιάδης 1852-1874.
 Στέφανος 'Αργυριάδης 1874-1878.
 Πανάρτος Κωνσταντινίδης 1882-1897.
 Μελέτιος Σακελλαρόπουλος 1904-1933.
 Πολύκαρπος Συνοδινός ὁ ἀπὸ Γόρτυ-
 νος κ.λ.π. 1933-1945.
 Χρυσόστομος Δασκαλάκης ὁ ἀπὸ Γυ-
 θείου κ.λ.π. 1945.

Μηθύμνης

Διονύσιος Μηνῆς ὁ ἀπὸ Βρυούλων 1922-1951.
 Κωνσταντίνος Καρδαμένης 1956.

Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

α'. 'Ασίνης

Μακάριος 1810-1852.

β'. 'Επιδάουρου Λιμηρᾶς

'Ιερόθεος 'Αριστάρχου ὁ ἀπὸ Παροναξίας 1833-1841.

γ'. Ζυγοῦ

'Ανθιμος 1833-1836.

δ'. Καρδαμύλης

'Ιωαννίκιος 1833-1834.

ε'. Σελλασίας¹

Θεοδώρητος 'Αναγνωστόπουλος 1813-1842.

στ'. Σπάρτης

Δανιήλ Κουλουφᾶκος ὁ ἀπὸ Χαριουπόλεως 1833-1844.
 Διονύσιος Σασανῆς 1852-1876.
 Θεόκλητος Μηνόπουλος 1892-1902.
 Γερμανός Τρωιᾶνος 1907-1935.
 Διονύσιος Δάφνος ὁ ἀπὸ Γυθείου κ.λ.π. 1396-1959.
 Κυπριανός Πουλάκος ὁ ἀπὸ 'Ερισσοῦ κ.λ.π. 1959.

Μυτιλήνης

'Ιάκωβος Νικολάου Γκιγκιλίας ὁ ἀπὸ Δυρ-
 ραχίου² 1925-1958.

'Ιάκωβος Κλεόμβροτος ὁ ἀπὸ Σισα-
 νίου-Σιατίστης 1958.

Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Δοσίθεος ὁ ἀπὸ Λιτζᾶς καὶ 'Αγράφων³ 1833-1842.

'Ανθιμος 'Ολύμπιος 1852-1881.

Δαυῖδ Τολμίδης 1884-1896.

Σεραφεῖμ Δομβότης⁴ 1901-1914.

1) 'Αποθανόντος τοῦ 'Αρσενίου, 'Αρχιερεὺς τῆς παροικίας ταύτης ἐξελέγη ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων 'Ιε-
 ζευκὴλ, μὴ ἀποδεχόμενος ἐν τοσοῦτω τῆν μετάθεσιν του ταύτην.
 Πρβλ. «'Εκκλησία» ἔτ. 1935 ἀριθμ. φύλ. 1-2 σ.22 καὶ 3 σ.
 22. Β. 'Ατέση: 'Επίτομος 'Επισκοπικῆ 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος
 κ.λ.π. ἔνθ' ἄνωτ. Τ.Β. σ. 162.

2) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ιθάκης Γαβριήλ (1 Νοεμβρίου
 1886) καὶ τόν, πρὸ ὀλίγων μηνῶν (5 'Ιουνίου 1886) ἐπισυμβάντα
 τοιοῦτον τοῦ Λευκάδος Γρηγορίου, ἀμφότεραι αἱ 'Επισκοπαὶ
 αὐταὶ συνηνώθησαν εἰς μίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Λευκάδος καὶ
 'Ιθάκης». Πρβλ. Β. 'Ατέση: 'Επίτομος 'Επισκοπικῆ 'Ιστορία
 τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἔνθ' ἄνωτ. Τ.Α. σ. 140.

3) Μετὰ τόν, κατὰ τὴν 21ην 'Ιανουαρίου 1852, τοῦ Διону-
 σίου θάνατον καὶ τόν, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, δημοσιευθέντα Σ.
 Νόμον ἢ 'Επισκοπὴ Κυνουρίας συνεχωνεύθη τῆ τῆς Μαντινείας
 τοιαύτη, τιλοφορομένη ἕκτοτε ὡς Μητρόπολις «Μαντινείας
 καὶ Κυνουρίας». Πρβλ. Β. 'Ατέση: 'Επίτομος 'Επισκοπικῆ
 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἔνθ' ἄνωτ. Τ.Α. σ. 176,
 179.

4) Θανάτος τῆ 24η Δεκεμβρίου 1952 τοῦ Βασιλείου ἔγον-
 τος τὸν τίτλον Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Θάσου, ἢ νῆσος
 Θάσος ἀποσπασθεῖσα τῆς ἁγιαννίου ἐπαρχίας, ἐξεχωρήθη εἰς τὴν
 Μητρόπολιν Φιλίππων κ.λ.π.

5) Μετὰ τὴν παραίτησιν (30 'Οκτωβρίου 1836) τοῦ Μακα-

ρίου, ἢ 'Επισκοπὴ Μεθώνης συνεχωνεύθη τῆ τῆς Μεσσηνίας,
 τοιαύτη. Πρβλ. Β. 'Ατέση ἔνθ' ἄνωτ. σ. 272.

1) Αἱ ἀνωτέρω 'Επισκοπαὶ μετὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν χη-
 ρεῖαν εἴτε διὰ τοῦ θανάτου, παραίτησεως ἢ μεταθέσεως τῶν οἰ-
 κείων 'Ιεραρχῶν ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν, τῆς Σπάρτης, παροικίαν.

2) 'Επὶ 'Αρχιερατείας τούτου, ἢ προσωρινῆ Μητρόπολις
 Πλωμαρίου, ἦν ἀπὸ τοῦ 1924-1934 ἐποίμαινε ὁ ἀπὸ Καλλιου-
 πόλεως καὶ Μαδύτου Κων/νος Κοιδάκης μετατεθείς εἰς τὴν τῆς
 Κίτρου τοιαύτην, συνεχωνεύθη εἰς τὴν μόνιμον τοιαύτην τῆς
 Μυτιλήνης. Πρβλ. «'Εκκλησία» ἔτ. 1924 ἀριθμ. φύλ. 23, σ.
 157 καὶ 1934 ἀριθμ. φύλ. 12, σ. 94.

3) Τὰ τμήματα τῶν 'Επισκοπῶν Λιτζᾶς καὶ 'Αγράφων
 καὶ 'Ραδοβιασίου ἀπετέλεσαν τὴν παροικίαν «Καλιδρόμην»
 με ἔδραν τὸ Καρπενήσιον.

4) 'Αρχικῶς ἐξελέγη μόνον ὡς Εὐρυτανίας (1901-1910).

ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

Πρώτος ἐχαιρέτησε τοὺς συνέδρους καὶ μάλιστα τοὺς Ρωμαιοκαθ. συνέδρους ὁ Πρόεδρος τῆς συναντήσεως ταύτης Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Ἰάκωβος καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του, διότι συναντώμεθα μετὰ διακεκριμένων Ρωμαιοκαθολικῶν, φίλων τῆς οἰκουμένης κινήσεως καὶ ἰδιαίτερας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὸς ὕστερον τὸν λόγον εἰς τὸν P. Dumont, ὅπως ἀνακοινώσῃ εἰς τοὺς συνέδρους τὰς ἀπόψεις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς δυνατότητος ὀργανώσεως ἐπαφῶν μεταξὺ Ρωμαιοκ. καὶ Ὁρθοδόξων Θεολόγων. Ὁ P. Dumont μὲ σιγανὴν φωνήν, ἀρχόμενος τοῦ λόγου, πρῶτον ἐξέφρασε τὴν συγκίνησίν του καὶ τὴν βαθεῖάν του ἱκανοποίησιν, διότι εὐρίσκεται ἐνώπιον μιᾶς

Ἀμβρόσιος Νικολαΐδης ὁ ἀπὸ Χριστουπόλεως 1914-1932.
Γερμανὸς Γκούμας 1936-1945.
Χριστοφόρος Ἀλεξανδρόπουλος 1945-1958.
Δαμασκηνὸς Κοτζιάς ὁ ἀπὸ Μαραθῶνος 1958.

Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν

Φιλόθεος Λουκίδης ὁ ἀπὸ Μυρέων¹ 1924-1935.
Εὐγένιος Βακάλης ὁ ἀπὸ Νιγρίτης 1935-1936²
Γεώργιος Παπαγεωργιάδης 1942-1945³
Ἀγαθάγγελος Τσαούσης 1945⁴

Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἰωακείμ Βαλασιάδης ὁ ἀπὸ Ῥόδου 1910-1931⁵
Ἀνδρέας Μαντούδης 1936-1952.
Στυλιανὸς Κορνάρος 1952.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ πρ. Ἀθμ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

1) «Ἐκκλησία» ἔτ. 1924 ἀριθμ. φύλ. 23 σ. 157.

2) Αὐτόθι ἔτ. 1936 ἀριθμ. φύλ. 43 σ. 342.

3) Οὗτος χειροτονηθεὶς Μητροπολίτης Νευροκοπίου, τῇ 8 Μαρτίου 1942, δὲν ἐπέτυχεν ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ ἀναλήψει τῶν Ἀρχιερατικῶν του καθηκόντων, λόγῳ τῆς ξενικῆς, ἐν Ἑλλάδι, κατοχῆς ἐν τούτῳ ὅμως καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐξ αὐτῆς, ὁ Γεώργιος δὲν μετέβη ἵνα ἐνθρονισθῇ, διότι ἐν τῷ μεταξὺ, διὰ λόγους ὑγείας ὑπέβαλε τὴν, ἐξ αὐτῆς παραίτησιν κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1945.

4) Ὁ Ἀγαθάγγελος ἐξελέγη κατ' ἀρχάς (19 Ὀκτωβρίου 1945) Ἀρχιερεὺς μόνον διὰ τὴν Μητρόπολιν Νευροκοπίου· ὅτε ὅμως, κατὰ τὸ ἔτος 1951, μετετέθη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Θεσσαλιώτιδος κ.λ.π. ὁ Ζιχνῶν Κύριλλος Καρμπατιώτης, ἡ προσωρινὴ αὐτῆ ἐπαρχία συνεχωνεῦθη μὲ τὴν, τῆς τοῦ Νευροκοπίου, τοιαύτην, φέρουσαν ἔκτοτε τὸν τίτλον «Μητρόπολις Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν».

Σημειωτέον δ' ὅτι τὴν Μητρόπολιν Ζιχνῶν διεκυβέρνησαν πνευματικῶς κατὰ τὸ χρονικόν, εἰς ὃ περιστρέφεται ἡ παρούσα ἐργασία, διάστημα, οἱ Ἀλέξανδρος Δηλιανᾶς, ὁ ἀπὸ Περγάμου, 1924-1943 καὶ Κύριλλος Καρμπατιώτης ὁ ἀπὸ Παραμυθίας κ.λ.π. 1943-1951, ὅστις, εἰ καὶ ἐξελέγη τῷ 1943, μόλις τῷ 1945 ἐνεθρονίσθη ἐν αὐτῇ λόγῳ τῶν γεγονότων τῶν ἐτῶν 1941-1945. Πρβλ. «Ἐκκλησία» ἔτ. 1924 ἀριθμ. φύλ. 22, σ. 166, καὶ 1958 ἀριθμ. φύλ. 2, σ. 38.

5) «Ἐκκλησία» ἔτ. 1931 ἀριθμ. φύλ. 39 σ. 309 καὶ ἔτ. 1933 ἀριθμ. φύλ. 31-32 σ. 252 Μητροπολίτου Σάβδων Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 73.

τοιαύτης συγκεντρώσεως διαπρεπῶν Ἱεραρχῶν Ὁρθοδόξων καὶ Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν πρὸς συζήτησιν τῆς δυνατότητος δημιουργίας συγχῶν ἐπαφῶν πρῶτον μεταξὺ Θεολόγων Καθηγητῶν καὶ ἀκολούθως, ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον, καὶ Ἱεραρχῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐξήγησεν εἰς τοὺς συνέδρους τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας τοῦ κέντρου «Istina», οὗτινος προΐσταται, ὡς καὶ τοῦ κέντρου ἐν Chevetogne, ἔνθα ἐκδίδεται τὸ περιοδικὸν «Irenikon» πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀλληλογνωριμίας καὶ φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκαμεν ὡσαύτως λόγον περὶ τῶν συγχῶν ἀκαδημαϊκῶν συναντήσεων ἐν Παρισίοις καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ρώσων καὶ ἄλλων Ὁρθοδ. θεολόγων, ὡς καὶ περὶ τῶν σπουδῶν διαφόρων Ὁρθοδ. θεολόγων εἰς Καθολικὰ πανεπιστήμια ὡς ὑποτρόφων αὐτῶν καὶ ὡς ἐπίσης Καθολικῶν θεολόγων ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ Ἀθηνῶν καὶ ὡς ὑποτρόφων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ. Κατ' ἀναλογίαν θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ, εἶπε, καὶ μία συνάντησις Καθολικῶν μετὰ καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Χάλκης ἐν Βενετία, ἢ ἀλλαχοῦ κατὰ τὸ 1960 πρὸς ἐξέτασιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὑπογραμμίσας, ὅτι μὲ τὴν νέαν ἐνθάρρυνσιν, ἣν ἔχει ἐμπνεύσει ὁ νέος Πάπας Ἰωάννης ὁ 23ος, αἱ ἐπαφαὶ Ὁρθοδόξων καὶ Καθολικῶν θὰ ἐνισχυθῶσιν ἐτι πλέον. Θὰ ἦτο ἴσως ἀναγκαῖον δι' ὅλον τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ἀλληλογνωριμίας καὶ προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν νὰ ἰδρυθῶσιν ἐν τοῖς ἔδραις ἐκάστης Ἐκκλησίας ἰδιαίτερα εἰδικὰ γραφεῖα μὲ σκοπὸν τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἀλληλογνωριμίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἀδελφικῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἠδύνατο νὰ ὀργανωθῶσι καὶ συναντήσεις, καθ' ἃς νὰ λάβωσι μέρος καὶ Ἱεράρχαι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ προσλάβωσιν αὐταὶ ἐπισημοτέραν μορφήν. Τοῦτο ὅμως εἶναι, ἐτόνισε, μία προσωπικὴ του εὐχή, ἣν ἐκφράζει ἐνώπιον τῶν Συνέδρων. Καὶ ἐπὶ πλέον προσέθεσεν, ὅτι δὲν πρέπει τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα νὰ λάβωσι δημοσιότητα καὶ νὰ δημιουργηθῇ ἀνωφελὴς θόρυβος περὶ αὐτὰ μνημονεύσας τὸ ρητὸν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου: «τὸ καλὸν δὲν κάμνει θόρυβον καὶ ὁ θόρυβος δὲν κάμνει καλόν» («Le bien ne fait pas de bruit et le bruit ne fait pas de bien»). Διὰ τῶν τελευταίων του λόγων προσηθάνθη ὁ εὐσεβὴς οὗτος Ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος καὶ ἐνθουσιώδης μαχητὴς εἰς τὰς ἐνωτικὰς κινήσεις τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ μέγα κακόν, ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ θορύβου διὰ τῶν ἐφημερίδων περὶ τῆς συναντήσεως ταύτης καὶ περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συζητηθέντων θεμάτων. Μετὰ ταῦτα ἔλαβον τὸν λόγον πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, καὶ ἄλλοι μὲν περιέγραψαν τὰς δυσκολίας τῆς ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας

μετά τῆς Ρωμαιοκ. Ἐκκλησίας, λόγω τῶν ἀπολυταρχικῶν καὶ κυριαρχικῶν ἐφ' ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν τάσεων τῆς καὶ τοῦ ἀσκουμένου προσηλυτισμοῦ ἐν ταῖς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίαις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἄλλοι ἐτόνισαν τὰς διαφορὰς μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλοι τέλος ὑπέμνησαν, ὅτι δὲν ἦλθον εἰς τὴν Ρόδον, οὔτε εἶχον ἐξουσιοδοτήσιν τινα διὰ νὰ ἐπικοινωνήσωσι μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἐν Ρόδῳ παρατηρητῶν, καὶ μόνον ὀλίγοι συνέστησαν, ὅπως ἐξετασθῆ ἡ δυνατότης ὀργανώσεως μιᾶς συναντήσεως Ρωμαιοκ. καὶ Ὀρθοδόξων θεολόγων. Πρὸς τερατισμὸν τῶν συζητήσεων ὁ ὑποφαινόμενος ὑπέδειξα, καὶ ἡ πρότασίς μου ἐγένετο δεκτὴ, ὅπως καταρτισθῆ μία μικρὰ ἐπιτροπὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν καὶ ἐξετάσῃ τὰς ὑπὸ τοῦ P. Dumont γενομένας προτάσεις καὶ εἰς μίαν ἄλλην συνεδρίασιν νὰ συζητησῶμεν τὰ πορίσματα τῆς καὶ νὰ ἀποφασίσωμεν ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ ὀργάνωσις μιᾶς συναντήσεως Ρωμαιοκ. καὶ Ὀρθ. θεολόγων καὶ εἰς ποίαν πόλιν καὶ ὑπὸ ποίαν μορφήν νὰ πραγματοποιηθῆ αὕτη. Ἡ μικρὰ αὕτη Ἐπιτροπὴ πράγματι ἐξελέγη καὶ ἀπετελέσθη ἐκ 1) τοῦ P. Dumont, 2) τοῦ Dr. Willebrands 3) τοῦ Μητροπ. Καρθαγένης κ. Παρθενίου, 4) τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου, 5) τοῦ καθηγητοῦ κ. Φλορόφσκυ καὶ 6) τοῦ ἱεροδιακόνου, καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς Χάλκης κ. Χρυσοστ. Κωνσταντινίδου. Ἡ συνάντησις αὕτη προὐκάλεσε θυελλώδη ἀναταραχὴν ἀμέσως τὴν ἐπομένην ἡμέραν τῆς συναντήσεως καθ' ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, τὸν τε Ρωμαιοκαθολικὸν καὶ τὸν Προτεσταντικόν, τὸ μὲν διότι αἱ συζητήσεις καθ' αὐτὴν ἐξελέγησαν ὡς ἐπίσημοι προτάσεις τῆς Ρωμαιοκ. Ἐκκλησίας πρὸς συνεργασίαν καὶ ἔνωσιν μετὰ τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας, τὸ δὲ διότι ἐθεωρήθη τὸ διάβημα τῶν Ρωμαιοκ. Παρατηρητῶν πρὸς ὀργάνωσιν τῆς συσχέψεως ὡς κατάχρησις τῆς φιλοξενίας τῶν παρὰ τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ ὡς συντελέσαν εἰς τὴν ἐπισκοπίαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου διὰ τῆς ἀποσπάσεως τῆς προσοχῆς τοῦ κόσμου εἰς τὰς συζητήσεις τῶν Ρωμαιοκ. καὶ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ μειώσεως οὕτω τοῦ ἔργου καὶ τῆς σημασίας τοῦ συνεδρίου τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Ρόδῳ. Εἶναι ἄγνωστον ποῖος μετέδωκεν εἰς τοὺς δημοσιογράφους ἀμέσως μετὰ τὸ μεσονύκτιον τὴν εἰδήσιν τῆς συναντήσεως καὶ παρέστησε τὰς καθ' αὐτὴν συζητήσεις ὡς ἐπίσημοι καὶ ὡς τὸ πρῶτον βῆμα δι' ἐπίσημοις διαπραγματεύσεσι διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ P. Dumont, ὅπως γράφει ὁ Dr. Willebrands εἰς τὸ προμνημονευθὲν ἄρθρον τοῦ ἀνωτέρω, εἶχε μίαν συνέντευξιν μετὰ τῶν δημοσιογράφων ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς «Istina» (τοῦ ἐν Παρισίοις κέντρου, οὗτινος προϊστάται ὁ P. Dumont). Πιθανώτατα, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ κέντρον Μελετῶν τῆς Istina ἔχει, κατὰ γενικὸν τρόπον, ἀναλάβει νὰ ἀσχολῆται μετὰ τὴν οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἐξήγαγον οἱ δημοσιογράφοι τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὑπῆρχεν ἐπίσημος ἐξουσιοδοτήσις πρὸς ἐπίτευξιν μιᾶς ἐπαφῆς ἐν Ρόδῳ. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, τὸ περιεχόμενον τῶν δημοσιεύσεων τούτων ἦτο ἀνακριβὲς καὶ προὐκάλεσε σύγχυσιν. Ὁ Καρδινάλιος Τισεράντ (Ρώμη 24. Ρώμπερ—Ἀθηναϊκὸν Πρακτορεῖον) κατὰ τὸ Ἰταλικὸν Πρακτορεῖον εἰδήσεων «Ἄνσα» ἐδήλωσεν, ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως

γνωρίζει περὶ θεολογικῆς συσχέψεως μετὰ τῆς Καθολικῆς καὶ τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας πρὸς ἐξέτασιν τῆς δυνατότητος ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ δὲν ἔχει ἐξουσιοδοτήσιν τὸν Γάλλον Δομινικανὸν Ἰερέα P. Dumont, ὅπως διεξαγάγῃ παρομοίας διαπραγματεύσεις πρὸς σύγκλησιν θεολογικῆς διασκέψεως διὰ τὴν ἐνοποίησιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Συγχρόνως ἡμῶς ἐδήλωσεν, ὅτι ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει μία συζήτησις θεολογικῆ ἰδιωτικῆς μορφῆς ἦτο καθ' ἑαυτὴν δυνατὴ καὶ χρήσιμος.

Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως περὶ τῆς συσχέψεως καὶ τῶν γενομένων καθ' αὐτὴν συζητήσεων ἠναγκάσθημεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀναγνώσωμεν ἐν συνεδριάσει ὀλομελείας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθὲν, ὅπερ ἐδόθη καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου ὡς Προέδρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας τοῦ ἐν Ρόδῳ συνεδρίου καὶ ὑπὸ τοῦ ὑποφαινόμενου ὡς Γεν.Γραμματέως τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ: Ἀ' Ἐξεπλάγημεν πολὺ λόγω μερικῶν παρεξηγήσεων καὶ ὑπερβολῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνεφάνησαν εἰς τὸν Τύπον ἐν σχέσει πρὸς μίαν φιλικὴν συνομιλίαν μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ δύο φιλοξενουμένων Ρωμαιοκαθολικῶν κατὰ τὴν παρούσαν διάσκεψιν τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκ. Συμβ. τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀλήθεια ἴσως εἶναι, ὅτι μία ἀπολύτως ἀνεπίσημος ἐπαφὴ μετὰ τῶν ἀτόμων ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξουσιοδοτήσεως ἢ καθοδηγήσεως ἔλαβε χώραν, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις εἰς ἄλλα μέρη, εἰς ἐπίπεδον θεολογικῶν ἀνεπίσημων ἐπαφῶν. Οἱ Ὀρθόδοξοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ καταστῇ σαφὲς πρὸς πρόληψιν οἰασδήποτε ἐσφαλμένης ἐρμηνείας, ὅτι τὸ κύριον σημεῖον εἰς τὴν ἀνεπίσημον συζήτησιν ἦτο ἡ μορφή τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν. Δὲν ἔγινε συζήτησις οὔτε διαπραγματεύσεις διὰ μίαν ἐπίσημον ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων Ἐκκλησιῶν. Ὁφείλομεν νὰ ἀπορρίψωμεν πᾶσαν ἄλλην ἐρμηνείαν, ἥτις ἐγένετο ἢ ἐδημοσιεύθη. Ἡ ἀνακοίνωσις ἐπέφερεν ἡρεμίαν εἰς τὸν δημιουργηθέντα σάλον καὶ τὸ Πρακτορεῖον Ρώμπερ (Λονδίνον 24 Αὐγ.) ἀνέγραψεν, ὅτι πληροφορεῖται ἐκ Ρόδου, ὅτι οἱ ἡγέται τῶν Ὀρθ. Ἐκκλησιῶν ἀπεφάσισαν νὰ διακόψουν πᾶσαν ἐπαφὴν μετὰ τοὺς ἐν Ρόδῳ Ρωμαιοκαθολ. Παρατηρητὰς καὶ διὰ ἀνακοίνωσεως, ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἰακώβου, ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριάρχου Κων. πόλεως, καὶ τοῦ καθηγητοῦ Β. Ἰωαννίδου, μέλους τῆς ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς κατέστησαν σαφές, ὅτι παρανοήσεις τινὲς καὶ ἐξωγαμμένοι πληροφορίες ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Τύπον διὰ μίαν ἀνεπίσημον φιλικὴν συζήτησιν μετὰ τῶν Ὀρθοδ. Μελῶν καὶ τῶν Ρωμαιοκ. Παρατηρητῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδαμῶς ἐπρόκειτο, κατὰ τὴν ἀνακοίνωσιν, περὶ διαπραγματεύσεων δι' οἰανδήποτε ἐπαφὴν μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀνακοίνωσις μας θὰ εἶχεν ἔτι μεγαλύτεραν καθησυχαστικὴν ἐπίδρασιν, ἐὰν ἐλαμβάνομεν πρόνοιαν, ἵνα ὑπογράψωσι ταύτην καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ Παρατηρηταὶ καὶ συνέδροι κατὰ τὴν συνάντησιν ἢ ἂν ἐδημοσίευον καὶ οὗτοι μίαν ἀνάλογον διάψυξιν καὶ σαφῆ ἀνακοίνωσιν. Οὔτε τὸ ἐν ἐγένετο, οὔτε τὸ ἄλλο. Ἐντεῦθεν αἱ ψευδεῖς διαδῶ-

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ Μέγας Κανὼν, τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, τὸ ὑμνογραφικὸν τοῦτο ἐξαιρετικὸν καὶ κατανοκτικώτατον ἔργον, ἔχει ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας νὰ ψάλληται εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους ἱεροὺς ναοὺς τῆ Πέμπτῃ τῆς Πέμπτης Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου τῶν τεσσάρων πρώτων ἡμερῶν τῆς Πρώτης Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, τμηματικῶς. Χάριν ὅμως παρακολουθήσεως τῆς Ἀκολουθίας αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πιστῶν, καθώρισεν ἡ Ἐκκλησία νὰ ψάλληται οὗτος τὸ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης, ὁπότε οἱ Χριστιανοὶ ἀποσύρονται τῆς ἡμερησίας ἐργασίας καὶ δύνανται, ὡς ἐκ τούτου, προσερχόμενοι εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, νὰ παρακολουθῶσι τὴν κατανοκτικὴν ταύτην ἱερὰν Ἀκολουθίαν.

Γενικῶς, καὶ πρὶν προβῶ εἰς περαιτέρω σύντομον ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὸν Μ. Κανόνα, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι ἡ χρονικὴ περίοδος, τὴν ὅποιαν διανύομεν ἀπὸ τινος, εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ περίοδος τοῦ Τριψιδίου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου καὶ φθάνει, ὡς γνωστὸν, μέχρι τῆς νυκτὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Διακριτικὸν δὲ γνώρισμα τῆς περιόδου ταύτης εἶναι ἡ κατάλληλος

τῆς ψυχῆς προετοιμασία πρὸς ἐπάξιον ἑορτασμὸν τῆς κορυφαίας χριστιανικῆς ἑορτῆς, τοῦ Ἁγίου Πάσχα, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία εἶναι ἀνωτέρα πάσης ἐξάρσεως καὶ πάσης ἀναπτύξεως. Δοθέντος ὅτι τὸ πάθος τοῦ Κυρίου τὸ σταυρικὸν αἰτίαν ἔχει τὴν ἐνοχὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ἔπρεπεν οἱ μέλλοντες νὰ ἑορτάσωσιν ἐπαξίως αὐτό, ὡς καὶ τὴν ἐνδοξον τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν, νὰ διέλθωσι διὰ τῆς θύρας τῆς μετανοίας καὶ τῆς συντριβῆς τῆς καρδίας διὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν καὶ νὰ ζητήσωσι τοῦ Θεοῦ τὴν συγγνώμην καὶ τὸ ἔλεος καὶ νὰ καταρτίσωσιν ἑαυτοὺς πρὸς κατάλληλον ἑορτασμὸν τῶν κορυφαίων τούτων ἑορτῶν τοῦ πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

Αὐτὴν τὴν ἀρχικὴν καὶ θεμελιώδη βάσιν ἐδίδαξεν ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τῆς σήμερον, καὶ θὰ τὴν διδάσκη μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἵωνος τούτου.

Γεγονὸς ἴσως εἶναι, ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ Μεγάλου Κανόνος δὲν συνέταξεν αὐτὸν εἰδικῶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ χρησιμοποιηθῆται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ τὴν Μεγάλῃν Τεσσαρακοστὴν, ἐπ' ὀφελείᾳ ψυχικῆς τῶν εἰς αὐτοὺς προστρεχόντων Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ θέμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται ὁ Μέγας Κανὼν, εἶναι ἡ δυσειδὴς ἁμαρτία, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ὁποίας

σεις καὶ πληροφορίαὶ ἐσυνεχίσθησαν. Οἱ ἐν τῷ Παγκ. Συμβ. τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπεύθυνοι εἶχον ἐξεγερθῆ διὰ τὰ λαβόντα χώραν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν καὶ εἰς περιοχὴν καὶ χρόνον τῶν συνεδριάσεων τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς τῶν καὶ θεώρησαν ὑπεύθυνον τὸν P. Dumont ὡς ἀδεξίως σχόντα τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συναντήσεως ταύτης καὶ αἴτιον τῶν δημοσιευθειῶν παρερμηνειῶν καὶ ἐξωγκωμένων πληροφοριῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξέγερσις τῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ δὴ κατωτέρων τινῶν ὀργάνων αὐτῆς ἦτο ἀδικος καὶ ἀβάσιμος, διότι ἡ συνάντησις, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐνωτικὴ συνομιλία, ἐγένετο ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τοῦ Π.Σ.Ε., ὅπερ ὑποθάπτει καὶ ὑποστηρίζει πᾶσαν οἰανδήποτε ἐνωτικὴν προσπάθειαν, ὅπουδήποτε καὶ ἂν γίνεταί αὐτή. Ἐπρεπε νὰ χαρῶσι καὶ νὰ ἐνισχύσωσι τὰς συνομιλίας τῶν Ὁρθ. μετὰ τῶν Ρωμαιοκ. Παρατηρητῶν καὶ οὐχὶ νὰ θορυβηθῶσιν, διότι αὐταὶ ἔστρεψαν δῆθεν τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὰς συνεδριάσεις τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς καὶ νὰ διατείνωνται, ὅτι ἐπεσκίασαν αὐτάς. Ἀλλ' ἐξ ὧν τῶν πλευρῶν ἀπώλεσαν οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες τὴν ψυχραιμίαν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐγένε θόρυβος παγκοσμίων διαστάσεων ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλ' ὁ θόρυβος καὶ ἡ διαστροφή τῶν λαβόντων χώραν ἐν Ρόδῳ μετὰ τῶν Ὁρθ. καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν ἐξηκολούθησαν δυστυχῶς καὶ πολὺ βραδύτερον καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ραδιοφωνικὸν σταθμὸν τοῦ Βατικανοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν ἐκπομπήν, τῆς 3 Σεπτ. 1959, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μοιραίαν συνάντησιν τῶν Ὁρθ. καὶ Ρωμαιοκαθολ.

Παρατηρητῶν καὶ ἐπληροφόρησε τὸν κόσμον ἀναληθῶς τὰ ἀκόλουθα (ιδεὲ τὸ Ρωμαιοκ. περιοδικόν, τὸ ἐκδιδόμενον ἐν Λονδίῳ, Tablet, 12 Σεπτ. 1959, σελ. 772): «Ἐπιβεβαίωται ἐκ τοῦ Βατικανοῦ, ὅτι πραγματικῶς θὰ λάβῃ χώραν μίᾳ συνάντησις Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων Θεολόγων ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ὡς εἶχε διαδοθῆ, ὅτε τὸ Π.Σ.Ε. συνεδρίαζεν ἐν Ρόδῳ. Θὰ λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν δέκα ἀντιπρόσωποι ἐξ ἐκάστης πλευρᾶς. Οἱ Ὁρθόδοξοι Ἀντιπρόσωποι ἤδη ἔχουν διορισθῆ (ποῖοι καὶ ἀπὸ ποῖον; ἢ ἐννοοῦν τοὺς ἐν τῇ συναντήσῃ τῆς Ρόδου προταθέντας διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὰς προτάσεις τοῦ P. Dumont καὶ φέρωσι τὰ πορίσματα τῶν εἰς ἄλλην πάλιν ἐν Ρόδῳ συνάντησιν;), ἀλλ' οἱ Καθολικοὶ ἀντιπρόσωποι δὲν ὀρίσθησαν ἀκόμη. Ἡ ἡμερομηνία δὲν ἐμνημονεύθη ἀπὸ τὸν ραδιοφωνικὸν σταθμὸν τοῦ Βατικανοῦ, ὁπότεν ἔχομεν τὰς πληροφορίας ταύτας. Πιθανώτατα ἡ Καθολικὴ Ἀντιπροσωπεία θὰ περιλάβῃ μερικὰ ἢ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὰ Οἰκουμενικὰ ζητήματα, ἢ ὁποῖα ἰδρῦθη ἐν Ρώμῃ πρὸς ἐπταετίας. Θὰ περιλάβῃ τὸν Monsignor H. Francis Davis, πρῶτον Ρέκτορα τοῦ Oscott, εὑρισκόμενον νῦν ἐν Ρώμῃ, τὸν Père Charles Bohyer S. J. τῆς Unitas, τὸν Père Dumont O. P. καὶ τὸν Ὁλλανδὸν Monsignor Willebrands, τοὺς Καθολικοὺς Παρατηρητὰς εἰς τὸ πρόσφατον ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τοῦ Π.Σ.Ε., καὶ τὸν Monsignor Josef Höfer, Σύμβολον τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας παρὰ τῇ Ἁγίᾳ Ἐδρᾷ».

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

διατελεῖ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ ἀδιάκοπος θρήνος αὐτῆς ἐπὶ τῇ πνευματικῇ καταπτώσει, διὰ τοῦτο, καθώρισεν ἡ Ἐκκλησία ἵνα ψάλληται ὁ Μέγας Κανὼν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ τὴν Πέμπτην Ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν ὁλόκληρος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἡμέρας τῆς Πρώτης Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, τμηματικῶς εἰς τέσσαρας δόσεις, ὡς προαναφέρθη.

Μεταξὺ πάντων τῶν τροπαρίων καὶ τῶν χριστιανικῶν ἐν γένει ὕμνων, τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει τὸ Τριψόδιον, οἱ δὲ ὕμνοι οὗτοι καὶ τὰ τροπάρια εἶναι ἀρίστης ἐμπνεύσεως καὶ μεγάλης πνοῆς, ὁ Μέγας Κανὼν ἀποτελεῖ κορυφαῖον ὕμνογράφημα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ θέμα τῆς συντριβῆς τῆς μετανοοῦσης ψυχῆς, τῆς ζητούσης τὴν θεῖαν συγγνώμην καὶ τὴν θεῖαν εὐσπλαγγίαν.

Πρόκειται περὶ «ἐνὸς ἀπαραμίλλου ποιήματος μετανοίας». (Βλέπε «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἔτος ΚΕ', 1941, σελ. 11 κ. ἐξῆς). Ἔχει γραφῆ με πολλὴν δύναμιν ψυχῆς, με κατάνυξιν παραδειγματικὴν, με λυρισμὸν φθάνοντα εἰς θρήνους καὶ στεναγμούς καὶ εἰς παρακλήσεις θερμὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖται ἀφ' ἐνός μὲν ὁ ταλασισμὸς τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς, τὸ ἀνηλεὲς αὐτῆς μαστίγωμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρακινεῖται αὕτη, ἵνα ἐπιστραφῆ πρὸς τὸν μόνον Σωτῆρα, πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτῆς, καθ' ὅσον «ὁ χρόνος τοῦ βίου τρέχει» καὶ ὁ Κριτῆς ἐπὶ τὸν θρόνον κάθηται, ἵνα κρίνῃ ἐκάστην παραστρατήσασαν εἰς τὴν χώραν τῆς ἁμαρτίας ψυχῆν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἀποθαυμάζει ὁ χριστιανὸς τὸ ψυχολογικὸν βάθος, τὴν βαθεῖαν γνώσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, τὴν ἀνεξάντλητον χρῆσιν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἰδίως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν ἀστεϊρευτὸν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀθάνατον ἀνθρωπίνην ψυχῆν, ἐξ οὗ καὶ οἱ θρήνοι ἐπὶ τῇ πτώσει αὐτῆς, ὡς καὶ τὰς θερμὰς τῆς καρδίας ἰκεσίας, ὅπως ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ δεχθῆ τὴν θερμὴν ἐξομολόγησιν τῆς μετανοοῦσης ψυχῆς καὶ σώσῃ αὐτήν.

Ποιητῆς τοῦ Μεγάλου Κανόνος εἶναι ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Μητροπολίτης τῆς ἐν τῇ νήσῳ Κρήτης Γορτύνης. Ἐγενήθη εἰς τὴν Δαμασκὸν περὶ τὸ ἔτος 650, ἀπεβίωσε δὲ τῷ 740, τῇ 7 Ἰουλίῳ, ἐπιστρέφων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Κρήτην, ὅταν τὸ πλοῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἑταξίδευε, παρέπλεε τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἐτάφη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἐρεσσοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἱερὸς ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ. (Βλέπε «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 115). Ὁ Ἀνδρέας καλεῖται καὶ Ἱεροσολυμίτης, διότι εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν μετέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐχειροτονήθη κληρικὸς, καὶ ἐξημερῆσε γραμματεὺς καὶ οἰκονόμος τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπειτα μετέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἰργάσθη ὡς ὄρφανοτρόφος, καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης τῆς ἐν Κρήτῃ Γόρτυνος, ὡς προαναφέρθη. Μεγίστην σημασίαν, πλὴν τῆς ποιμαντικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος καὶ τῆς πολεμικῆς κατὰ τῶν μονοθελητῶν καὶ τῶν εἰκονομάχων, ἔχει ὁ Ἀνδρέας Κρήτης ὡς ρήτωρ Ἐκκλησιαστικὸς καὶ μάλιστα ὡς ὕμνο-

γράφος, κατέχων τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν «Πίνδαρον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ποιήσεως», ἦτοι τὸν Ρωμανὸν τὸν Μελῳδόν. Ὁ Ἀνδρέας «ὕψηρξεν ὁ γονιμώτερος τῶν ὕμνογράφων καὶ μελῳδῶν». (Βλέπε Π. Ν. Τρεμπέλα «Ἐκλογή Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας», Ἀθήναι 1949, σελ. 153 κ.ἐ).

Ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, κατὰ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐγκωμιάζει αὐτὸν ὡς «κιθάραν μελωδοῦσαν τὰ τοῦ Πνεύματος, κινύραν καταθέλγουσαν τὰ σύμπαντα, ἐπαινέτην ἀνευδῆ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἁγίων, ἀλείπτῃν ἀρετῆς, ζωγράφον τῆς τοῦ βίου ματαιότητος, δογματιστὴν ἀληθέστατον, Ἱεροσολύμων βλάστημα τερπνόν, Ἀνατολῆς ἐξορμώμενον, φωτίζοντα τὰ ἑσπέρια» κ.λ.π. (Βλέπε «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 115).

Ἀλλὰ τί εἶναι Κανὼν καὶ διατί ὁ παρὼν Κανὼν ὀνομάσθη Μέγας; Κανὼν εἶναι σύστημα τροπαρίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ποιηθῆ κατὰ τὰς ἐννέα βιβλικὰς ᾠδὰς, αἱ ὁποῖαι εἰσήχθησαν εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας βαθμηδὸν καὶ κατὰ τμήματα (Βλέπε Π. Ν. Τρεμπέλα, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. λα'). Τῶν Κανόνων ἡ σημερινὴ μορφή εἶναι αὕτη. Τὸ πρῶτον τροπάριον μιᾶς ἐκάστης ᾠδῆς ὀνομάζεται Εἰρμός, καὶ κατὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ψάλλεται τοῦτο, ὁ τρόπος δὲ αὐτὸς εἶναι εἰς ἐκ τῶν ὀκτῶ Ἐκκλησιαστικῶν Ἦχων, ψάλλονται καὶ τὰ ἐπακολουθοῦντα ὁμοίως ποιητικῆς πλοκῆς τροπάρια ἐκάστης ᾠδῆς, τὰ ὁποῖα καλοῦνται τροπάρια ἀκριβῶς, διότι ἀκολουθοῦν τὸν ἴδιον τρόπον τῆς συνθέσεως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς συλλαβὰς καὶ τὸν τρόπον τοῦ ψάλλειν αὐτά.

Ἐκάστη τῶν ἐννέα ᾠδῶν τοῦ Κανόνος κατ' ἀρχὰς ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν τροπαρίων, ἀργότερον δὲ τὰ τροπάρια αὐτὰ περιορίσθησαν εἰς 6 ἢ 5, ἢ, ὅπερ εἶναι σὺνηθες, εἰς 4 ἢ 3 ἢ καὶ εἰς δύο μόνον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ Β' ᾠδὴ συνήθως παραλείπεται ἐκ τῶν Κανόνων, χρησιμοποιομένη ἰδίως κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν, καθ' ὅσον ἡ Β' ᾠδὴ ἐκ τῆς Π. Διαθήκης προερχομένη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας καθιερώθη ἡ Β' τῶν Κανόνων ᾠδὴ, δὲν ἀποτελεῖ ᾠδὴν δοξολογίας πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλὰ «μομφὴν καὶ ἀπειλὴν ἀπευθυνομένην ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως ὀδηγηθῆ οὗτος εἰς μετάνοιαν», (Βλέπε Ἐμμ. Γ. Παντελάκη, «Κοντάκια καὶ Κανόνες», Ἀθήναι 1929, σελ. 13-14 καὶ Π. Ν. Τρεμπέλα, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. λστ'). Ἐνεκα ἀκριβῶς τοῦ λόγου τοῦτου κυρίως χρησιμοποιοεῖται, ὡς προαναφέρθη, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἥτις εἶναι περίοδος συντριβῆς τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς καὶ μετανοίας καὶ πένθους πνευματικοῦ.

Τοιαύτης οὐσῆς τῆς ἐννοίας τῶν Κανόνων καὶ τῆς πλοκῆς τῶν τροπαρίων αὐτῶν, ὁ Μέγας Κανὼν τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης ὀνομάσθη Μέγας ἔνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν τροπαρίων αὐτοῦ, ἅτινα ἀνέρχονται εἰς 250, ἔναντι τῶν 30 ἢ τῶν 40 τροπαρίων, ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται οἱ συνήθεις Κανόνες εἰς τὰς Δεσποτικὰς, Θεομητορικὰς, ἢ λοιπὰς τῶν ἁγίων ἑορτῶν. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ βάθος καὶ τὸ ὕψος τῶν νοημάτων αὐτοῦ καλεῖται Μέγας ὁ ἐν λόγῳ Κανὼν.

Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Πέμπτης τῆς Ε'. Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν τὰ ἐξῆς ἀναγράφονται ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὀνομασίαν Μέγας: «Λέγεται δὲ Μέγας Κανὼν, ἴσως ἂν τις εἶπη, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἐννοίας καὶ τὰ ἐνθυμήματα γόνιμος γάρ ἐστιν ὁ τούτου ποιητῆς, ἀρίστως αὐτὰ συνθέμενος καὶ ὅτι τῶν λοιπῶν Κανόνων, ἀνὰ τριάκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, τροπαρίων ἐχόντων, οὗτος εἰς διακόσια καὶ πενήκοντα πρόεισιν, ἐνὸς ἐκάστου ἄρρητον ἀποστάζοντος ἠδονήν». (Βλέπε «Τριψίδιον», ἐκδοσις Μ. Σαλιβέρου, σελ. 292).

Πλὴν ὅμως τῶν 250 τροπαρίων τοῦ Μ. Κανόνος ἔχουσιν ἐνταχθῆ εἰς αὐτὸν καὶ 18 τροπάρια ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὡς καὶ 9 τροπάρια ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν Κρήτης, τὸν ποιητὴν τοῦ Μ. Κανόνος. Τὰ εἰς τὴν ὁσίαν Μαρίαν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης ἀναγόμενα τροπάρια εἶναι ἔργον ἄλλου ὕμνογράφου. Καὶ ἡ μὲν ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία παρεμβάλλεται εἰς τὸν Μ. Κανόνα, διὰ τῶν εἰς αὐτὴν ἀναφερομένων 18 τροπαρίων, ἕνεκα τοῦ ὅτι ὁ βίος αὐτῆς ἀναγινώσκειται, κατὰ τὴν Διάταξιν τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Τριψιδίου, κατὰ τὴν Πέμπτην τῆς Ε' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, ὅτε καὶ ὁ Μ. Κανὼν ψάλλεται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ ὁσία αὐτῆς γυνὴ ἐν ἀσωτείας ζήσασα εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ μίαν δεκαεπταετίαν, ἔπειτα εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου ἐξῆσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἐπτὰ ἔτη «ζωὴν σκληροτάτην καὶ ὑπεράνθρωπον, μόνη μόνῳ Θεῷ προσευχομένη» (βλέπε «Τριψίδιον», σελ. 323), ὑπόδειγμα γενομένη μετάνοιας εἰς πάσας τὰς μετ' αὐτὴν γενεὰς τῶν χριστιανῶν. Συγγενῆς λοιπὸν εἶναι ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας πρὸς τὸν διὰ τοῦ Μ. Κανόνος ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, τῆς παρακινήσεως πρὸς συντριβὴν καὶ μετάνοιαν τῆς ἀμαρτωλῆς ψυχῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὰ 9 τροπάρια τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν Κρήτης, ταῦτα παρενεβλήθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μ. Κανόνος.

Ἀξιοσημείωτον, περαιτέρω, εἶναι τὸ ὅτι ὑπὸ τοῦ Τριψιδίου καθορίζεται, ὅτι «περὶ ὄραν δ' τῆς νυκτὸς σημαίνει» ὁ κῶδων τοῦ Ναοῦ ἵνα συναχθῆ τὸ Ἐκκλησίασμα πρὸς παρακολούθησιν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μ. Κανόνος, τῆς διατάξεως ταύτης δηλούσης ὅτι κατάλληλος χρόνος τοῦ ἡμερονυκτίου πρὸς τέλεσιν τῆς κατασκευτικῆς τοῦ Μ. Κανόνος Ἀκολουθίας εἶναι αἱ νυκτεριναὶ ὄραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ, καὶ μάλιστα ἡ βασανιζομένη καὶ μαστιγουμένη ὑπὸ πολλῶν ἀμαρτιῶν, εὐρίσκει τὴν κατάλληλον ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς εὐκαιρίαν νὰ ἀναδράμῃ εἰς τὸ ἀμαρτωλὸν αὐτῆς παρελθόν, νὰ κλαύσῃ διὰ τὴν πῶσιν αὐτῆς τὴν ἠθικὴν, διὰ τὴν προσβολὴν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, νὰ ζητήσῃ τέλος τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, ἵνα ἀπαλλαγῇ οὕτω τοῦ βαρυτάτου κλοιοῦ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ ψυχικοῦ ἄγχους, τὸ ὁποῖον αὐτὴ δημιουργεῖ εἰς ἑαυτήν.

Ἀξιοσημείωτον ὡσαύτως εἶναι καὶ τὸ ἐν τῷ Τριψιδίῳ ἀναγραφόμενον, ὅτι: «μετὰ τὸν Ν. Ψάλλον ἀρχόμεθα εὐθὺς ψάλλειν τὸν Κανόνα ἀργῶς καὶ ἐν

κατανύξει, ποιῶντες εἰς καθὲν Τροπάριαν μετάνοιας γ' καὶ λέγοντες. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς ἐλέησόν με» (Βλέπε «Τριψίδιον», σελ. 281). Ὅμως ἡ ψυχολογικὴ αὐτῆ τοῦ Τριψιδίου διάταξις δὲν τηρεῖται ἀκεραία εἰ μὴ μόνον εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῶν Μοναστηρίων, ὅπου εἶναι συγκινητικὸν τὸ θέαμα, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Μοναχοί, ὑπὸ τὰ ἱλαρὰ φῶτα τῶν κανδηλῶν καὶ τῶν κηρίων, ἐντὸς τοῦ ἀμυδρῶς φωτιζομένου θείου ναοῦ, κλίνουσιν, ἀδιακόπως σχεδόν, τὸ σῶμα αὐτῶν εἰς θέσιν μετάνοιας, σταυροκοποῦνται καὶ ἐξαιτοῦνται τοῦ εὐσπλάγγνου Κριτοῦ τὴν συγγνώμην, τὸ ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν.

Βεβαίως δὲν πρόκειται νὰ ἀναπτυχθῆ ἐνταῦθα τὸ ὄλον περιεχόμενον, ἔστω καὶ συνοπτικῶς, τοῦ Μ. Κανόνος. Οὐχ ἤττον τὸ προαναφερθὲν Συναξάριον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ψάλλεται ὁ Μ. Κανὼν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, λίαν χαρακτηριστικῶς ἀναγράφει ταῦτα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ περιεχόμενον καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν τοῦ Μ. Κανόνος. Ἴδου τι ἐπὶ λέξει ἐκεῖ καταχωρίζεται: «Σὺν πολλοῖς δὲ ἄλλοις καὶ τὸν παρόντα Μέγαν Κανόνα συνέταξεν (ὁ Ἀνδρέας Κρήτης), κατάνυξιν ἄπειρον ἔχοντα πᾶσαν γὰρ Παλαιὰς καὶ Νέας Διαθήκης ἱστορίαν ἐρανισάμενος, καὶ ἀθροίσας, τὸ παρὸν ἡρμόσατο μέλος, ἀπὸ Ἀδάμ δηλαδὴ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Χριστοῦ Ἀναλήψεως καὶ τοῦ τῶν Ἀποστόλων κηρύγματος. Προτρέπεται γοῦν διὰ τούτου πᾶσαν ψυχὴν, ὅσα μὲν ἀγαθὰ τῆς ἱστορίας ζηλοῦν καὶ μιμεῖσθαι πρὸς δύναμιν, ὅσα δὲ τῶν φαύλων ἀποφεύγειν καὶ ἀεὶ πρὸς Θεὸν ἀνατρέχειν, διὰ μετάνοιας, διὰ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἄλλης δηλονότι εὐαρεστήσεως. Πλὴν εἰς τοσοῦτον ἐστὶν εὖρους καὶ ἐμμελῆς, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν σκληροτέραν ψυχὴν ἱκανὸς μαλάξαι καὶ πρὸς ἀνάνηψιν ἀγαθοῦ διεγείραι, εἰ μόνον μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ προσοχῆς ἀνηκούσης ψάλλοιτο». (Βλέπε «Τριψίδιον», σελ. 291).

Ἐκεῖνο δὲ, περαιτέρω, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας εἶναι τὸ πένθιμον καὶ θρηνώδες ὕφος αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται τις νὰ εἶπη, ὅτι πολλὰ τροπάρια τοῦ Μ. Κανόνος φέρουσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀκροατοῦ θρηνώδεις περικοπὰς ἐκ τῶν λόγων τῶν ἁγίων Προφητῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἔσχατον ἠγωνίζοντο ἀγῶνα διὰ τὴν ἀνάνηψιν τοῦ πολλακίς παροργίζοντος τὸν Θεὸν Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τὸ πρῶτον τροπάριον τοῦ Μ. Κανόνος ἀρχεται διὰ τῆς θρηνώδους φράσεως: «Πόθεν ἄρξομαι θρηνεῖν τὰς τοῦ ἀθλίου μου βίου πράξεις; Ποίαν ἀπαρχὴν ἐπιθήσω, Χριστέ, τῇ νῦν θρηνωδία;» Αὐτὸς ὁ θρηνὸς διήκει δι' ὄλου τοῦ ἔργου, ὅπερ πάλιν εἰς τὸ τελευταῖον τροπάριον δάκρυα ἀναφέρει, τοὺς οἰκτιρμούς δὲ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπικαλεῖται ἐν αὐτῷ ὁ θρηνώδης ποιητῆς. Ἐπειτα πολλὰ τροπάρια ἔχουσιν μορφήν μονολόγου πρὸς τὴν ψυχὴν, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ ποιητῆς πολλακίς ἀπευθύνεται, καὶ ἡ ὁποία ψυχὴ, πλήρης ἀμαρτιῶν καὶ δακρύων ἀξία, δὲν εἶναι βεβαίως ἡ τοῦ ποιητοῦ ψυχὴ, ἀλλὰ πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου ἀμαρτωλοῦ, ἢ γενικῶς ἡ ψυχὴ ἢ ἀνθρωπίνῃ, ἢ ἐπιρρεπῆς πρὸς τὴν ἀμαρτίαν. Ὁ ζῆλος

κατόπιν τοῦ ποιητοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, εἶναι ἡ αἰτία τῆς χρησιμοποίησεως τῶν πολλῶν ἐπαναλήψεων, τῶν αὐτῶν προτροπῶν, τῶν αὐτῶν ἀπειλῶν, τῶν αὐτῶν παραινέσεων. Πολλαχοῦ τῶν τροπαρίων χρησιμοποιοῦνται προστακτικά, διὰ τῶν ὁποίων, ὡς διὰ ἡχηρῶν κωδῶνων ἠχοῦντων εἰς τὰ πνευματικά ὄσα τῆς ψυχῆς, ἐπιδιώκεται ἡ ἐξέγερσις ἐκ τοῦ ληθάργου τῆς ἀμαρτίας καὶ ἡ ἐπιστροφή εἰς τὰς σωστικὰς ἀγκάλας τοῦ Ἐπουρανίου Πατρός. Οὕτω τονίζονται, εἰς τὴν διὰ πασῶν, αἱ προτροπαί: «ἀνάνηψον», «ἀνακαινίσθητι», «ἀπόθου», «ἀνάστηθι», «ἀπόσχου», «διανάστηθι», «ἐξομολογοῦ», «εὐχου», «ἐνωτίζου», «νήφε», «στέναξον», «σώζου», «φεύγε», «φοβοῦ», κ.λ.π.

Ὡς πρὸς τὴν ἰδεολογίαν τοῦ Μ. Κανόνος, συνοπτικῶς θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ, ὅτι τὸ ὅλον θέμα αὐτοῦ περιστρέφεται περὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὡραία καὶ πνευματικὴ ἐκ τῆς πνοῆς τοῦ Δημιουργοῦ προελθοῦσα, ἡμαυρώθη καὶ ἐσκοτίσθη καὶ ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας. Ἀλλὰ διὰ τῆς Σταυρικῆς θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφθόνως ἐχορηγήθη ἡ δωρεὰ καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἄφεσις, καὶ ἐπομένως οἱ ποικίλοι ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ τῆς ψυχῆς ἐχθροὶ κατανικῶνται διὰ τῆς μετανοίας, ἡ βασικὴ καὶ θεμελιώδης σημασία τῆς ὁποίας δεόντως ἐξαιρῶνται εἰς τὸν Μ. Κανόνα. Ἡ ἀμαρτία παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν ὡς δύναμις πυρπολοῦσα τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασιν, ἀλλὰ σβέννυται διὰ τῶν πηγῶν τῶν δακρῶν, τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια καὶ συντριβὴ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸ ἀσκητικὸν ἀπόφθεγμα: «ὡσπερ τὰ γράμματα τὸ ὕδωρ, οὕτω τὰ ἀμαρτήματα τὰ δάκρυα ἀπαλείφουσι». Ὁ εὐσπλαγχνος Πατὴρ «σπλαγχνίζεται θερμῶς», βλέπει τὸν δακρῶντα ἄσωτον υἱὸν του, τὸν ἀνθρώπον, καὶ «προστρέχει» πρὸς αὐτὸν ἀποκαθιστῶν αὐτὸν εἰς τὴν πρὸ τῆς ἀμαρτίας λαμπρὰν κατάστασιν αὐτοῦ. Μόνη ἡ μετάνοια σώζει. Διὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καὶ ὁ χρόνος τοῦ θανάτου εἶναι ἄδηλος, πρέπει πρὸς τὴν μετάνοιαν νὰ προσφεύγῃ πᾶσα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας βεβαρυμένη ψυχὴ. (Βλέπε «Διδαχὴ» Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσογείας, ἔτος Α' 1947, ἀριθμὸς φύλλου 6, σελίς 44 κ. ἐξῆς).

Εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἐνταῦθα μία πλήρης ἀνθολόγησις ἐκ τοῦ πλήθους τῶν πνευματικῶν ἀνθῶν, τὰ ὁποῖα περικλείει τὸ πένθιμον μὲν ἀλλὰ κατάνυξιν εἰς τὴν ψυχὴν δημιουργοῦν ποίημα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Διὰ τοῦτο παραθέτω μόνον τροπάριά τινα αὐτολεξεί, ὡς δείγματα τοῦ ὕμνογραφικοῦ πνευματικοῦ λειμῶνος.

Τὸ 1ον Τροπάριον τῆς Α' Ὁδῆς ἔχει ὡς ἐξῆς: «Πόθεν ἄρξομαι θρηνεῖν τὰς τοῦ ἀθλίου μου βίου πράξεις; Ποίαν ἀπαρχὴν ἐπιθήσω, Χριστέ, τῇ νῦν θρηνηφῶδία; Ἄλλ' ὡς εὐσπλαγχνός μοι δὸς παραπτωμάτων ἄφεσιν».

Σπαρακτικὴν ἱκεσίαν περικλείει τὸ 12ον τροπάριον τῆς ἰδίας Α' Ὁδῆς, ὅπερ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Εἰ καὶ ἡμαρτον Σωτήρ, ἀλλ' οἶδα, ὅτι φιλόανθρωπος εἶ, πλήττεις συμπαθῶς, καὶ σπλαγχνίζῃ θερμῶς δακρῶ-

ντα βλέπεις, καὶ δραμῶν ὡς Πατὴρ ἀνακαλεῖς τὸν Ἄσωτον».

Τὴν ἰδίαν ἱκεσίαν περιλαμβάνει τὸ 28ον τροπάριον τῆς Β' Ὁδῆς: «Ἐνώτισαι τοὺς στεναγμοὺς τῆς ψυχῆς μου, καὶ τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν προσδέχου τοὺς σταλαγμοὺς Σωτήρ καὶ σῶσόν με».

Χαρακτηριστικὸν περαιτέρω εἶναι τὸ 4ον τροπάριον τῆς Β' Ὁδῆς, «Εἶρμός ἄλλος», τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἀκολουθῶς: «Μόνη ἐξήνοιξας, τοὺς καταράκτας τῆς ὀργῆς, τοῦ Θεοῦ σου, ψυχὴ μου, καὶ κατέκλυσας πᾶσαν, ὡς γῆν τὴν σάρκα καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸν βίον, καὶ ἔμεινας ἐκτός, τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ».

Γλυκύτατον εἶναι, ἀκολουθῶς, τὸ 7ον τροπάριον τῆς Γ' Ὁδῆς: «Σὺ εἶ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, σὺ εἶ ὁ Πλαστοουργός μου, ἐν σοὶ Σωτήρ δικαιοθῆσομαι».

Ἀνησυχίαν ψυχῆς περιέχει τὸ 2ον τροπάριον τῆς Δ' Ὁδῆς, ἔχον οὕτω: «Ἐγγίζει, ψυχὴ, τὸ τέλος, ἐγγίζει καὶ οὐ φροντίζεις, οὐχ ἐτοιμάζεις· ὁ καιρὸς συντέμνει, διανάστηθι· ἐγγὺς ἐπὶ θύραις ὁ Κριτὴς ἐστίν· ὡς ὄναρ, ὡς ἄνθος ὁ χρόνος τοῦ βίου τρέχει· τί μάτην ταραττόμεθα;»

Τὸ 21ον τροπάριον τῆς ἐπομένης Ε' Ὁδῆς εἶναι καὶ αὐτὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ θρηνώδους ὕφους τοῦ Μ. Κανόνος. Ἔχει ὡς ἔπεται: «Σιλωάμ γενέσθω μοι τὰ δάκρυά μου, Δέσποτα Κύριε, ἵνα νίψωμαι κἀγὼ τὰς κόρας τῆς ψυχῆς, μου καὶ ἴδω σε νοερῶς, τὸ φῶς τὸ πρὸ αἰώνων».

Δὲν εἶναι δὲ ὀλίγα καὶ τὰ τροπάρια ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων μαρτυρεῖται ὅτι ἡ ψυχὴ, πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ἠρμεῖ ἐκ τῆς ἀπογνώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὠδήγησεν αὐτὴν ἡ ἐπαίσχυντος ἀμαρτία, μεταξὺ τῶν ὁποίων τροπαρίων εἶναι καὶ τὸ 14ον τροπάριον τῆς ΣΤ' Ὁδῆς, ὅπερ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Λιμένα σε γινώσκω γαλήνιον, Δέσποτα Χριστέ· ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδύτων βυθῶν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τῆς ἀπογνώσεώς με προφθάσας ῥύσαι».

Ἀγωνίαν δραματικὴν περιέχει τὸ 15ον τροπάριον τῆς Ζ' Ὁδῆς. «Ἐκλείσθη σοι οὐρανός, ψυχὴ, καὶ λιμὸς Θεοῦ κατέλαβέ σε ὅτι τοῖς Ἥλιου τοῦ Θεοβίτου, ὡς ὁ Ἀχαάβ, ἠπειθήσας λόγοις ποτέ. Ἀλλὰ τὴν Σαραφθίαν μιμουμένη, θρέψαι Προφήτου ψυχὴν».

Εἰς τὸ 15ον τροπάριον τῆς Η' Ὁδῆς ζητεῖται ἡ θεραπεία τῆς «σηπεδόνης τῆς ταπεινῆς ψυχῆς» ὑπὸ τοῦ Σωτήρος. Τὸ τροπάριον ἔχει οὕτως: «Τὴν σηπεδόνα Σωτήρ θεράπευσον τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς μόνε ἰατρέ· μάλαγμά μοι ἐπίθες, καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, ἔργα μετανοίας, κατάνυξιν μετὰ δακρῶν».

Τὸ δὲ τελευταῖον (25) τροπάριον τῆς τελευταίας Θ' Ὁδῆς πάλιν θρῆνον περιλαμβάνει καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἐπιζητεῖται: «Κριτά μου καὶ γνωστά μου, ὁ μέλλον πάλιν ἔρχεσθαι σὺν τοῖς Ἄγγελοις, κρίναι κόσμον ἅπαντα, ἰλέψου σου ὄμματι τότε ἰδὼν με φεῖσαι· καὶ οἰκτεῖρόν με Ἰησοῦ τὸν ὑπὲρ τὴν πᾶσαν φύσιν, τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτήσαντα».

Τοιοῦτοτρόπως, ἐξ ἀπασῶν τῶν ἐννέα Ὁδῶν τοῦ Μ. Κανόνος, ἐχρησιμοποίηθη ἀνὰ ἓν τροπάριον, ἵνα παρασταθῇ ἐπιτροχάδην, ὁ θαυμάσιος πλοῦτος τῶν ψυχοφελῶν διδαγμάτων καὶ προτρο-

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

B'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἀπαραίτητος εἶναι ἡ γνώσις τοῦ περιεχομένου τῆς Ὁρθοδόξου ἀγιογραφίας. Ἡ γνώσις αὕτη εἶναι ἀναγκαῖα οὐ μόνον διὰ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ τούτου τοῦ πράγματος ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κατανόησιν τῆς μορφῆς, ἥτοι τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν δι' ὧν ἐκφράζεται τοῦτο, τ.ε. ἐκεῖνο ὅπερ ὀνομάζομεν στυλ τῆς ἀγιογραφίας. Ἡ γνώσις τοῦ περιεχομένου τῆς ἀγιογραφίας εἶναι καὶ γνώσις τοῦ σκοποῦ δι' ὃν αὕτη καθιερώθη. Ἄνευ αὐτοῦ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἐκτίμησις τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς θεμελιώδους σημασίας τῆς ἱερᾶς αὐτῆς τέχνης.

1. Τέχνη πνευματικῆς διακονίας.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἀγιογραφίας τῶν ναῶν ἦτο ἐξ ἀρχῆς εἰς. Ἡ ἐξυπηρέτησις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀγιογραφία ἐμφανίζεται ὡς τέχνη οὐχὶ δι' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Οὕτω τὸ περιεχόμενον αὐτῆς καθώρισαν εὐθὺς αἱ ἀνάγκαι καὶ οἱ βαθύτεροι σκοποὶ τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτοι δέ, ὡς γνωστόν, δὲν ἦσαν ὑλικοὶ ἀλλὰ πνευματικοί, σκοποὶ οὓς ἔπρεπε διὰ παντὸς τρόπου νὰ διακηρῦξῃ. Πρωταρχικὸν ἦτο ἡ θεμελιώσις τῆς πίστεως εἰς τὴν πνευματικὴν πραγματικότητα, εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ Θεῷ εὐδαιμονίαν. Ἡ ἐπιδιώξις τῆς εὐδαιμονίας ἐν τῇ παρουσίᾳ προσκαιρῶ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ αἰωνίᾳ ζωῇ, διὰ τῆς μετοχῆς τῶν μυστηρίων καὶ διὰ τοῦ βίου ὃν θὰ διανύσῃ ὁ πιστὸς τηρῶν ὅσα ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὁ ἐπίσημος αὐτῆς διερμηνεύς, ἥτοι ἡ Ἐκκλησία, ἐντέλλονται. Ὁ πιστὸς ἔπρεπε νὰ διδάσκηται παντὶ τρόπῳ ὅτι κατὰ τὴν πορείαν τοῦ αὐτῆν πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ τελείωσιν θὰ καλίσῃ πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους, πρὸς τὸ ποικιλῶνυμον κακόν, δύναται δὲ νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τοῦ μαρτυρίου, ὡς ὁ Σωτῆρ, οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μάρτυρες τῆς Πίστεως. Τὰ πρὸς-

πάν, τὰ ὁποῖα περικλείει ὁ πράγματι Μέγας οὐτός Κανὼν, μέγας εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ μέγας εἰς τὴν δι' αὐτοῦ ἀποκτωμένην ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀφέλειαν. Οὕτως, ὁ Μέγας Κανὼν εἶναι ἔργον μεγάλης πνοῆς, εἶναι διδασκαλεῖον ψυχῆς, μνημεῖον ἄξιον λόγου ἀπὸ λογοτεχνικῆς, θρησκευτικῆς, δογματικῆς, ψυχολογικῆς καὶ νηπτικῆς ἐπόψεως, εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐν Ἐκκλησίαις ψαλμῶδιαν τοῦ ὁποίου εὐρον ἀνακούφισιν ψυχῆς βεβαρυμέναι ὑπὸ τοῦ φορτίου τῆς ἁμαρτίας, ψυχῆς αἱ ὁποῖαι τὸν ἄρτον πρὸς συντήρησιν τοῦ σώματός των ἔτρωγον ἀναμιγνύουσαι αὐτὸν μετὰ τῶν δακρῶν τῆς μετανοίας, ὅπως ἀκριβῶς ἀναφέρεται εἰς τοὺς λεγομένους Ψαλμοὺς τῆς μετανοίας τοὺς ἐδρισκομένους εἰς τὸ ἱερὸν Ψαλτήριον.

† Ὁ Θεομακὸς ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ὡπα ταῦτα ἡ Ἐκκλησία ἔδει νὰ παρουσιάσῃ ὡς ὑποδείγματα διὰ νὰ νὰ ἐμπνέουν, νὰ καθοδηγοῦν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς πιστοὺς. Ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ὑπάρξουν καὶ παρερμηνεῖαι τῆς ὁρθῆς διδασκαλίας ἢ αὕτη ἀκολουθεῖ. Θὰ προκύβουν δηλ. αἱ αἱρέσεις. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο θὰ κατοχυρώσῃ τὸ πιστεῖν ὡς τῆς, τὰ δόγματά της. Διὰ ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα θὰ ἀναπτύξῃ τὴν ὑψηλοτέραν Θεολογίαν. Ὁ ἄμβων θὰ ἐκθέσῃ καὶ θὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτήν. Παρὰ ταῦτα θὰ χρειασθοῦν—ἰδίᾳ διὰ τὸν ἀπλοῦν κόσμον—καὶ ἐμπειρικότερα ὑπομνήματα. Κατόπιν, εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον συνελευόμενος τῶν πιστῶν, τὸν ναόν, ἡ Ἐκκλησία θὰ προσδώσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ «ἐπιγείου οὐρανοῦ ἐν ᾧ ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ». Τοῦτο τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ γίνῃ αἰσθητὸν εἰς τὰ προσερχόμενα εἰς τὸν ναὸν πλήθη κατὰ τὸν ἀπτότερον τρόπον.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς, τὰς ἀνάγκας τῆς, καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῆς ἡ Ἐκκλησία ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς ζωγραφικῆς. Καὶ εἰς πάντα ταῦτα μόνον ἡ Ὁρθόδοξος ἀγιογραφία ὅλων τῶν ἐποχῶν ἀνταπεκρίθη πλήρως. Τοιοῦτοτρόπος συνυφάνθη τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγιογραφίας μετὰ τὴν ζωὴν, τὴν ἐξελίξιον καὶ τὴν ὅλην παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε θὰ εἶναι ὁπωσδήποτε ἐλλιπὴς ἡ γνώσις αὐτῆς ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ κατανόησεως τῆς ἀγιογραφίας. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, ὅτε οἱ διωγμοὶ ἐπιβάλλουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ εἶναι προσεκτικὴ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἰδεῶν τῆς, ἡ ζωγραφικὴ διὰ τῶν συμβόλων τῆς ἐξυπηρετεῖ ἄριστα τὴν σκοπιμότητά ταύτην. Ὑπὸ τὰ ἀπλά σύμβολα τοῦ ἰχθύος, τοῦ ἀμνοῦ, τοῦ ποιμένους, τῆς ἐλάφου, τοῦ ταῦ, τῆς ἀμπέλου, τῆς ἀγκύρας κλπ. αἱ ἀγαθαὶ καρδίαι τῶν πιστῶν τῶν πρώτων αἰώνων κατανοοῦν τὰς ὑψίστης σημασίας ἰδέας τῆς νέας Πίστεως, ὡς τῆς ἐλπίδος, τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, τῆς ἀναστάσεως, τῆς ἀθανασίας. Κατόπιν, μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτε ἡ Ἐκκλησία θὰ θελήσῃ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἱστορικὸν τῆς γίνεσθαι, τὸ ἐν αὐτῇ συνεχιζόμενον ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τῆς Χάριτος, ἡ ἀγιογραφία ἀπὸ συμβολικὴ θὰ καταστῇ ἱστορικὴ, ἥτοι θὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ ἱστορικὸν περιεχόμενον τῆς θριαμβευσάσης Πίστεως. Ὁ Σωτῆρ καὶ τὰ γεγονότα τοῦ βίου Του, ἡ Θεοτόκος, οἱ ἅγιοι καὶ οἱ μάρτυρες θὰ ἀποτελέσουν τὴν μεγάλην ἐποποιίαν τῶν «ἱστοριῶν» τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ. Ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ὁρθῆς δόξης περὶ τῶν εἰκόνων καὶ τὸν γενόμενον ἐπίσημον σύνδεσμον τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὴν Ἀγιογραφίαν (ἡ νίκη τῶν εἰκόνων θεωρεῖται διὰ τοῦτο νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὡς τοιαύτη ὀνομάζεται καὶ ἡ πρὸς ἀνάμνησιν αὐτῆς Κυριακὴ) ἡ ζωγραφικὴ θὰ χαρακτηρισθῇ δόγματι καὶ ἐκφρασίᾳ τῆς ἀγιογραφίας. Ὁ Παντοκράτωρ τοῦ τρούλλου θὰ εἶναι ὁ Πατὴρ ἅμα καὶ ὁ Υἱός, ἡ ἐκφρασις τοῦ δόγματος τοῦ ὁμοουσίου. Τὸ δόγμα περὶ τῆς Παρθένου

1) Πατριάρχης Γερμανός, παρὰ Migne, P.G. 98, 384.

ὡς «ὄντως Θεοτόκου» τὸ καθορισθὲν διὰ τῆς Ἐφесίνης συνόδου (431), χαρακτηριστικῶς θὰ ἐκφράζεται μετὰ τὴν εἰκονομαχίαν διὰ τῆς ἐν τῷ τεταρτοσφαιρίῳ τῆς κόγχης τοῦ Ἱεροῦ Βήματος σταθερῶς εἰκονιζομένης Θεομήτορος μετὰ τοῦ Παιδίου Ἰησοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων. Τὸ δόγμα περὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου θὰ ἐκφράξη ἢ εἰς τὸν πρὸ τῆς ἀψίδος τοῦ Ἱεροῦ θόλον παράστασις τῆς «Ἐτοιμασίας», μετὰ τὸν κενὸν Θρόνον τῆς Κρίσεως καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Πάθους τοῦ Σωτήρος. Τέλος, ἀπὸ τοῦς χρόνους τῶν Μακεδόνων καὶ Κομνηνῶν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μοναστικοῦ πνεύματος, ἡ ἐν αὐτῷ καλλιέργεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας καὶ ἡ μελέτη τῆς ἀποκρύφου φιλολογίας θὰ δώσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς συγχρόνου ἀγιογραφίας ἥτις, μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων (13ος—15ος α.ι.), θὰ καταστῇ τέχνη ἀφ' ἧς ἡ ματὶ κή. Αἱ εἰκονογραφικαὶ συνθέσεις θὰ εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς πλουσιώτεραι καὶ πολυπροσωπότεραι, ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι (ὡς ὁ Ἀκάθιστος) θὰ ἀπεικονίζωνται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ πολυάριθμοι σκηναὶ τῶν Ἀποκρύφων.

Ἄλλ' ὅς ἴδωμεν ἤδη εἰδικώτερον τὰ πράγματα. Ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπέκεινα τοῦ κόσμου τούτου πραγματικότητά ὡς εἶπομεν, δηλονότι εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, καθώρισεν ἐξ ἀρχῆς τὸν οὐσιώδη χαρακτήρα τοῦ περιεχομένου τῆς ἀγιογραφίας τῆς. Τοῦ κόσμου ἐκείνου ἡ ὠραιότης ἐνδιαφέρει αὐτὴν καὶ διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα διαθέτει, ἐπιζητεῖ τοῦ κόσμου ἐκείνου νὰ γίνεταί ὁ διερμηνεύς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτος κόσμος δὲν παρίσταται ἀλλ' ἐκφράζεται διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοιαύτη ζωγραφικὴ δὲν παριστᾷ τὰ θέματα τῆς ἀλλ' ἀπλῶς ἐκφράζει ταῦτα. Τὸ ὑπερβατικόν τῆς περιεχομένου δὲν εἶναι τὸ κατὰ φύσιν ὠραῖον ἢ τὸ κατὰ φύσιν καλόν, διὰ τοῦτο δὲν ἐπιζητεῖ τὸ κατὰ φύσιν ὠραῖον καὶ «τὸ κατὰ φύσιν καλόν» νὰ προβάλλῃ. Συγγέουν ὅθεν τὰ πράγματα ὅσοι μὲ τὰς περὶ καλοῦ ἀντιλήψεις τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος θεωροῦν καὶ κρίνουν τὴν βυζαντινὴν ἀγιογραφίαν. Διότι σκοπὸς καὶ ιδεῶδες τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης ἦτο ὅπως ἐν τῇ ἀπεικονίσει τοῦ κατὰ φύσιν καλοῦ προβληθῇ ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ, ἐν τῇ ἀναποσπαστῶ ἐκείνῃ γνωστῇ ἐνότητι (καλὸς ἀγαθός). Ἐνῶ σκοπὸς καὶ ιδεῶδες τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς κατηγορίας τοῦ ἀγίου, ὅπερ βεβαίως δὲν γίνεται αἰσθητὸν διὰ τοῦ φυσικῶς καλοῦ, ἦτοι δὲν συνάπτεται κατ' ἀνάγκην μετὰ τούτου. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ιδεῶδες ἐδήλου ἢ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ φυσικῶς καλοῦ διάπλασις τῶν πραγμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ του ἐζήτησε ὅπως οἱ καλλιτέχναι «τὸ ἄσχημον μῆτε ἐν εἰκόσι ζῶων μῆτε ἐν οἰκοδομήμασι μῆτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δημιουργουμένῳ ἐμποιεῖν... ἀλλ' ἐκείνους ζητητέον τοὺς δημιουργοὺς τοὺς εὐφυῶς δυναμένους ἰχνεύειν τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ εὐσχήμονος φύσιν»². Ἀντιθέτως ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ὀρθοδόξῳ τέχνῃ τὸ καλὸν δὲν καθορίζεται ἐκ τῆς φυσικῆς διαπλάσεως τῶν ἀντικειμένων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕψι λ ο ὕ π ε ρ ι ε χ ο μ ἔ ν ο υ του, τ. ἔ. ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ὅπως διακονήσῃ τὰ

2) Πολ. 401 Β. ἐξ.

ιδεῶδη τῆς Πίστεως. Τοῦτο ὁμολογεῖ χαρακτηριστικώτατα ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «οὕτω καὶ σκεῦος ἕκαστον λέγομεν καλὸν καὶ ζῶον καὶ φυτὸν ο ὕ κ ἀ π ὀ τ ῆ ς δ ι α π λ ᾶ σ ε ω ς, οὐδ' ἀπὸ τοῦ χ ρ ὶ μ α τ ο ς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δ ι α κ ο ν ῖ α ς»³. Ὡστε ἡ ὑψηλὴ σκοπιμότης, ἦτοι τὸ ὑπερέρας πνευματικῆς ποιότητος περιεχόμενον τῆς τέχνης ἐνδιαφέρει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καλὸν θεωρεῖ τὸ ἔργον ἐκεῖνο, οὐτινος ἢ διάπλασις ἢ τὸ χρῶμα καὶ ἡ ἐν γένει μορφολογία δύναται νὰ ἐκφράξη τὸ περιεχόμενον τοῦτο. Καὶ ἔργα καλὰ, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἀπεδείχθησαν ἀναμφισβητήτως τὰ τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας. Ἡ τέχνη αὕτη οὔτε τὴν φύσιν ἀντέγραψεν οὔτε εἰς τὴν διάπλασιν καὶ εἰς τὸ χρῶμα ὡς εἰς σκοπὸν ἀπέβλεψεν, ἀλλὰ, προσλαβοῦσα ὅσα στοιχεῖα, τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικά, ἦσαν αὐτῇ ἀπαραίτητα διὰ τὴν οἰκείωσιν τοῦ πνευματός τῆς ὑπὸ τῶν πιστῶν, κατώρθωσε, δι' ἐξαιρέτου ἀφαιρέσεως (abstractio), νὰ ἀποδώσῃ τὰς ὑψηλοτέρας ἐννοίας τῆς Ὀρθοδοξίας.

2. Τέχνη λειτουργικὴ.

Ἐσημειώσαμεν ἐν τοῖς πρόθεσι τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δοθεῖσαν σημασίαν εἰς τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ τὴν σύνδεσιν αὐτῶν πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἐπίσης γνωστὴ ἡ θέσις τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὅτι αὕτη ἀπετέλεσε τὸ κέντρον καὶ τὴν οὐσίαν τῆς Λειτουργίας ἥτις, ἐξ ἄλλου, ἀποτελεῖ ἀναπαραστάσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας. Οὐ μόνον οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐκθέτουν τὴν κεφαλαιώδη σημασίαν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ χριστιανικὴ τέχνη δηλοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μνημείων τῆς. Διὰ τὴν βίωσιν τοῦ ἀναπαριστωμένου ἔργου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καὶ συμμετοχῆν εἰς τὴν «Τράπεζαν Κυρίου» γίνεται κυρίως ἡ συνέλευσις τῶν πιστῶν εἰς τὸν ναὸν καὶ περὶ αὐτὴν στρέφονται αἱ εὐχαί, οἱ ὕμνοι καὶ τὸ κήρυγμα. Ἡ λειτουργικὴ πράξις τοῦ ἱερέως εἶναι ἐπανάληψις τῆς ἐν Οὐρανῷ τελουμένης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ.

Ἡ ἀγιογραφία τίθεται ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ὑψίστου τούτου σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας. Γίνεται τέχνη λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ. Ἐπιζητεῖ διὰ τῶν μέσων τῆς νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν κατανόησιν ὑπὸ τῶν πιστῶν τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ λειτουργικοῦ δράματος. Κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς Κατακόμβας παρουσιάζει τὸν «Ἰχθύν» ὅστις, σὺν τῇ ἄλλῃ αὐτοῦ σημασίᾳ, εἶναι καὶ σύμβολον τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἐφ' ὅσον τοῦτον «ἐδράξατο Παρθένος ἀγνή καὶ τοῦτον ἐπέδωκε φίλοις ἐσθίειν διὰ παντός» κατὰ τὴν περίφημον ἐπιγραφὴν τοῦ Ἱεραπόλεως Ἀβερκίου (Β' αἰών)⁴. Εἰς τὰς Κατακόμβας πάλιν τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ αὐτὸ μυστήριον σημαίνεται διὰ τῆς παραστάσεως τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων καὶ τῶν ἰχθύων⁵. Ὁ Ἀμνὸς ἐξ ἄλλου—προσ-

3) Migne P.G. τ. ΙΑ' 253, Ὁμιλία Δ' ὡς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον.

4) Dölger IXΘΥΣ, τ. 2, (1922) σ. 252 κ. ἐξ.

5) Millet, ἐν Histoire de l' art τοῦ Michel (1905) σ. 192.

φιλές θέμα τῆς χριστιαν. τέχνης—εἶναι «τὸ ἐσφαγμένον» ἀρνίον τῆς Ἀποκαλύψεως⁶, ὁ διὰ τῆς θυσίας του αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»⁷. Ἐνωρὶς εἰς τὰς Κατακόμβας καὶ εἶτα εἰς τοὺς ναοὺς⁸ αἱ παραστάσεις τῶν τριῶν Παίδων ἐν τῇ καμίνῳ, τοῦ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ καί, μάλιστα, τῆς θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, θὰ θεωρῶνται ὡς σύμβολα, τῆς εὐχαριστικῆς θυσίας, θὰ παρίστανται δὲ εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, σχετίζεται πρὸς τὸ οὐράνιον Θυσιαστήριον. Ἀργότερον, μάλιστα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Μακεδόνων καὶ Κομνηνῶν, καθιεροῦται ἡ παράστασις τῆς «Θείας Λειτουργίας» ἐν τῇ κόγχῃ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, εἰκονιζομένου τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ κάτωθεν κιβωρίου—σπανιώτερον μὲν ἄπαξ, συνηθέστερον δὲ δις⁹—μεταδίδοντος ἐντεῦθεν τὸ Σῶμά Του καὶ ἐκεῖθεν τὸ Αἷμά Του εἰς τοὺς ἐν παρατάξει ἢ ἀργότερον, καθ' ὁμίλους προσερχομένους μετὰ φόβου Ἀποστόλους. Ἀλλὰ κατόπιν ἡ Θ. Λειτουργία παρίσταται ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ιδεώδει ἐν τῷ Οὐρανῷ τελέσει, τῶν Τιμίων Δώρων δηλαδὴ μεταφερομένων ἐν πομπῇ ὑπὸ τῶν ὡς διακόνων ἐνδεδυμένων ἀγγέλων, καὶ παραδιδόμενων εἰς τὸν εἰκονιζόμενον, ὡς Μέγαν Ἀρχιερέα, Κύριον, ὅπως ἔχομεν εἰς τὴν ὑπέροχον τοιχογραφίαν τῆς Περιβλέπτου τοῦ Μυστρᾶ (14ος αἰ.). Καὶ οἱ κάτωθεν τῆς Θ. Λειτουργίας εἰκονιζόμενοι («σεβίζοντες» μεγάλοι Ἱεράρχαι (μάλιστα ἀπὸ τῶν Παλαιολογεῖων χρόνων), μετὰ τῶν λειτουργικῶν τῶν δέλτων (συντάχται τῆς Θ. Λειτουργίας) συνδέονται βεβαίως ἀρρήκτως πρὸς τὸ ἱστορούμενον μυστήριον, τοῦτο δὲ ἐντονώτερον δηλοῖ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος παράστασις τοῦ τεθυμένου Ἀμνοῦ ἐν τῷ δισκαρίῳ, ἣτις κατόπιν γίνεται ὁ Μελισμὸς, δηλ. ἡ ἀπεικόνισις τοῦ Κυρίου ὡς βρέφους ἐν τῷ σκεύει τούτῳ (πολλάκις τεμαχισμένου), ἀνάγοντος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἱερέως τελουμένην ἐν τῇ ἀγίᾳ Τραπέζῃ θυσίαν τοῦ Ἀμνοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω λειτουργικὰ θέματα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἀποστόλων, τῆς Λειτουργίας τῶν Ἀγγέλων, τοῦ «Θυομένου» καὶ τῶν συλλειτουργούντων πρὸ αὐτοῦ Ἱεραρχῶν, ὡς καὶ τὰ παλαιότερα, ὡς ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ κλπ. καθορίζουν μάλιστα τὸν λεγόμενον λειτουργικὸν εἰκονογραφικὸν κύκλον ὅστις, μετὰ τῶν δύο ἄλλων (ἦτοι τοῦ δογματικοῦ καὶ τοῦ ἑορταστικοῦ) ἐπικρατεῖ ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς. Οὕτω τὸ λειτουργικὸν περιεχόμενον εἶναι ἐν ἑκ τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τῆς οὐσίας τῆς ὀρθοδόξου ἀγιογραφίας.

Ὅταν ἡ Ἐκκλησία καλῇ ἡμᾶς τοὺς «τὰ χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντας» ὅπως «πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν» προκειμένου νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων δορυφορούμενον ἀοράτως ὑπὸ τῶν ἀγγελικῶν τάξεων, ἡ ὀρθόδοξος ζωγραφικὴ ἔρχεται ἐμπειρικώτερον νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῆς προσκλήσεως ταύτης καὶ τοῦ

ὄλου σκοποῦ τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου. Αἱ ιδεώδεις μορφαὶ τῶν εἰς τοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς εἰκονιζομένων ἀγγέλων, οἵτινες μετὰ δέους προσέρχονται κομίζοντες τὰ Δῶρα εἰς τὸν Μέγαν Ἀρχιερέα Κύριον καὶ οἱ ἐν ἄκρα συντριβῇ καὶ καταλύει ἱστορούμενοι Ἀπόστολοι, οἵτινες ἔρχονται νὰ κοινωνήσουν ἐκ τῶν ἀχράντων χειρῶν Του, αἰσθητοποιοῦν, ὄντως, κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον τὸ περιεχόμενον τοῦ ὕμνου καὶ ἐπιβάλλουν, διὰ τῆς ὅλης τῶν πνευματικῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν κατανόησιν αὐτοῦ. Οὐδεμία τέχνη ποτὲ κατώρθωσε νὰ ἐκφράσῃ ὅ,τι ἐξέφρασεν ἐν προκειμένῳ ἡ Ὀρθόδοξος εἰς τὸν Μυστρᾶν. Ἐνταῦθα, εἰς τὴν περίφημον τοιχογραφίαν τῆς Περιβλέπτου¹⁰, αἱ ἄσαρκοι μορφαὶ τῶν ἐν ρυθμικῇ μεγαλειῳδῇ πομπῇ μεταφερόντων, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, τὰ Τίμια Δῶρα ἀγγέλων καὶ καλυπτόντων τὰς ὕψεις αὐτῶν πρὸ τῆς ὑψίστης Θυσίας, παρέχουσαι τῷ θεατῇ, διὰ τῆς ἐπιτευχθείσης ἐξαυλώσεως, τὴν ἐντύπωσιν ὁράματος ἐκ τοῦ ἄλλου κόσμου, αἰσθητοποιοῦν ἀπαραμιλλῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ λειτουργικοῦ ὕμνου «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία καὶ στήτω μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ μηδὲν γῆινον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω.....». Πράγματι ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ τεχνοτροπία τοῦ ἐμπνευσμένου ὀρθοδόξου ἀγιογράφου — ὡς θὰ ἴδωμεν εἰδικώτερον ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ—διὰ τῆς ὅλης πλαστικῆς τῶν προσώπων—ὀλίγων φώτων ἐπὶ τοῦ καστανοχρώμου προπλάσμου—καὶ τῶν αἰθερίων κινήσεων τῶν σωμάτων ἐπέτυχε νὰ ὑπομνηματίσῃ ἄριστα τὸν ὑπέροχον ὕμνον καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ εἰς τὸ λειτουργικὸν τοῦ ὕψος τοὺς πιστοὺς. Δὲν ἔχει τις — ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀνίδεος περὶ τὰ τοιαῦτα — ἢ νὰ συγκρίνῃ τοὺς ἀγγέλους τούτους τοῦ Μυστρᾶ (14ος αἰ.) — διὰ νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς αὐτοὺς — πρὸς ἄλλους ἀγγέλους συγχρόνων ζωγράφων ἐν τῇ Δύσει, ὡς π.χ. τοῦ Simone Martini καὶ τοῦ Lippo Memmi, τοῦ A. Oragna καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Cimabue (τέλος 13ου ἀρχαῖ 14ου αἰ.) καὶ τοῦ Giotto, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τι ἐκφράζουν αἱ τοιαῦτα μορφὰι τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Οἱ τελευταῖοι ἀντιγράφουν περίκομψα καὶ φυσικῆς ὠραιότητος πρότυπα (modèles) νεανιῶν, ἀξιόλογα ἴσως ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς, διὰ τῆς τέχνης αὐτῶν, πιστῆς ἀποδόσεως ἢ καὶ ἐξωραΐσεως αὐτῶν «κατὰ φύοιν», ἀλλ' οὐδὲν τι πλεόν. Ἐνῶ οἱ πρῶτοι, ἀποφεύγοντες τὰ τῆς φυσικῆς ὠραιότητος πρότυπα δημιουργοῦν θαυμαστῆς πνευματικῆς ποιότητος ἔργα, ἀληθῶς ἐξωκοσμίου μορφᾶς, ζωηρῶς ἐκφραστικᾶς τοῦ βαθυτάτου λειτουργικοῦ βιώματος, ὅπερ κατεῖχεν ὀλόκληρον τὴν ψυχὴν των.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἀνωτέρω ἔγινε νομιζόμενον φανερὰ ἡ σημασία τῆς ὀρθοδόξου ἀγιογραφίας, ὡς τέχνης λειτουργικῆς, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν κατανόησιν καὶ συνειδητοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ περιεχομένου τῆς Θ. Λειτουργίας ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἰδίᾳ δὲ τῆς βαθυτέρας λειτουργικῆς πράξεως, δηλ. τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

(Συνεχίζεται) ΚΩΝΣΤ. Δ. ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

⁶ Ἐντεταλμένος Ἱγρηγῆτης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

¹⁰ Βλ. Millet, Monuments byzantins de Mistra, Paris 1910, πίν. 113.

6). Ἀποκ. ε, 5.

7) Ἰω. α, 29.

8) Ὡς εἰς τὴν κατακόμβην τοῦ ἁγ. Καλλίστου Ρώμης κ.λ.π. ἢ εἰς τὸν ναὸν ἁγ. Βιταλλίου Ραβέννης.

9) Ἀπαξ, ὡς εἰς ἁγ. Σοφίαν Ἀχιρίδος (11ος αἰ.) δις, ὡς εἰς ἁγ. Σοφίαν Κιέβου (ὁμοίως 11ος αἰ.) κ.λ.π.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝ ΤΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

3. Σχέσεις 'Εκκλησίας και Πολιτείας.

'Ολίγα τινά ὅμως θὰ ἔδει νὰ λεχθοῦν κατὰ τὴν ὄραν ταύτην περὶ τῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας δεδομένου, ὅτι αἱ τάσεις τῆς Spiritualisierung καθίστανται ἔτι ἐμφανέστεραι εἰς τὰς πρὸς τὴν Πολιτείαν σχέσεις τῆς Ρ.Ε. Οὕτω τὸ σύστημα τῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας τὸ γνωστὸν ὡς παποκαισαρικὸν ἢ ἱεροκρατικὸν τὴν πραγματικῶν τοῦ ὁποίου μετὰ τὸσον μεγάλου φανατισμοῦ ἐπεδίωξεν ἡ Ρ.Ε. κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπορρίπτεται σήμερον καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παπισμοῦ³².

Τὸ παποκαισαρικὸν σύστημα θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τῶν συγχρόνων κατευθύνσεων, ὅτι ἀντιστρατεύεται πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν τῆς 'Εκκλησίας ὡς θείου καὶ ὑπερκοσμίου ὀργανισμοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ἀποκλειούσης τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ὕλικης δυνάμεως πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐπιδιώξεών της. Ἡ 'Εκκλησία δὲν εἶναι κεκλιμένη, ἵνα ἐνταχθῇ ἐν τῇ ἐγκοσμίῳ τάξει πραγμάτων ὡς εἰς τῶν ὀργανισμῶν αὐτῆς. Ἡ 'Εκκλησία εἶναι ἡ 'Οδοιπόρος, ἥτις ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν καὶ τὴν μεταβολὴν συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος εἰς Σῶμα Χριστοῦ, ὡς παρατηρεῖ χαρακτηριστικῶς ὁ Καθηγητὴς Schmaus³³. Σήμερον ὄχι μόνον δὲν ἐπιδιώκεται ὑπὸ τῆς Ρ.Ε. ἡ ἄμεσος κυριαρχία ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ἡ τυχὸν ἐπίτευξις ταύτης ὡς συνεπαγομένη τεραστίους κινδύνους. Διότι ἡ ἐκκλησιαστικοποίησις τοῦ ἀκόσμου περιλαμβάνει τὸν κίνδυνον νὰ μεταβληθῇ τελικῶς εἰς ἐκκοσμικεύσιν τῆς 'Εκκλησίας. Ἡ λίαν ὀδυνηρὰ πεῖρα τῆς Ρ.Ε. ἐκ τῆς ἀντιθέτου προσπάθειας δὲν ἀπεκτῆθη, ὡς φαίνεται, ἐπὶ ματαίῳ. Εἶναι δὲ ἐξόχως χαρακτηριστικόν, ὅτι ρωμαιοκαθολικοὶ ἐπιστήμονες τῆς περιωπῆς τοῦ Karl Adam ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ ἐχθρικὴ στάσις τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ἐναντι τῆς Ρ.Ε. ἀπέτελεσε πηγὴν εὐλογίας διὰ τὴν παπικὴν 'Εκκλησίαν, ἥτις χωρὶς καὶ παρὰ τὴν θέλησίν της ἀπεδεσμεύθη ἐκ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ τείνει νὰ ἐπανεύρῃ τὸν ἀρχικὸν πνευματικὸν της χαρακτήρα³⁴.

'Εκκινουσα ἡ Ρ.Ε. ἐκ τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς, ὅτι 'Εκκλησία καὶ Πολιτεία ἔχουν θεῖαν τὴν προέλευσιν, συμπληροῦσαι ἀλλήλας³⁵, ἀποκρούει καὶ τὸ

σύστημα τοῦ χωρισμοῦ 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας³⁶. Ἐτι δὲ σφοδρότερον ἀντιτίθεται καὶ δικαίως πρὸς τὴν ἀποψιν, καθ' ἣν ἡ 'Εκκλησία δὲν δικαιούται νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ρυθμίσεως τῶν γενικωτέρων κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν προβλημάτων, ἅτινα καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεάζουν τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως³⁷. Τοῦναντίον μάλιστα ἡ Ρ.Ε. ἀναπτύσσει μεγίστην δραστηριότητα πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἐπιδιώκουσα διὰ τῆς κινήσεως πάντων τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μελῶν αὐτῆς εὐρισκομένων μέσων νὰ κατευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸν ὑπ' αὐτῆς θεθέντα σκοπὸν³⁸. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἡ Ρ.Ε., ἐγκαταλείψασα τὴν ἐπιδιώξιν τῆς ἄμεσου ὑποταγῆς τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἐπέτυχε τὴν ἄσκησιν τεραστίας ἐπιρροῆς ἐπ' αὐτῆς. Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ἰδίᾳ εἰς τὰ πλείστα τῶν Κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης δὲν διορᾷ πλέον εἰς τὸν παπισμὸν τὸν Ἀνταγωνιστήν. Ἀντιθέτως μάλιστα αἱ διαμορφωθεῖσαι μεταπολεμικῶς διεθνεῖς συνθήκαι ἐν Εὐρώπῃ κατέστησαν τὸ Βατικανὸν πολῦτιμον συνεργὸν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐκ τοῦ κομμουνισμοῦ κινδύνου.

Ἡ τάσις αὕτη τῆς Spiritualisierung εὔρεν εἰδικῶς ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας τὴν ἀποκορῶφσίν της εἰς τὴν διὰ τῆς συνάψεως τῆς συνθήκης τοῦ Λατερανοῦ³⁹ τῷ 1929 ἐπίλυσιν τοῦ περιφήμου ρωμαϊκοῦ προβλήματος διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ μικροσκοπικοῦ Κράτους τῆς πόλεως τοῦ Βατικανοῦ. Διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τοῦ Λατερανοῦ ἡ Ρ.Ε. παρητεῖτο ὀριστικῶς καὶ ἐκουσίως τῆς ἀσκήσεως πάσης ἄμεσου κοσμικῆς ἐξουσίας. Τὸ Κράτος τοῦ Βατικανοῦ δυνατόν νὰ ἔχῃ ἐξ ἐπόψεως δικαίως τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα Κράτους, κατ' οὐσίαν ὅμως στερεῖται ὑπηκόων, ἔχον μόνον ὑπαλλήλους καὶ ἀποτελεῖ μικρὰν περιοχὴν, ἥτις ἔχει ὡς βασικὸν σκοπὸν

Codex Iuris Canonici. Αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ ἀς προσπαθεῖ σήμερον νὰ ἐφαρμόσῃ ἡ Ρ.Ε. εἰς τὰς πρὸς τὴν Πολιτείαν σχέσεις της ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ' διὰ τῶν πράγματι σπουδαίων Ἐγκυκλίων του: Diuturnum illud τῆς 29. 6. 1881, Immortale Dei τῆς 1.11.1885, Libertas praestantissimum τῆς 20.6.1888, Sapientiae christianae τῆς 10. 1. 1890, Graves dei communi τῆς 18.1. 1901.

36. Eichmann-Mörsdorf, ἐνθ' ἄν. σελ. 63.

37. Πρβλ. Walther von Loewenich, Der moderne Katholizismus. Erscheinung und Probleme, 2α ἐκδ. Witten 1956 σελ. 380 ἐξ.

38. Ἰδιαιτέρως ἐπιτυχῆς ὑπῆρξεν ἐν προκειμένῳ ἡ ἀπὸ τῆς Ρ.Ε. ἀξιοποίησις τῆς πολιτικῆς δυνάμεως διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν χριστιανοδημοκρατικῶν κομμάτων, δι' ὧν ἀσκεῖ μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ κρατικοῦ ἐν γένει μηχανισμοῦ. Σπουδαία ἦσαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς κινήσεως τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ ἰδίως τῆς νεότητος διὰ τῆς «Καθολικῆς δράσεως».

39. Πρβλ. A. C. Jemolo, La questione romana, Milano 1938 (Dokumenti 1862-1929). Τοῦ αὐτοῦ, Chiesa e Stato negli ultimi cento anni, Torino 1948. A. Hagen, Die Rechtsstellung des Heil. Stuhls nach den Lat. Vert. (Tübinger Abh. z. öff. R.) 1930.

32. Vincenzo del Giudice, Nozioni di diritto Canonico, Milano, 1951 σελ. 230 ἐξ. Eichmann-Mörsdorf, ἐνθ' ἄν. σελ. 53 ἐξ. Πρβλ. M. Schmaus, ἐνθ' ἄν. σελ. 491 «In rein weltlichen Dingen als solchen beansprucht der Papst keine unmittelbare Gewalt. Die mittelalterlichen Forderungen mancher Päpste waren Zeitbedingt. Sie waren Ausfluss der politischen Entwicklung, nicht Entfaltung der Stiftung Christi».

33. M. Schmaus, ἐνθ' ἄν. σελ. 449.

34. Karl Adam, Das Problem des Geschichtlichen im Leben der Kirche, ἐν Jahresbericht der Görresgesellschaft 1936, 79.

35. Ὡς γνωστὸν ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἔδει κατὰ τὴν Ρ.Ε. νὰ ρυθμίζωνται αἱ σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας δὲν καθωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ

τοῦτο μὲν τὴν μὴ ὑπαγωγὴν τοῦ Ρωμαίου ποντίφικος, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν οἰοῦντοσε κοσμικοῦ ἀρχοντος, τοῦτο δὲ τὴν ἐλευθέραν ἀσκῆσιν τῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Ὁ Friedrich Heiler διαβλέπει εἰς τὴν οἰκιοθελῆ ταύτην κατ' οὐσίαν παραίτησιν ἀπὸ τῆς ψευδοκωνσταντινείου δωρεᾶς τὴν μεγίστην μεταβολὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Παπισμοῦ. Ἔχεται δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ ἀναίρεθῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκ τῶν ψευδοϊστωριῶν διατάξεων ἐπελθούσαι ἀλλοιώσεις ἐν τῇ διοργανώσει τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας⁴⁰.

Πάντως τὸ πρόβλημα τῶν πρὸς τὴν Πολιτεῖαν σχέσεων τῆς Ρ.Ε. ἀποτελεῖ δύναται τις νὰ εἴπῃ τὴν ἀχίλλειον πτέρναν αὐτῆς. Παρὰ τὰς τάσεις τῆς Spiritualisierung, αἰτινες χαρακτηρίζουν τὴν σύγχρονον ἐξέλιξιν ἐν τῷ δικαίῳ αὐτῆς καὶ αἱ ὁποῖαι ἐξηγῶνται καὶ ἐκ τῶν διαμορφωθεισῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν, αἰτινες καὶ ἀναγκαστικῶς ἐν πολλοῖς ἐπέβαλλον τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν, τὸ ὅλον σύστημα τῆς ὀργανώσεως τῆς Ρ.Ε. καθιστᾷ αὐτὴν ἐξόχως ἐπιρρεπὴ πρὸς συνεχῶς καὶ ἐνεργότεραν ἀνάμιξιν εἰς τὰ τοῦ κόσμου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξωτερικὴ ἀγῆλη καὶ λάμψις παραμένει πάντοτε διὰ τὴν Ρ.Ε. μέγας πειρασμός. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ καθόλου ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Βατικανοῦ ρυθμίζεται κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς σκοπιμότητος⁴¹ καὶ τοῦ συνδυασμοῦ φανατικῆς προσηλώσεως εἰς ὀρισμένας βασικὰς ἀρχὰς καὶ τῆς ἐν τῇ πράξει προσαρμογῆς πρὸς τὰς ἐκάστοτε δεδομένας συνθήκας⁴². Ἡ ἀλήθεια τῆς διαπιστώσεως ταύτης ἀπεδείχθη διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν διὰ τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Πάπα Πίου ΙΒ' «Mystici corporis Christi» 29-6-1943⁴³, δι' ἧς ἡ ὑπέρροχος εἰκὼν —πραγματικότης τοῦ Παύλου περὶ Ἐκκλησίας ὡς τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐρμηνεύεται ἐν παπικῷ πνεύματι, ἐξαιρομένης τῆς ἀντιλήψεως τοῦ Βατικανοῦ περὶ Ἐκκλησίας ὡς κυριαρχίας καὶ συνεκτικότητος ὑπὸ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ τὸν Πάπαν, ὡς ὀρατὴν κεφαλὴν, ἧτις καὶ παρουσιάζεται ὡς τὸ τελικὸν περιεχόμενον καὶ τῆς περὶ τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ εἰκόνας⁴⁴. Ἐχόμεθα ὁμῶς δι' ἐλπίδος, ὅτι ὁ διὰ τῆς ἀνωτέρω Ἐγκυκλίου τεθεὶς φραγμὸς εἰς τὰς σπουδαιοτάτας περὶ τὴν Λειτουργικὴν κίνησιν καὶ τὴν περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ Θεολογίαν ἐρεῦνας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακόψῃ τελείως τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐν γένει ἐρευναν πρὸς διαπίστωσιν καὶ διακήρυξιν τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων φύσεως. Κινήσεις, αἰτινες συνήγειραν καὶ συνεκίνησαν εὐγενεστάτας ψυχὰς ρωμαιο-

καθολικῶν ἐπιστημόνων καὶ εὖρον βαθεῖαν ἀπήχησιν εἰς τὰς καρδίας τοῦ πληρώματος τῆς Ρ.Ε. δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταπνιγῶσι διὰ μιᾶς ἔστω καὶ παπικῆς Ἐγκυκλίου.

Σύγχρονοι κατευθύνσεις ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς προτεσταντικῆς «Ἐκκλησίας».

Ἄλλ' οὐ μόνον ἐν τῇ Ρ.Ε., ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προτεσταντικῇ Θεολογίᾳ παρατηροῦνται ἀξιόλογοι ἐξελίξεις, αἰτινες εἶναι ἔτι μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι δεδομένου, ὅτι τὴν ἀφετηρίαν τῆς διοργανώσεως τῶν προτεσταντικῶν κοινοτήτων ἀπετέλεσεν ἡ ὑπὸ τοῦ Λουθήρου κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1520 καθῆσιν τοῦ Corpus Juris Canonici. Τὸ γεγονός αὐτὸ θεωρεῖται ὑπὸ τινῶν⁴⁵, ὅτι ἐνέχει μεγαλύτεραν σπουδαιότητα καὶ αὐτῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Λουθήρου θυροκολληθεὶς τῶν 95 θέσεων του κατὰ τῶν ἀφάσεων. Ὁ Λουθηρος, πιστεύων ὅτι τὸ Κανονικὸν Δίκαιον συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐκκοσμίκευσιν τῆς Ρ.Ε. καὶ ἀπετέλεσεν τὸ ἰσχυρότερον ὄργανον πρὸς ἐπίτευξιν ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ τῶν ἐγκοσμίων αὐτοῦ ἐπιδιώξεων, ἐχαρακτήριον αὐτὸ ὡς ὄργανον τοῦ Διαβόλου⁴⁶. Δὲν εἶναι κατόπιν τούτου παράδοξον, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου εἰς τὰς περιοχάς, ἐνθα ἐπεκράτησεν ἡ μεταρρυθμιστικὴ ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς διδάσκοντας αὐτό⁴⁷. Οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἠναγασθήσαν νὰ τραποῦν πρὸς ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης τοῦ Δικαίου καὶ δὴ πρὸς τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον. Παρὰ ταῦτα αἱ προτεσταντικαὶ κοινότητες δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ συμφωνῶς καὶ πρὸς τὸ ἀξίωμα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης *ubi societas ibi ius* νὰ ἀποκτήσουν καὶ ἐξωτερικὴν τινα διοργάνωσιν.

Πράγματι δὲ οὐ μόνον ἀπέκτησαν καὶ ἐξωτερικὴν ὀργάνωσιν, ἀλλὰ παραδόξως προσέλαβον καὶ πλείστας διατάξεις ἐκ τοῦ Corpus Juris Canonici. Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Λουθήρου ὅπως ἐπιβάλλῃ εἰς τὰς προτεσταντικὰς κοινότητας τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἡ ἐκκοσμίκευσις τῶν Λουθηρανῶν κοινοτήτων ὑπῆρξεν ἐπιμελότερα καὶ αὐτῆς τῆς Ρ.Ε. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ὑπὸ τοῦ Λουθήρου ὀξεῖα διαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς ὀρατὴν καὶ ἀόρατον καὶ ἡ ὑποτίμησις τῆς ὀρατῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐν γένει παράγοντος, ἡ κατάργησις τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης μάλιστα δὲ ἡ ἀπόρριψις τοῦ θεοῦ δικαίου καὶ πάσης θεῖου δικαίου αὐθεντίας καὶ τέλος ἡ πλήρης ὑπόταξις τῶν προτεσταντικῶν κοινοτήτων εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῶν χωρῶν. Αἱ οὐσιώδεις αὐταὶ καὶ βασικαὶ παρεκκλίσεις τῆς

40. Friedrich Heiler, Altkirchliche Autonomie und päpstlicher Zentralismus, München, 1941 σελ. 372.

41. Πρβλ. τὴν ἐνδιαφέρουσαν γνώμην τοῦ διαπρεποῦς προτεσταντοῦ θεολόγου Emil Brunner ἐν Καλογῆρου ἐνθ' ἄν. σελ. 6 ἐξ.

42. Πρβλ. H. Feine, ἐνθ' ἄν. σελ. 595.

43. Πρβλ. A. Kolping, Die Lehrbedeutung der Enzykliken Mystici Corporis Christi und Mediator Dei. Nachw. zu T. P. Junglas, Die Lehre von der Kirche, Bonn 1949, 379—400.

44. Ἰωάν. Καλογῆρου, ἐνθ' ἄν. σελ. 66.

45. Πρβλ. Emil Brunner, Das Missverständnis der Kirche, Stuttgart 1951, σελ. 96. «Die entscheidende Tat der Reformation Luthers war die Verbrennung des Corpus juris Canonici (10. Dezember 1520)».

46. Πρβλ. F. Heiler, ἐνθ' ἄν. σελ. 314 ἐξ. A. Dempf, ἐνθ' ἄν. σελ. 465.

47. Πρβλ. H. Liermann, Das Kanonische Recht als Gegenstand des gelehrten Unterrichts an den protestantischen Universitäten Deutschlands in den ersten Jahrhunderten nach der Reformation, ἐν Studia Gratiana, τόμ. III, 1954 σελ. 541—566.

διοργανώσεως τῶν προτεσταντικῶν κοινοτήτων ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς μίας καὶ ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀπεδείχθησαν πράγματι κηραστρεπτικά διὰ τὴν ἐν γένει μεταρρυθμισὶν ὀδηγήσασαι ἐν πολλοῖς εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Ἡ φιλελευθέρα μάλιστα προτεσταντικὴ Σχολή, ἡ ὁποία ἐπεκράτησεν ἐν τῇ προτεσταντικῇ Θεολογίᾳ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος καὶ ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἠρνεῖτο τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, διεκήρυξεν ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς οὕτω λεγομένης «Συνεποῦς ἐσχατολογικῆς Σχολῆς», ὅτι ὁ Ἰησοῦς πιστεύων ὅτι ἐπίκειται ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου καὶ ἡ δευτέρα ἐν δόξῃ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐκήρυξεν ἀπλῶς περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἧτις εἶναι κατὰ τὸν Harnack καθαρῶς πνευματικὴ ἐσωτερικὴ βασιλεία. Συνεπῶς ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ὀργανωμένη ὁρατὴ Ἐκκλησία οὐδόλως ταυτίζεται ἢ ἐκπροσωπεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ κηρυχθεῖσαν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Κατ' αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία εἶναι σωματεῖον τοῦ κοινῆς δικαίου οἱ δὲ λειτουργοὶ αὐτῆς ἀπλοὶ ὑπάλληλοι τῆς κοινότητος⁴⁸.

Οἱ προτεστάνται διαμαρτυρόμενοι κατὰ τοῦ ἀπολυταρχικοῦ συστήματος τῆς Ρ.Ε. κατήντησαν εἰς ἐτέραν ἀκρότητα, διαμορφώσαντες ἐν σχεδὸν ἀναρχικὸν σύστημα, ἐν ᾧ κυριαρχεῖ ἀσύδοτος ἐλευθερία φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ σπέρματα τῆς αὐτοδιαλύσεως. Τὴν ἔκτασιν τῆς διαμορφώσεως καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς προτεστάνταις ἀπόψεως περὶ τοῦ ζοφεροῦ μέλλοντος τῆς «Ἐκκλησίας» των, χαρακτηρίζει ἴσως περισσότερο παντὸς ἄλλου ἢ προσπάθεια καταπολεμήσεως ἐκ μέρους τῶν ἡγετῶν τῆς προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας τῆς διαδιδόμενης πεποιθήσεως, καθ' ἣν τὸ πεπρωμένον τοῦ προτεσταντισμοῦ εἶναι τὸ πνευματικὸν χάος⁴⁹. Παρὰ ταῦτα εἶναι ἐξόχως ἐλπιδοφόρον τὸ γεγονός ὅτι μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἤρχισε νὰ ἐμφανίζεται τάσις ἀναγεννήσεως τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης τοῦ προτεσταντισμοῦ καὶ ἐπανόδου καὶ αὐτῆς εἰς τὰ μέσα καὶ τὰς πηγὰς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἦδη τὸ ἔτος 1919 ὁ κορυφαῖος σύγχρονος προτεστάντης θεολόγος Karl Barth⁵⁰ δι' ἔργου αὐτοῦ ἐπιγραφόμενου («Ἡ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή»), κατέστησε τὴν φιλελευθέραν Σχολὴν ὑπόθεσιν τοῦ παρελθόντος. Ὡς χαρακτηριστικῶς παρατηρεῖ ὁ Καθηγητὴς Walther von Loewenich, ὁ γέρον Harnack ὁ διαπρεπέστατος ἐκπρόσωπος τοῦ προτεσταντικοῦ φιλελευθερισμοῦ εἶδεν ἑαυτὸν διὰ πρῶτην φοράν εἰς τὸν βίον αὐτοῦ ἐνώπιον μιᾶς κινήσεως, ἐναντι τῆς ὁποίας κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μαρτυρίαν τοῦ ἔλειπεν ἡ πνευματικὴ κεραία⁵¹. Μία νέα περίοδος ἤρχιζεν ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ προτεσταντισμοῦ καὶ εἰδικώτερον ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κοινωνικοῦ ιδεώδους τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὑπερενικήθη ἐν πολλοῖς ἡ ἀτομοκρατικὴ θεώρησις τῆς

Ἐκκλησίας καὶ διεμορφώθη κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν νέα ἔννοια περὶ Ἐκκλησίας «neue Consensus»⁵². Οἱ κυριώτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ «neue Consensus» εἶναι οἱ Karl Ludwig Schmidt, Kattenbusch, R. Newton Flew, Leenhardt, R. Otto, A. Friedrichsen, O. Cullmann, O. Linton, Jeremias, H. D. Wendland, G. Gloege, W. Michaelis κ.λ.π. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ «neue Consensus» οὐ μόνον ἀπληθευρώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Σχολῶν τοῦ Schleiermacher καὶ Sabatier, τοῦ Ritschl, Harnack καὶ Holtzmann ὡς καὶ τοῦ A. Schweizer, ἀλλὰ καὶ κατηγοροῦν αὐτάς, ὅτι ὑπεβίβασαν τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ ἐν γένει εἰς ξηρὰν ἠθικολογίαν καὶ ὅτι οὐδεμίαν κατανόησιν εἶχον περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ, τοῦ χρόνου, τῆς αἰωνιότητος καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ⁵³. Ἡ ὁρατὴ Ἐκκλησία δὲν εἶναι κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ «neue Consensus» τί τὸ δευτερεῖον καὶ ἐπουσιῶδες, ἀλλ' ἔχουσα ἀξίαν καθ' ἑαυτήν. Ἡ μεγίστη συμβολὴ τοῦ neue Consensus συνίσταται εἰς τὴν ἐκ νέου σύνδεσιν τῆς ὁρατῆς μετὰ τῆς ἀοράτου Ἐκκλησίας καὶ τῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπερνικήσεως τοῦ τελείου χωρισμοῦ μετὰξὺ αὐτῶν, ὅστις ἤδη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐχαρακτηρίζετο καὶ ὑπὸ προτεσταντῶν θεολόγων, ὡς ἀνίατος ἀσθένεια, ἧτις ὀδηγεῖ εἰς τὴν πλήρη ἐκκοσμίκευσιν τῶν προτεσταντικῶν κοινοτήτων καὶ ὡς ἐσχάτη πλάνη, ἧτις συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῶν⁵⁴.

(Συνεχίζεται) ΚΩΝΣΤ. Δ. ΜΟΥΡΑΤΙΔΗΣ

Ἐντεταλμένος Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

51. Walther von Loewenich, ἐνθ' ἀν. σελ. 120.

52. Πρβλ. F. M. Braun, Neues Licht auf die Kirche. Die protestantische Kirchengotik in ihrer neuesten Entfaltung, Köln 1946 σελ. 91 ἐξ.

53. Πρβλ. F. M. Braun, ἐνθ' ἀν. σελ. 184.

54. Πρβλ. H. Liermann, Deutsches Evangelisches Kirchenrecht ἐνθ' ἀν. σελ. 8.

«Ἐκ ρίζης ἐβλάστησας περιφανοῦς καὶ κλειῆς, ἐκ πόλεως ἠνθησας βασιλικῆς καὶ λαμπρᾶς, Ἀλέξιε Πάνσοφε πάντων δ' ὑπερφρονήσας, ὡς θαρτῶν καὶ ῥεόντων, ἔσπευσας συναφθῆναι τῷ Χριστῷ καὶ Δεσπότη. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει ἀεὶ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ ὁσίου Ἀλεξίου).

«Τῶν οὐρανίων στρατιῶν Ἀρχιστράτηγε, δυσωποῦμέν σε ἀεὶ ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἵνα ταῖς σαῖς δεήσεσι τειχίσης ἡμᾶς, σκέπη τῶν πτερόγων, τῆς ἀθλῶν σου δόξης, φρονῶν ἡμᾶς προσπίπτοντας, ἐκτενῶς καὶ βοῶντας ἐκ τῶν κινδύνων λύτρωσαι ἡμᾶς, ὡς Ταξιάρχης τῶν ἄνω Δυνάμεων».

(Ἀπολυτίκιον εἰς τὴν σίναξιν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ).

48. Πρβλ. Κων. Μουρατίδου, Ἡ οὐσία καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἐν Ἀθήναις 1958 σελ. 20 ἐξ.

49. Οὕτω, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ W. Geppert μελέτη, ἧτις ἐπιγράφεται: Ist Kirchliches Lehrchaos protestantisches Schicksal? Württemberg 1953.

50. Karl Barth, «Römerbrief» 1919 2α ἐκδ. 1922.

ΟΙ «ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΙ» ΚΑΙ Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΑΥΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ ἀνακοίνωσις ἐκείνη τοῦ Τύπου προσέθετε: «Τὴν ἑορτὴν τῶν Εὐαγγελικῶν ἐτίμησαν ἐπίλεκτα μέλη τῆς κοινωνίας μας μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ κ. Δημάρχος»¹. Νομίζομεν ὅτι περιττεύει πᾶν σχόλιον ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω. Ἀλλὰ καὶ Ἀθηναϊκαὶ Ἐφημερίδες ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὡς ἡ «Βραδυνή», τὰ «Νέα» καὶ ἄλλαι, συχνότατα ἐκτὸς τῶν ἄλλων δημοσιεύουν εἰς τὴν στήλην τῶν ἀγγελιῶν καὶ τὴν κάτωθι προπαγανδιστικὴν καὶ προσηλυτιστικὴν ἀγγελίαν: «Βιβλικὴ Σχολὴ δι' ἀλληλογραφίας. Μὲ τὸ πρωτότυπο καὶ εὐκολώτατο σύστημα τῆς δι' ἀλληλογραφίας παρακολουθήσεως τῆς Βιβλικῆς Σχολῆς μας, μπορεῖ ὁ καθ' ἕνα νὰ σπουδάσῃ τὴν ἁγίαν Γραφὴν ἀπὸ τὸ σπίτι του, χωρὶς κόπο καὶ χωρὶς ἐξόδα, ὅπουδήποτε κατοικεῖ σὲ πόλιν ἢ σὲ χωριό. Ζητήσατε πληροφορίας στὴ διεύθυνση: «Φῶς τῆς Ζωῆς» Λασκαρίδου 112 Καλλιθέα. Ἀθῆναι».

Εἶναι περιττὸν νὰ σχολιάσωμεν τί συμβαίνει ἐάν τις θελήσῃ νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγγελίας ταύτης. Κατὰ καλῶς ἐξηκριβωμένας πληροφορίας μας διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἐγένετο ὁ προσηλυτισμὸς ἐσχάτως μῖσε οἰκογενεῖας ἐν Κορωπί Ἀττικῆς (οἰκ. Γ. Γκίκα) ἣτις συμπεριλαμβάνει εἰς τὰ μέλη τῆς καὶ δύο ἐπιστήμονας... Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς δὲν ἔχουν ἐπέμβει αἱ ἀρμοδίαι ἀρχαὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἵνα ἀπαγορεύσουν τὴν δημοσίευσιν ἢ νὰ ὑποχρεώσουν τὸν συντάκτην τῆς νὰ δηλώσῃ εἰς αὐτὴν τὸ δόγμα εἰς ὃ ἀνήκει ἢ ὡς ἀνω Σχολῆ. Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι πολλάκις τὰ περιοδικὰ καὶ φυλλάδια τῶν οἱ Εὐαγγελικοὶ τὰ ἀποστέλλουν δωρεὰν βεβαίως, εἰς διάφορα πρόσωπα κατοικοῦντα εἰς Ἀθῆνας ἢ εἰς τὰς ἐπαρχίας ἢ καὶ εἰς τὸν Στρατὸν ἀκόμη ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως καὶ ἐπιθυμίας τῶν προσώπων τούτων. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀψησώλησε πολλάκις τὰς ἀρχάς, ὑπάρχουν δὲ ἔνεκεν τούτου πλείστα ὅσα ἀναφοραὶ εἰς τὴν Γενικὴν Ἀσφάλειαν Ἀθηνῶν². Ἐπίσης πρὸς διάδοσιν τῶν ἐντύπων τῶν ποιοῦνται χρῆσιν καὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν, ἀλλ' ὁμοδόξων αὐτῶν, οἵτινες τῇ προτροπῇ τῶν διαφόρων ἐξ Ἑλλάδος εὐαγγελικῶν ὁμολογιῶν³, ἐγγράφουν τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωστοὺς αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι εἰς διάφορα περιοδικὰ τούτων. Μαζὶ λοιπὸν μὲ τὰς ἐνισχύσεις τῶν ἐκ τῆς μεγάλης πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ πλουσίας Χώρας προσθέτουν εἰς τὰ διάφορα δέματα ἢ ἐπιστολάς καὶ μίαν ἐξωφλημένην ἀπόδειξιν ἐγγραφῆς τῶν εἰς εὐαγγελικὸν περιοδικόν, ἣτις καὶ λαμβάνεται ἄνευ βεβαίως τῆς θελήσεως τῶν παρα-

ληπτῶν. Οὗτοι δὲν ἐπιστρέφουν τοῦτο, ἵνα μὴ λυπῶσιν τὸν «Μπρούκλιν» διὰ λόγους εὐνοήτους. Τὸ ζήτημα τοῦτο δέον νὰ τύχῃ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων καὶ εἰδικώτερον ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐφημεριῶν ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὸν τύπον.

3. ΝΕΟΛΑΙΑ

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς ἕτερον πεδῖον προσηλυτιστικῆς δράσεως τῶν Εὐαγγελικῶν, τὴν Νεολαίαν. Μεγίστην προσπάθειαν καταβάλλουν ὅπως προσηλυτίσουν ὀρθόδοξους νέους καὶ νεάνιδας. Πρὸς τοῦτο εἰς πλείστους εὐκτηρίους οἴκους ἐκτὸς τῆς αἰθούσης τοῦ κηρύγματος ὑπάρχει καὶ τὸ ἐντευκτήριον τῶν Νέων¹ εἰς ὃ λειτουργεῖ βιβλιοθήκη καὶ διάφορα πρὸς ψυχαγωγίαν τῆς νεότητος παιγνίδια. Ἐπίσης συχνάκις ὀργανοῦνται ἑορταὶ ὑπὸ τῆς «Εὐαγγελικῆς Νεολαίας», εἰς ἃς παίζονται διάφορα θεατρικὰ σκέτς καὶ ψάλλονται ἄσματα, ἅτινα ὁμολογουμένως προκωλοῦν ἐντύπωσιν καὶ ἐπιδροῦν λίαν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων. Πολλάκις ὀργανοῦνται καὶ διάφοροι ἐκδρομαί, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ νέοι διασκορπίζονται πλοῦσιον καθ' ὅδον διαφωτιστικὸν ὕλικόν ἐν εἴδει προκηρύξεων. Δυστυχῶς εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῶν ταύτας παρασύρονται πολλάκις τεχνήντως καὶ ὀρθόδοξοι νέοι. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ὀργανοῦνται καθ' ἑβδομάδα καὶ εἰδικαὶ συγκεντρώσεις νέων μὲ σκοπὸν τὴν διδασκαλίαν εὐρυτέρας ἀναπτύξεως τῆς προπαγανδιστικῆς δράσεως αὐτῶν μεταξὺ τῶν ὁμηλικῶν τῶν. Ἐχουν ἐπίσης δώσει μεγίστην προσοχὴν καὶ εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ἅτινα ἀποκαλοῦν Κυριακά. Εἰς ταῦτα μετὰ μεθοδικότητος καὶ σχολαστικότητος μεγίστης διδάσκονται οἱ παῖδες τὰς «κακοδοξίας» τῆς Ὀρθοδοξίας, διανεμονται δὲ πρὸς τοῦτο διάφορα φυλλάδια, προερχόμενα ἐξ Ἀμερικῆς, δωρεὰν εἰς τοὺς διδασκάλους ὡς καὶ εἰς τοὺς μαθητάς. Ἐκδίδεται δὲ καὶ εἰδικὸν περιοδικὸν διὰ τοὺς παῖδας, «τὰ Παιδικὰ φύλλα». Ἐκτὸς τῶν Κυριακῶν Σχολείων διατηροῦν «τρία δημοτικὰ καὶ τέσσαρα Γυμνασιακὰ Ἐκπαιδευτήρια καθ' ἅπασαν τὴν χώραν»², ἐσχάτως δὲ ἀναπτύσσονται μεγίστην δραστηριότητα, ἵνα ἰδρῦσουν καὶ ὁμολογιακὸν Σχολεῖον ἐν Κατερίνῃ ἔνεκεν τῆς εὐνοικῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐν ἔτει 1953. Εὐτυχῶς δὲν κατώρθωσα τοῦτο ἄχρι τοῦδε, τὸ δὲ ἀρμόδιον τμήμα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας μῶς ἐβεβαίωσεν, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ συμβῇ τοιοῦτό τι οὔτε καὶ εἰς τὸ μέλλον. Τὸ εὐχόμεθα ἐκ βάθους καρδίας ἔνεκεν τῆς σοβαρότητος τοῦ ζητήματος.

Ἐκεῖ ἔνθα μεγίστη ἐπίσης ἀναπτύσσεται προπαγάνδα εἶναι καὶ αἱ ὑπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν λειτουργοῦσαι κατ' ἔτος παιδικαὶ κατασκηνώσεις, εἰς ἃς φοιτοῦν νέοι μέχρι 19 καὶ 20 ἀκόμη ἐτῶν. Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐλειτούργησαν, διὰ προσηλυτιστικούς

1. «Πρωῖνὸς Τύπος» Δράμας 22-4-52. «Ὅρα ἐπίσης «Νέα Καλαμῶν», 6, 12, 13, 1952, Ἐλευθερία Ἀθηνῶν, 21-8-54. Ἐπίσης Ἐφημερίδες Κορίνθου, Αἰρίσης, Θεσ/κῆς καὶ ἄλλ.

2. «Ὅρα ἔκθεσιν ὑπ. Γεν. Ἀσφ. Ἀριθμ. Πρωτ. 11705/210/Ε, Ἐπίσης ἀναφορὰ Διοικ. Χωρ. Τριφυλίας πρὸς τὴν Γεν. Ἀσφ. Ἀθηνῶν καὶ 131700-12-54 Α.Σ.Δ.Α.Ν. πρὸς ὑποδ. Γεν. ὑποδ. Ἀσφ. Ἀθηνῶν.

3. Εὐαγγ. Σάλπιγγ, σελ. 161, 22, 1955.

1. Ἀλκιβιάδου 3. Ζαῖμη 17. Κεραμεικοῦ 18 κ.λ.π.

2. Μητρ. Κίτρος Βαρνάβα, ὁ ἱεροκήρυξ καὶ αἱ προπαγάνδαι τῶν ἑτεροδόξων σελ. 6 παραγρ. 4.

πάντοτε σκοπούς, αἱ κάτωθι Εὐαγγελικαὶ κατασκηνώσεις:

1) Κατασκήνωσις «Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας» εἰς περιοχὴν Καλάμου Ἀττικῆς. Ἀρχηγὸς Μαρία Συμπόνη, Παῖδες 200 περίπου.

2) Κατασκήνωσις «Ἐλευθέρας Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας», περιοχὴ Σουνίου. Ἀρχηγὸς Ἐλένη Ρημάκη, παῖδες 250 περίπου.

3) Κατασκήνωσις Ἐκκλησίας «Χριστιανοὶ Ἀδελφοί», Ἀρχηγὸς Ἰωάννης Βούργουρης, παῖδες 50.

4) Κατασκήνωσις Ἀντβεντιστῶν ἑβδομῆς Ἡμέρας, περιοχὴ Λαρίσης, Ἀρχηγὸς Ν. Πούλος, παῖδες 50.

5) Κατασκήνωσις Λεπτοκαρυῶς Κατερίνης (Εὐαγ. Δόγματος), Ἀρχηγὸς — Ὁρ. Ἰατρίδης¹.

Αὗται εἶναι αἱ ἐπισήμως λειτουργήσασαι κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος. Κατὰ πληροφωρίας μας ἡμῶς ἐλεῖ τούργησαν καὶ ἕτεροι τοιαῦται μὲ μικρὸν βεβαίως ἀριθμὸν παίδων εἰς πλείστα σημεῖα τῆς χώρας ἢ ἄνευ ἀδείας ἢ κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου Νομάρχου. Ὑπῆρξε δὲ τοιαύτη ἢ προπαγάνδα αὐτῶν πρὸς ἄγραν ἑτεροδόξων παίδων, ὥστε ἀπέστειλαν εἰς πλείστας πτωχὰς οἰκογενεῖας ἐπιστολάς, ἐκυκλοφόρησαν δὲ πρὸς τοῦτο καὶ σχετικὰ δελτάρια, ἅτινα ἠνάγκασαν τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν νὰ ἐξαπολύσῃ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2023-11-7-1957 ἐγκύκλιον Αὐτῆς, προτρέπουσα τοὺς «εὐλαβεστάτους ἱερεῖς ὅπως ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἐνοριτῶν τῶν εἰς τὰς τοιαύτας κατασκηνώσεις καὶ συστήσωσι καταλλήλως εἰς τοὺς γονεῖς, ὅπως πρὸ τῆς ἐγγραφῆς καὶ ἀποστολῆς τῶν τέκνων τῶν εἰς τὰς κατασκηνώσεις ἐξετάσωσι τὴν προέλευσιν αὐτῶν ἀποφεύγοντες τὰς ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν διοργανουμένας τοιαύτας, αἵτινες ὡς σκοπὸν ἔχουσι οὐχὶ τὴν ψυχαγωγίαν τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἀλλὰ τὴν διὰ μέσου τῶν κατασκηνώσεων ἄγρευσιν ὁπαδῶν ὑπὲρ τῆς αἰρέσεως ἣν δουλεύουσιν. Ὑπάρχουν ἄλλως τε, κατέληξεν ἢ ἐγκύκλιος, πολλαὶ κατασκηνώσεις, τὰς ὁποίας διοργανῶνται τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας, οἱ Δήμοι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Δήμον Ἀθηναίων καὶ διάφοροι ἄλλοι ὀργανισμοὶ κρατικοὶ καὶ μὴ καὶ πολλαὶ χριστιανικαὶ ὀργανώσεις ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας τελοῦσαι, εἰς τὰς ὁποίας τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν εὐρίσκουσι κατ' ἔτος δωρεὰν τὴν ψυχαγωγίαν τῶν μακρῶν τῆς λύμης τῶν αἰρετικῶν». Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὰς κατασκηνώσεις. Ἄλλ' εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὸ σχετικὸν μὲ τὴν Νεολαίαν θὰ πρέπει νὰ θιζωμεν καὶ τὸ ζήτημα τῆς υἰοθεσίας Ἑλληνοπαίδων ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἑτεροδόξων καὶ δὴ προτεσταντῶν.

Δυστυχῶς τὸν κίνδυνον τοῦτον τὸν παρείδομεν μέχει τοῦδε, πλείστα δὲ Ἑλληνόπουλα κατὰ τὸ παρελθὸν υἰοθετήθησαν ὑπὸ ἑτεροδόξων, ἅτινα δυστυχῶς δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπολοσθέντα καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν Πατρίδα, χωρὶς τοῦτο νὰ ληφθῇ ὡς ὑπερβολή. Ἀναφέρομεν χαρακτηριστικῶς ὅτι ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1956 υἰοθετήθησαν 147 νέοι βλαστοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπησχόλησεν καὶ τὸν Ἑλληνορθόδοξον Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, ὅστις κρούων τὸν κώ-

δωνα τοῦ κινδύνου συνιστᾷ εἰς σχετικὸν ἔγγραφο ἀυτοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅπως διὰ τῆς ὀργανώσεως ΑΧΕΠΑ καὶ διὰ μέλη αὐτῆς γίνωνται τοιαῦται υἰοθεσίαι. Οἱ ἀρμόδιοι καὶ δὴ τὸ σ. Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ πράξουν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὅ,τι ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον τῆς φυλῆς.

4. ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

Μεγίστην ἐπίσης προσοχὴν, πρὸς ἄγραν πάντοτε ὁπαδῶν, δίδουν οἱ Εὐαγγελικοὶ καὶ εἰς τοὺς ἐν διαφόροις Νοσοκομείοις καὶ Σανατορίοις νοσηλευομένους¹. Οἱ τρόφιμοι τούτων ἔχουν καταστῆ ὁ «στόχος» θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τῆς προσηλυτιστικῆς αὐτῶν προπαγάνδας. Πρὸς τοῦτο ὀργανῶνουν τακτικώτατα ἐπισκέψεις εἰς τὰ ἱδρύματα ταῦτα, ἐπισκέπτονται τοὺς ἀπόρους κατὰ προτίμησιν ἀσθενεῖς, παρηγοροῦν τούτους καταλλήλως, προσφέροντες πρὸς αὐτοὺς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ διάφορα ἄλλα φυλλάδια, ἅτινα ἐκ πρώτης ὕψεως καὶ δὴ διὰ τοὺς ἀγραμμάτους τίποτε δὲν παρουσιάζουν πού νὰ προκαλοῦν ἀνησυχίας καὶ ἀντιδράσεις. Ἡ ἐργασία τῶν ἡμῶς αὕτη δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ, ἐνδιαφέρονται καὶ διὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενεῖας τοῦ ἀσθενοῦς, ἅτινα ἐπισκέπονται καὶ ἔρχονται καὶ με αὐτὰ εἰς ἐπαφὴν. Βεβαίως ἡ ἠθικὴ συμπαράστασις, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις αὐτῶν παίζει ἐνταῦθα σπουδαιότατον ρόλον. Ἐνδιαφέρονται ἐπίσης καὶ δι' ἀσθενεῖς, οἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην νοσοκομειακῆς περιθάλψεως. Καὶ τούτους τοὺς βοηθοῦν ποικιλοτρόπως. Πρὸς τούτους παρέχεται λίαν εὐχαρίστως ἡ ἐνίσχυσις τοῦ παρὰ τὸ Καστρί Ἀττικῆς Νοσηλευτικοῦ ἱδρύματος «Μίς Μαίρη», τὸ ὁποῖον διευθύνει πρόσωπον Εὐαγγελικῶν ἀρχῶν, ὡς καὶ ἐτέρος τοιούτων. Εἰς τὰς προσηλυτιστικὰς ταύτας διθέσεις τῶν οἱ Εὐαγγελικοὶ δὲν ἀγνοοῦν καὶ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανά. Κατὰ πληροφωρίας μας ἔχει ἱδρυθῆ πρὸς τοῦτο σύλλογος ὀνομαζόμενος «Ταβιθά». Τὸν σύλλογον τοῦτον τὸν ἀπαρτίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον Κυρίαὶ καὶ Νεάνιδες, αἵτινες κατασκευάζουν ἐνδύματα ἐργαζόμεναι προσωπικῶς. Ἐκτὸς ἡμῶς τοῦ συλλόγου τούτου πᾶσαι αἱ ἐν Ἑλλάδι παραφύαδες ἐνισχύονται διὰ δεμάτων ἀποστελλομένων ἐξ Ἀμερικῆς². Διὰ τῶν δεμάτων τούτων, ἅτινα περιέχουσι ἐκτὸς τῶν εἰδῶν ἱματισμοῦ καὶ εἰδη τροφίμων, προπαγανδίζουν ἀσυστόλως, πλείστα δὲ εἶναι αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας πρόσωπα ἐνδεῆ καὶ ἄπορα ὑπέκυψαν εἰς τὰς ἀντιχριστιανικὰς αὐτῶν ἐνεργείας. Ἀναφέρομεν χαρακτηριστικῶς ἓν μόνον παράδειγμα. Χάρις τῶν δεμάτων τούτων ἡδυνήθησαν ἐν Ἡλείᾳ νὰ προση-

1. Ὁρα Σάλπιγξ Εὐαγγελίου 1955 σ. 63,224, Ἐπίσης ἀναφορὰ σταθμοῦ Χωρ(κ)ῆς Μελισσιῶν πρὸς Γεν. Ἀοφ. Ἀθηνῶν, σχετικῶς μὲ τὸν προσηλυτισμὸν εἰς Σισμανόγλειον. Ἐπίσης τὴν ὑπ' ἀριθμ. 816 ἐκθεσιν τοῦ Σ. Μητρ. Ἀττικῆς (3-10-56) πρὸς Ἱ. Σύνοδον.

2. Περὶ τῶν δεμάτων τούτων δύναται νὰ πληροφωρηθῇ ὁ ἀναγνώστης:

α) Ἀναφορὰ Διοικ. Χωρ. Εὐβοίας 19-5-57 πρὸς Ἀρχ. Χωρ.

β) 143513)10.12)55 ἔγγραφο Ὑπ. Κοιν. Προνοίας πρὸς Σύνοδον ἀναφορῶν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς χώρας.

1. Αἱ πληροφωρίαι αὗται ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ σ. Ὑπουργείου Προνοίας.

λυτίσουν παρά τὸ χαίριον Τραγανὸ δόλοκληρον συνοικισμὸν ἀθιγγάνων (γύφτων), τὸν λεγόμενον «γυφταίικα» καὶ νὰ ἀποσπάσουν ἐκ τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν ὁμολογίας πίστεως, αἰτινες—ἐὰν μελετήσῃ τις ἀντιλαμβάνεται πλήρως ὅτι—δὲν εἶναι γεγραμμένα διὰ χειρὸς ἀθιγγάνου, ἀλλὰ δι' ἄλλης χειρός. Ταύτας ἐδημοσίευσαν εἰς τὰ περιοδικὰ των διὰ λόγους οὓς δύνανται εὐκόλως τις νὰ ἀντιληφθῇ. Ἐκτὸς τῶν δεμάτων καὶ τῶν ἄλλων «φιλανθρωπικῶν» μέσων, ἅτινα μεταχειρίζονται διὰ τοὺς σκοποὺς των, διατηροῦν καὶ ἐν Κατερίνῃ λίαν συγχρονισμένον Ὁρφανοτροφεῖον, εἰς ὃ φοιτοῦν περὶ τοὺς ἑκατὸν περίπου πλανηθέντας Ἑλληνοπαίδας καὶ τὸ ὅποιον παρέχει καθ' ἑκάστην πράγματα εἰς τὸν Σ. Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν, ὅστις μεγίστας καταβάλλει προσπάθειας ν' ἀναχαιτίσῃ τὸν μέγαν τοῦτον κίνδυνον εἰς τὴν Θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν, λόγῳ δυστυχῶς τῆς μεγάλης ἐξ Ἀμερικῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν εὐαγγελικῶν τῆς Κατερίνης, τόσον δὲ πλουσιῶς παρέχεται ἢ ἐνίσχυσις αὐτῆ ὥστε οἱ ἴδιοι νὰ ὁμολογοῦν ὅτι «ὄχι μόνον ἐξ αὐτῆς πληροῦνται αἱ ἀνάγκαι τῆς Κατερίνης, ἀλλὰ σημαντικὸν μέρος διοχετεύεται εἰς ἄλλους τομεῖς τοῦ ἔργου τῆς Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας»¹. Δυστυχῶς ἐσχάτως καταβάλλονται προσπάθειαι ἰδρύσεως καὶ ἐτέρων τοιούτων ἰδρυμάτων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐν Χαλκίδι, εἰς ἣν λίαν ἀντέδρασαν αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ καὶ Δημόσιαι ἀρχαί, ὡς καὶ ὁ εὐσεβῆς τῆς πόλεως λαός.

Ἡ φιlanθρωπία αὐτῆ ἢ μᾶλλον ὁ διὰ τῆς λεγομένης φιlanθρωπίας ἀχαλίνωτος προσηλυτισμὸς, διότι δὲν δύνανται νὰ ὀνομασθῇ φιlanθρωπία ἀγαθὴ πράξις ἔχουσα ἰδιοτελεῖς σκοποὺς, οἱ εὐαγγελικοὶ ὀργιάζουν κυριολεκτικῶς. Μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνδιαφέρονται νὰ «εὐαγγελίσουν» τοὺς Ἑλληνας καὶ νὰ καταστήσουν τὴν Ἑλλάδα «πύλην Εὐαγγελισμοῦ τῆς Εὐρώπης» διάφοροι θρησκευτικοὶ «κομματάρχαι» διασχίζουσιν ἀπ' ἑκρού εἰς ἕκρον τὴν Ἀμερικὴν, δημοσιογραφοῦν εἰς τὰς ἐφημερίδας αὐτῆς ζητοῦντες οἰκονομικὰς καὶ ἠθικὰς ἐνισχύσεις, δημιουργοῦν διαφόρους πρὸς τοῦτο ὀργανώσεις ἐν αὐτῇ, συγκεντρώνουσιν ἄφθονα χρήματα καὶ ἐμφανίζονται εἰς τὴν ἄμοιρον πατρίδα μας ὡς ψυχρῶσται καὶ μεταρρυθμισταί, πλείστοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχουν δυστυχῶς ἀναγάγει καὶ εἰς ἀπάγγελμα τὴν ἀρχηγίαν θρησκευτικῆς ἐν Ἑλλάδι ὀργανώσεως².

Διὰ τῆς τοιαύτης ἐν τῷ ἐξωτερικῷ «διαφωτίσεως» ἀποστέλλονται ἄφθονα χρηματικὰ ποσὰ διὰ «φιlanθρωπικοὺς» σκοποὺς, ὅρα προσηλυτιστικὸς τοιοῦτος. Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα μαρτυρίας τινὰς προερχομένας ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἵνα διαπιστωθῇ πλήρως ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πλουσία αὐτῶν ἐνίσχυσις. «Εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Φωτὸς» ἀπεστάλη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Σομερσγούρθ Ν.Η. καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Γουίνθροπ Mass... χρηματικὸν ποσὸν πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀδελφοὺς, τὸ ὅποιον καὶ διενεμήθη... (περιοδ. Φῶς τόμ. Ζ. τεύχ. 37). Ἐπίσης «ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Σικάγου χρηματικὸν ποσὸν πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι πτωχοὺς ἀδελ-

φοὺς μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν, εἰς τοιαύτας θυσίας εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς (Φῶς τόμος Ζ' τεύχος 39).

Παραθέτομεν ἐπίσης ἀπόσπασμα ἐκθέσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὀργανώσεως «American Mission to Greeks, Inc.» (Ἀμερικανικὴ ἀποστολὴ διὰ τοὺς Ἕλληνας) ἀποσταλείσης ἐκ Νέας Ὑόρκης τὴν 7ην Ἀπριλίου 1955 πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι αὐτῆς ἀντιπρόσωπον Α. Δρακόπουλον, εἰς τὸν ὅποιον ἀπαριθμοῦνται ἀναλυτικῶς αἱ ἐξ αὐτῆς ἀποστελλόμεναι ἐνίσχυσεις ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος.

1) Εἰς Ἐργάτας Εὐαγγελίου Δολλ.	36.430
2) Εἰς Ὁρφανοτρ. Κατερίνης Δολ.	61.330
3) Εἰς ἡμερήσιον Χριστ. Σχ. Κατερίνης δολ.	5.800
4) Εἰς Βιβλικὸν Ἱδρ. Κατερίνης Δολλάρ.	3.210
5) Διὰ κατασκηνώσεις	» 1.200
6) Ἀξία Ἀγ. Γραφῆς ἐν Ἑλλάδι	» 3.657
7) Δι' Ἱδρυσιν, ἐγκατάστασιν, ἐνοικία συντήρησιν καὶ ἀγορὰν ἀκινήτου τοῦ Βιβλιοπωλείου μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸ ὑπογείου ὡς καὶ γενικὸν ἐκδοτικὸν ἔργον.	Δολλάρια 28.000
8) Ἀτομικὰ βοηθήματα εἰς ἀπόρους καὶ πρόσωπα ἔχοντα ἀνάγκην βοήθειας Δολλάρ.	10.633
9) Εἰς περιοδ. «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» «Παιδικὰ φύλλα» κλπ.	Δολλάρια 1.775
Σύνολον Δολλαρίων	152.735
Σύνολον εἰς Δραχμάς	4.582.050

Ἐπίσης εἰς τὴν ἐκθεσιν ταύτην καὶ ἐν σελίδι 4 ἀναγινώσκουμεν τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικὰ: «Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ὀργάνωσις μας βοηθεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Εὐαγγ. Ἐκκλησίαν, οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας σας λαμβάνουν τακτικῶς κατὰ μῆνα τὸν μισθὸν των καὶ ἀνεπτύχθη μεγάλη πνευματικὴ δραστηριότης εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας».

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἢ ὡς ἄνω ὀργάνωσις τροφοδοτεῖ μίαν καὶ μόνον Εὐαγγελικὴν ἐν Ἑλλάδι παραφυάδα, ἐκτὸς ὅμως ταύτης ὑπάρχουσιν καὶ ἕτεραι ὀργανώσεις ὡς ἢ ἐν Λὸς Ἀντζελες τῶν ΗΠΑ «Oriental Missionary Society», ἡ ὀργάνωσις τῆς «Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ» ἐν Νέα Ὑόρκη καὶ διάφοροι ἄλλαι προτεσταντικαὶ ἐν Ἀμερικῇ παραφυάδες, αἰτινες ἐνισχύουσιν ποικιλοτρόπως τοὺς ὁμοδόξους αὐτῶν. Τέλος παραθέτομεν καὶ ἕτεραν χαρακτηριστικὴν μαρτυρίαν ἔχουσαν σχέσιν μὲ τοὺς κατὰ καιροὺς ἀνεγειρομένους ἐν μέσαις Ἀθήναις πολυτελεστάτους εὐκτηρίους οἴκους.

«Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, γράφει ἡ Σάλπιγξ τοῦ Εὐαγγελίου, τοὺς ἀπανταχοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μας διὰ τὴν πολυτιμὸν των ἀρωγὴν, ἥτις ἔκαμε δυνατὴν τὴν ἀγορὰν τοῦ οἰκοπέδου καὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου τῆς λατρείας καὶ εὐχόμεθα εἰς τὸν Θεὸν πλουσιῶς νὰ εὐλογῆσῃ καὶ ἀνταμείψῃ ἕνα ἕκαστον» (1955 σ. 29) (πρόκειται διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τῆς οδοῦ Ζαΐμη 17). Νομίζομεν ὅτι μετὰ τὰς ὡς ἄνω λεχθέντα, οὐδεὶς θὰ ἀμφιβάλλῃ πῶς «ξεφυτρώνουν» ἐν μέσαις Ἀθήναις μεγαλοπρεπεῖς εὐκτηριοὶ οἴκοι, πῶς διανέμονται τόσον πλουσιῶς δωρεὰν τὰ ἔντυπα αὐτῶν, πῶς διατηροῦσι Ἱεραποστολικὰς Σχολὰς καὶ οἰκοτροφεῖα καὶ τέλος ποῦ εὐρίσκουν τὰ χρήματα διὰ τοὺς

1. Ὅρα ἐκθεσιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὀργαν. «American Mission to Greeks» πρὸς ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀλ. Δρακόπουλον (7-4-55).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Αισθήματα αγάπης.

Ἡ ἐν μέσω τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ παρουσία τῆς ἐξ Ἀρχιερέων ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς συζήτησιν μετὰ τῶν πνευματικῶν ἡγετῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων κοινῶς ἐνδιαφέροντος, ἔδωκε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἀφορμὴν, ἵνα οἱ Ἕλληνες ἐκδηλώσουν τὰ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, τὰ ὁποῖα τρέφουν πρὸς τὴν σεπτὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ ἐγκαρδιότης, μεθ' ἧς οἱ Σεβασμιώτατοι οὗτοι Ἀρχιερεῖς ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἶναι δείγμα ἐνθεν μὲν τῆς ὑφ' ἡμῶν ἀναγνωρίσεως τῆς διὰ τῶν αἰώνων συμβολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν Ἑλληνορθοδόξων παραδόσεων, ἐτέρωθεν δὲ τῆς βαθείας ἡμῶν βεβαιότητος, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως κατανοεῖ τὴν καθ' ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐνοποιὸν καὶ συνεκτικὴν δύναμιν.

Διορθόδοξος λειτουργία.

Ἀληθῶς «ἀνταύγειαν βυζαντινοῦ μεγαλείου» εἶχεν ἡ καθιερωθεῖσα πλέον διορθόδοξος λειτουργία, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐτέλεσεν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῶν Ἀνακτόρων Τατοῦν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, βοηθούμενος ὑπὸ κληρικῶν καὶ ἐκπροσώπων πολλῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐχρησιμοποίησαν τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἀραβικὴν, τὴν σλαβωνικὴν, τὴν ἀγγλικὴν, τὴν ἰαπωνικὴν, τὴν κορεατικὴν καὶ τὴν οὐγκαντικὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὴν Λειτουργίαν ταύτην τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀπηγγέλθη ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, ὅστις σήμερον εἶναι ὁ μόνος ἀνὰ τὴν Ὑψήλιον Ὀρθόδοξος Βασιλεὺς.

Ὡς εἶναι δῆλον, ἡ διορθόδοξος αὕτη λειτουργία δὲν εἶναι μόνον μία ὠραία εὐκαιρία συμπροσευχῆς τῶν εὐρισκομένων ἐν Ἀθήναις μελῶν τῶν διαφόρων ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκδήλωσις ἀπ' ἐνὸς τοῦ οἰκουμενικοῦ χαρακτήρος τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀπ' ἐτέρου τῆς ἡγετικῆς ἐν αὐτῇ

πτωχῶς καὶ τοὺς πάσχοντας, πῶς τόσον περὶ πολλοῦ ποιοῦνται «ἀγάπην» καὶ φιλανθρωπίαν»

Ἄς παύσῃ ἡ ἐνίσχυσις τῆς Ἀμερικῆς καὶ τότε θὰ ἴδωμεν τὴν δράσιν καὶ τὰς «φιλανθρωπικάς» διαθέσεις τῶν «φίλων μας» Εὐαγγελικῶν. Καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ γεννᾶται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Πόσους ὀρθοδόξους προσηλύτησαν οἱ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ μας εὐαγγελικοί, ἀλλὰ πλανεμένοι τοιοῦτοι κατὰ τὰ ἔτη 1941-1944, ὅτε οἱ οὐρανοὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι; Οὐδένα. Ἐκλείσαν τὰς πύλας τῶν μάλιστα καὶ πλεῖστοι εὐκτ. οἴκοι αὐτῶν. ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΑΘΑΝ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

θέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τρίτου τοῦ ἱεραποστολικοῦ χρέους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἱερὸν Σύμβολον.

Ἡ ἐπιθυμία τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως νὰ μετατρέψῃ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης εἰς τουριστικὸν ξενοδοχεῖον ἀποτελεῖ καιρῖον πλήγμα ἐναντίον τῶν αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνορθοδόξου πληρώματος.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολή, γαλονήσασα πολλὰς γενεὰς καὶ ἀναδείξασα διαπρεπεῖς Ἱεράρχας καὶ θεολόγους, συνδυάζοντα ὀρθόδοξα βιώματα καὶ μέγα ἐπιστημονικὸν κῆρος, ἀποτελεῖ ἱερὸν σύμβολον, ὅπερ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ θιγῇ.

Ὅθεν πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ συντελέσουν εἰς ματαιώσιν τῆς εἰς ἄλλον τόπον μεταφορᾶς τῆς Σχολῆς ταύτης δεόν νὰ κινηθοῦν δραστηρίως καὶ νὰ προκαλέσουν τὰς δεούσας ἐνεργείας παρὰ τῇ Τουρκικῇ κυβερνήσει πρὸς ἐγκατάλειψιν τῆς ἀτυχοῦς σκέψεώς της. Αὕτη δέον νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ εἰς κοσμικὸν κέντρον μετατροπὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης θὰ δημιουργήσῃ νέαν ἀφορμὴν ψυχρότητος μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, ἣτις οὐδόπως θὰ εἶναι οἰκοδομητικὴ διὰ τὰς καθ' ὄλον Ἑλληνοτουρκικὰς σχέσεις.

Τέχνη ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Ἡ «Ἐκκλησία» αἰσθάνεται ὄλως ἰδιαιτέραν χάραν, δημοσιεύονσα σειρὰν ἄρθρων τοῦ Ἐντεταλμένου Ὑψηλοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντίνου Καλοκύρη, ἀφορώντων εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀγιογραφίας.

Διὰ τῶν ἄρθρων τούτων ὁ ἐπὶ εἰκοσαετίαν συμβαλλόμενος εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας κ. Ὑψηλοῦ ἀποκαλύπτει τὴν οὐσίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀγιογραφίας ὡς τέχνης ὁ ψ η λ ἦ ς, ἐχοῦσης λειτουργικὸν χαρακτῆρα καὶ διακονοῦσης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι τὰ ἄρθρα ταῦτα θὰ συντελέσουν σημαντικῶς εἰς τὸ νὰ μνήσων τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐκκλησίας» εἰς τὸ βαθύτερον περιεχόμενον τῆς Ὀρθοδόξου Αἰσθητικῆς καὶ εἰς τὸ νὰ προωθήσουν τὰς ἀρξαμένας ἤδη ἐλπιδοφόρους προσπάθειας πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας τέχνης ἀπὸ τῶν δυτικῶν προτύπων, ἅτινα εἶναι «οὐ μόνον κατ' ἀρχὴν ἄσχετα πρὸς τὸ ὄλον ὑψηλὸν πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ δογματικῶς ὑποπτα». Ἰδιαιτέρως οἱ διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν ἱερῶν ναῶν φροντίζοντες ἐδλαβεστάτοι ἐφημέριοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἐπίτροποι δεόν νὰ λάβουν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις τούτοις ἀναπτυσσόμενα.

Ὁ «χρυσὸς κανὼν τοῦ ἀθλητισμοῦ».

Ἡ ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Ν. Καρμίρη

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθε τῆν 8ην καὶ 10ην Μαρτίου καὶ ἡσχολήθη περὶ διάφορα θέματα τρεχούσης φύσεως.

ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου κατηρίστη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χίου κ. Παντελεήμονος, Φλωρίνης κ. Βασιλείου Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλινίκου, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, Πατρῶν κ. Κωνσταντίνου καὶ Δημητριάδος κ. Δασακηνοῦ πρὸς συζήτησιν μετὰ τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διαφόρων θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἡ ἐν λόγω Ἐπιτροπὴ συνήλθε μετὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς πρώτην συνεδρίασιν τῆν 9ην Μαρτίου ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱεράς Συνόδου. Αἱ συνεδριάσεις ἐκτοτε συνεχίζονται δις τῆς ἐβδομάδος.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἀπηύθυνε τῆν 13—3—1960 πρὸς τοὺς Ἑλληνας σπουδαστὰς τὸ κάτωθι Μήνυμα ἐπὶ τῇ «Ἡμέρᾳ Προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν»:

«Καθιερώθη καὶ ἐπολιτογραφήθη πλέον καὶ εἰς τὴν Πατρίδα

γενομένη ὁμιλία πρὸς τοὺς Ἐπιθεωρητὰς Σωματικῆς ἀγωγῆς καὶ Διευθυντὰς Ἐθνικῶν Γυμναστηρίων μετὰ θέμα «Ἡ πνευματικὴ ἀποψις τοῦ ἀθλητισμοῦ» περιεῖχεν ἀπόψεις, αἵτινες θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀθλητισμὸν ἀσχολουμένων.

Ὡς ἐτόνισεν οὗτος, «καὶ αὐτὸ τὸ Ἱερόν Βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ σπουδαιότερον βιβλίον εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, γέμει ἐκφράσεων προερχομένων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀθλητικῆς ὀρολογίας τῆς ἐποχῆς, τῶν ὁποίων μεγαλειώδης κορωνὴς εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον «Ὅσδεῖς στεφανοῦνται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ». Αὐτὸς εἶναι ὁ χρυσοῦς κανὼν τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἀθλητισμοῦ». Ὅθεν, ὡς ἐτονίσθη ἐν συνεχείᾳ, χρὸς τῶν ἐποπτῶν τοῦ ἀθλητισμοῦ εἶναι νὰ παρακολυθηθῶν πνευματικῶς τὰ ἀθλητικὰ σωματεῖα.

Αἱ ἀπόψεις αὗται εὐρίσκουν κατὰ πάντα σύμφωνον τὴν «Ἐκκλησίαν», διότι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν καταδικάζει, οὔτε ἀρνεῖται τὸ σῶμα, εἰς τὸ ὅποιον μάλιστα διὰ τῆς ἀναστάσεως ἐπιφυλάσσει αἰωνίαν δόξαν, ἀλλὰ τὴν ἀπολυτοποίησιν καὶ θεοποίησιν τοῦ σώματος, τὴν σωματολατρείαν. Ὅθεν ὁ ἀθλητισμὸς πρέπει νὰ διέπται ὑπὸ ἀνωτέρων πνευματικῶν κριτηρίων, ἵνα μὴ ἐκτρέπεται εἰς μονομερῆ περὶ τὸ σῶμα ἐνασχόλησιν, ὁδηγοῦσαν εἰς τὰ γνωστὰ ἔκτροπα τῶν γηπέδων καὶ παραθεωροῦσαν τὴν πνευματικὴν προόδον τῶν νέων.

«Πατρολογικὸν Κέντρον».

Ἡ ἑφθεῖσα ἰδέα νὰ ἰδρυθῇ Πατρολογικὸν Κέντρον ἐν Θεσσαλονίκῃ δέον νὰ χαιρετισθῇ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Διότι ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν θὰ εἶχεν ἡ ὑπαρξίς ἐνός τοιούτου κέντρον ἐν τῇ διὰ λαμπρῶν βυζαντινῶν μνημείων κοσμουμένη

ἡμῶν ἢ «Ἡμέρᾳ Προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν», ἡμέρα ἱερά, καθ' ἣν δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς μὲν τοὺς Ἑλληνας Σπουδαστὰς νὰ ἐξωτερικεύσων τὸ περιεχόμενον τοῦ πνευματικοῦ των κόσμου, εἰς τοὺς μεγαλυτέρους δὲ Ἡμᾶς νὰ ἐκφράσωμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς στοργὴν μας καὶ τὴν συγκίνησιν διὰ τὰς τοιαύτας ἐκδηλώσεις.

Πιστεύομεν ὅτι οἱ Ἑλληνας Σπουδασταὶ κατανοοῦν πλήρως τὸ περιεχόμενον καὶ τὸν σκοπὸν τῆς σημερινῆς ἡμέρας. Διὰ τῶν σημερινῶν ἐκδηλώσεων ἀπευθύνονται πρῶτον πρὸς ἑαυτούς, διὰ νὰ ὑπογραμμίσουν ἅπασι ἔτι εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν των τὴν μεγάλην ἀλήθειαν, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος σημαίνει ἄνθρωπος ἀναγνωρίζων τὴν σμικρότητα καὶ τὴν ἀτέλειάν του, ἀναγνωρίζων τὴν ἐν παντὶ ἐξάρτησίν του ἀπὸ τῶν ἐν οὐρανοῖς δημιουργῶν, Κυβερνήτην καὶ Πατέρα. Κατὰ συνέπειαν, ὅτι, πνευματικὸς ἄνθρωπος σημαίνει κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς, ἥτις εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τοῦ πλάσματος πρὸς τὸν πλάστην, τοῦ τέκνου πρὸς τὸν Πατέρα, τοῦ ἀγνωστοῦ καὶ ἀδυνάτου πρὸς τὸν Πάνσοφον καὶ Παντοδύναμον, τὸ κύριον γνώρισμα καὶ διακριτικὸν τοῦ λογικοῦ δημιουργήματος ἀπὸ τῶν ἀλόγων τοιούτων.

Ἀπευθύνονται δεύτερον πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας, διὰ νὰ διακηρύξουν ὅτι, παρ' ὅλην τὴν αὔξουσαν καὶ ἐπιπολάζουσαν ὀλιστικὴν ἐπιστημονικοφανῆ ἀντίληψιν καὶ κοσμοθεορίαν, ἐννοοῦν νὰ διατηρήσων καὶ νὰ συνεχίσων τὰς Ἑλληνοχριστιανικὰς πνευματικὰς παραδόσεις, διὰ νὰ τοῖσιν ὅτι μόνη καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ γνώσις καὶ ἡ ἐπι-

Συμπρωτευούση, τοῦτο θὰ εἶχε πανορθόδοξον σημασίαν, διότι θὰ ἔδιδε μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν μελέτην τοῦ βίου, τοῦ ἔργου καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐὰν οἱ ἑτερόδοξοι ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ ἰδρῶν ἰνστιτούτα καὶ σεμινάρια πατρολογικῶν σπουδῶν, πολὺ περισσότερον πρέπει παρ' ἡμῶν νὰ δημιουργηθῇ ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αἰγίδα ἐν πνευματικῶν κέντρον, ὅπερ θὰ προωθήσῃ καὶ θὰ προαγάγῃ τὰς πατρολογικὰς σπουδὰς. Οὕτω τὸ κέντρον τοῦτο θὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα καὶ εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Διακονίας» ἐκδιδομένων ἔργων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσέβεια.

Ὡς γράφει σημεῖωμα τῆς «Καθημερινῆς», ἀναφερόμενον εἰς τὰ ῥαδιοφωνικὰ προγράμματα, τὸ «νὰ διακόπτεται ἡ λειτουργία ἢ οἰαδήποτε ἄλλη ἐκπομπή, πρὸ τοῦ τέλους τῆς, εἶναι ἀσέβεια πρὸς τὰς χιλιάδας των ἀκροατῶν, ποὺ τὴν παρακολουθοῦν».

Ἡ συνέχισις τοῦ κακοῦ αὐτοῦ εἶναι πράγματι ἀπαράδεκτος καὶ ἀποκαλύπτει, ὅτι οἱ ὀυθμιζόντες τὰ τῶν ῥαδιοφωνικῶν προγραμμάτων δεικνύουν μεγάλην ἐπιπολαιότητα.

Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ γίνῃ ἀντιληπτόν, ὅτι τὸ Ἰδρυμα Ῥαδιοφωνίας, διὰ νὰ εἶναι ἀληθῶς «Ἐθνικόν», ὅπως χαρακτηρίζεται, πρέπει πρωτίστως νὰ εἶναι φορεὺς καὶ κήρυξ τῶν ἰδανικῶν τοῦ Ἐθνους καὶ οὐχὶ νὰ δίδῃ τὸ παράδειγμα τῆς περιφρονησεως αὐτῶν. Τὸ νὰ προτιμῶνται τὰ ἐλαφρὰ ἕσματα τῆς Θ. Λειτουργίας, δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει κατανοηθῆ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐθνοποιὸς δύναμις καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐθνους. Ὅθεν τὸ σημεῖούμενον ὑπὸ τῆς «Καθημερινῆς» ἄποπον εἶναι ἀσέβεια καὶ πρὸς τὸ Ἐθνος.

στήμη είναι άνίσχυρος πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου, ἐὰν λείπῃ ἡ πνευματικὴ θεμελίωσις καὶ τὸ ἠθικὸν ἀντίβαρον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἡ ἰσόροπος αἰθέρις διανοίας καὶ καρδίας, γνώσεως καὶ πράξεως. Διότι θὰ παραμείνῃ ἀξίωμα αἰωνίου κύρους τὸ ἐν τῷ «Μενεξένῳ» Πλατωνικῶν λόγων: «πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς, πανουργία καὶ οὐ σοφία φαίνεται».

Προσφιλεῖς Ἑλληνες Σπουδασταί,

Ἐξακολουθήσατε νὰ βαδίζετε, συνεχίσατε νὰ προχωρῆτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ὠλοκληρωμένης πνευματικῆς προόδου καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ σας καταρτισμοῦ. Σήμερον εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε ἡ Πατρις ἡμῶν ἔχει τὴν ἀνάγκη σας. Ἔχει ἀνάγκη ὑγιᾶν πνευματικῶν προσωπικοτήτων, πνευματικῶν ὁδηγῶν, κατανοούντων διὰ ἀποστολὴν καὶ ἰδεῶδες τοῦ ἡγέτου εἶναι οὐχὶ ἡ ἀτομικὴ ἰκανοποίησις, ἀλλ' ἡ συνεχῆς προσφορὰ καὶ θυσία ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν ἀποστολήν, εἰς τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐξελέξατε, ἡ προσευχὴ, τὸ σύνθημα καὶ περιεχόμενον τῆς σημερινῆς ἡμέρας, εἶναι τὸ πανίσχυρον ὄπλον, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποῖου θὰ φθάσητε εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς νίκης.

Προσευχὴ σημαίνει ἔνωσις τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μὲ τὴν θεῖαν παντοδυναμίαν. Προσευχὴ σημαίνει δύναμις καὶ νίκη. Ὁ προσερχόμενος ἄνθρωπος εἶναι ὁ κατακτὼν καὶ νικῶν ἄνθρωπος. Καὶ ἡ πατρικὴ Μας εὐχὴ εἶναι αὕτη: Νὰ γίνετε οἱ ἄνθρωποι τῆς προσευχῆς καὶ ἄρα οἱ νικῶντες, οἱ προχωροῦντες ἀπὸ ἐπιτυχίας εἰς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν».

Τῆ 2α Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτος ἐδέχθη τοὺς βουλευτὰς κ.κ. Παπαηλιού, Μολαμίδαν καὶ Καψαμπέλην.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Τῆ 4η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προέστη ἐν τῷ Ἀ΄ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας κατὰ τὴν κηδεῖαν τῆς Ἀν. Κωστοπούλου, ἀδελφῆς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῶ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν.

Τῆ 6η Μαρτίου, Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ Α. Μακαριώτης προέστη τῆς θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τῶν Ἀνακτόρων, παρουσίᾳ τῶν Α.Α. Μ. Μ. τῶν Βασιλέων καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας. Προσλήσει τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, εἰς τὸ Β. Παρεκκλήσιον προσήλθον καὶ παρηκολούθησαν τὴν Λειτουργίαν οἰεὺρισκόμενοι ἐνταῦθα φοιτηταὶ ἐκ διαφόρων χωρῶν, οἵτινες φοιτοῦν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Οὕτω διὰ τῆς παρουσίας καὶ συμμετοχῆς τῶν ξένων φοιτητῶν ἡ θεία Λειτουργία ἔλαβε πανορθόδοξον χαρακτῆρα. Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπήγγειλε, κατὰ τὰ εἰωθότα, τὸ Σύνβολον τῆς Πίστεως, οἱ δὲ ξένοι ὀρθόδοξοι φοιτηταὶ ἀνέγνωσαν τὸν Ἀπόστολον καὶ ἀπήγγειλαν τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ὡς καὶ ἄλλα τιμήματα τῆς Θείας Λειτουργίας εἰς τὴν γλῶσσάν των.

Τῆ 7η Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Στρατηγὸν κ. Ντρές καὶ ἐκπροσώπους τῆς Ἀδελφότητος Δημητσανιτῶν.

Τῆ 9η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δημοτριάδου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

*

Ὁ Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Φεβρουάριον ἐν Κυριακαῖς ἐχοροστάτησεν, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Πειραιῶς.

Τῆ 1η Φεβρουαρίου προήδρευσε συσκέψεως κρίσεως ἐκθέσεων μαθητῶν Γυμνασίου, διὰ τὴν ἀπονομὴν βραβείου παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, μὲ θέμα «τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀποταμιεύσεως διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκογένειαν».

Τῆ 2α, ἐκπροσώπων τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτον, παρηκολούθησεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ εἰς Ἀθήνας, διδάξεν τῷ κ. Τάσσου Γριτσοπούλου, Ἐφόρου Ἀρχαιοτή-

των Γορτυνίας, ἀφορῶσαν εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συμβολὴν τεσσάρων Δημητσανιτῶν Ποπριαρχῶν κατὰ τὸν ἰζ' αἰῶνα.

Τῆ 7η ἐπεσκέφθη τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀναλήψεως εἰς Δραπετσῶνα πρὸς διευθέτησιν ζητημάτων τινῶν, καὶ ὠμίλησε πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐνοριακοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

Τῆ 12η, ἐκπροσώπων τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτον, παρέστη εἰς τὴν τελετὴν ἀπονομῆς διπλωμάτων ἐβελοντριῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τοῦ Τμήματος Πειραιῶς, γενομένην εἰς τὸν Πειρσικὸν Σύνδεσμον, καθ' ἣν ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἀπέτειμε τὰ ὡς ἀνω διπλώματα.

Τῆ 13η, ἐντολῆ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, ἐπὶ παρακλήσει τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Σάμου κ. Εἰρηναίου, ἐχειροτόνησεν εἰς Διάκονον, ἐν τῷ ἐν ᾧ ἐλειτούργησεν ἱερῷ ναῶ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου (παρὰ τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν), τὸν ἐκλελεγμένον Ἐφημέριον Μανωλάτων Σάμου Παναγιώτην Μαργαφώνην, τῆ δὲ ἐπομένη ἐχειροτόνησεν αὐτὸν εἰς Πρεσβύτερον ἐν τῷ ἱερῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ρέντη, ὀμιλήσας κατὰ τὴν χειροτονίαν.

Τῆ 20η, ἐκπροσώπων τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτον, προέστη τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἱερέως Ἰωάννου Φερουση εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὀμιλήσας κατ' αὐτήν.

Τῆ 22α, ἐντολῆ τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου, ὁμοῦ μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου καὶ Δημητριάδος κ. Δαμασκηνοῦ, ὡς καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Δαμασκηνοῦ Παπαχρίστου, Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὑπεδέχθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς τοὺς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφιχθέντας Σεβ. Μητροπολίτας Πριγκιπωννήσων κ. Δωρόθεον, Χαλδίας κ. Κυρίλλον, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομον καὶ Ἰμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων, οἵτινες ὁμοῦ μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἰκονίου κ. Ἰακώβου ἀποτελοῦσι τὴν Πατριαρχικὴν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πενταρχίου καὶ ἀφιχθήσαν εἰς Ἑλλάδα δι' ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

Τῆ 29η, Καθαρᾶ Δευτέρᾳ, ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πειραιῶς κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μ. Ἀποδείπνου, ὀμιλήσας.

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

Προνοία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ ἱδρύθη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς, παρὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν φοιτοῦν δέκα πέντε μαθηταί, οἵτινες, μέχρι τοῦδε ἐσημείωσαν ἀρίστην ἐπίδοσιν, χάρις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν διδασκαλίαν τοῦ μεσικολογικωτάτου Διδασκάλου κ. Ἐλευθερίου Χαρυπῆ.

Ὡσαύτως μερίμνη τῆς Α.Σ. ἀνηγγέρθη μεγάλη καὶ ὠραία αἴθουσα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἥτις χρησιμοποιεῖται ἤδη διὰ τὴν κατήχησιν τῶν παιδίων καὶ διὰ διαφόρους διαλέξεις. Ἐν αὐτῇ δὲ λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην Βιβλιοθήκη, ἐμπλουτισμένη δι' ὑπερχιλίων βιβλίων ἐθνικο-θησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιεχομένου, ὅπως Ἱερά κείμενα, ἐγκυκλοπαίδεια, ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα, ἱστορικά, ψυχολογικά, θρησκευτικά, λαογραφικά.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης.

Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐξ Ἀθῆναις Ἀμπέμπα, κατὰ τὴν ἐπὶ τῷ Νέφῳ ἔτι 1960 τελεσθεῖσαν ἐν τῷ νέῳ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀξώμης τελετὴν τῆς Βασιλόπηγτας, ἥτις προσέλαβε χαρακτῆρα ἑλληνο-αιθιοπικῶν, ἐκλήθησαν ἐπίλεκτα μέλη τῆς Αἰθιοπικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παροικίας, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐπιτετραμμένον τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τρεῖς ἐπίσκοποι τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ὁ Προεξάρχων Σεβ. Μητροπολίτης

Ἀξώμης κ. Ν. Νικόλαος ἐξεφώνησε λόγον, εἰπών, μεταξύ ἄλλων, καὶ τὰ ἑξῆς:

«*Ἐδχαρίστως ἀναμνησκόμεθα τὴν ἐπίσκεψιν τῶν σεπτῶν Βασιλέων μας εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη διεκρίθη μὲ τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησιν τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων τοῦ φιλοξενούτου Ἀυτοκράτορος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου Βασιλέως. Συνητήθησαν εἰς κοινὸν αἶσθημα Ὁρθοδοξίας, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἀμφοτέρους ἐτονίσθη, ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἐβεβαιώθη καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ Ναῶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ποδὸς τιμὴν τῶν Βασιλέων τελεσθείσης Δοξολογίας ἐπεσφραγίσθη.*

Ἀναμνησκόμεθα, μὲ ἰδιόζουσαν ἐπίσης χαρὰν, τὸ ἐδνχὲς γεγονός διὰ ἀνακηρύξεως τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας εἰς Π α τ ρ ι α ρ χ ε ἰ ο ν ὑπὸ πρῶτον Πατριάρχῃ τὸν Μακαριώτατον Βασιλεῖον. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ ἀξίαν λόγον καμπῆν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας.

Καθὼς δὲ τὸ Αἰθιοπικὸν Κράτος διὰ τῆς χειραγωγίας καὶ τῆς συνέσεως τοῦ Μεγάλου Ἀυτοκράτορος Χαϊλέ Σελασιέ τοῦ Α' εἰσήλθεν ὡς ἐνεργὸν μέλος εἰς τὴν τροχίαν τοῦ διεθνοῦς κόσμου, οὕτως ἐπιτίθεται καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοῦ πρῶτου αὐτῆς Πατριάρχου δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Αὐτοῦ Πατριάρχου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, κατὰ τὴν τελευταίαν περιόδιον αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Μ. Ἀνατολήν, ἐδρεθεῖς ἐν Καίρῳ μεταξὺ Κοπτικῶν κήλων, ἐδήλωσεν ὅτι ὑφίσταται ποιά τις ἐνόησις, καθ' ὅσον ἡ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ὑφισταμένη διαφορὰ εἶναι μᾶλλον φ ρ α σ τ ι κ ῆ. Τοιαύτην γνώμην ἐξέφρασαν καὶ σοβαροὶ ἐπιστήμονες Καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας ἐν Ἀθήναις. Τοιαῦτα εἶναι αἱ ἀναμνήσεις ἡμῶν ἀνασκοπούτων ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς σκοπιᾶς τὸ λῆρον ἔτος 1959».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

*Ἄνω τῶν 100 ἱερέων, φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου καὶ τελειοφοίτων τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς «Ἁγ. Σάββας» παρηκολούθησαν τὴν 22αν καὶ 23ην Φεβρουαρίου ἐ.ε. τὸ φροντιστήριον, τὸ ὁποῖον ὠργάνωσαν ὁ ἱερός Σύνδεσμος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βελιγραδίου. Οἱ παρακολούθησαντες τὸ φροντιστήριον ἤκουσαν διαλέξεις περὶ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Γιουγκοσλοβικῆς Πολιτείας, περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας καὶ περὶ ἄλλων ἐπιβαρῶν ζητημάτων τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἰς τὸ φροντιστήριον παρέστη καὶ ὁ Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ 1959 τοῦ περιοδικοῦ «Pravoslavna Mysl», ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας, δημοσιεύθη λίαν ἐνδιαφέρουσα πραγματεία τοῦ ἱερομονάχου Κυρίλλου Ποσπίσιλ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἱστορία τῆς Ὁρθόδοξου ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ ἀπὸ τοῦ Θ' μέχρι τοῦ Κ' αἰῶνος». Ἀξιοπρόσεκτοι τυγχάνουν δύο θέσεις τοῦ συγγραφέως τῆς ὡς ἄνω μελέτης, αἱ ὁποῖαι ὑποστηρίζονται μὲ πειστικὰ ἐπιχειρήματα πρῶτον, ὅτι εἰς τὴν Μοραβίαν ἴσως καὶ εἰς τὴν Τσεχικὴν ἔδρασαν Ἕλληνες ἱεραπόστολοι πρὸ τῶν Θεσσαλονικῶν ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, οἱ ὁποῖοι ἐργάσθησαν μὲν μὲ ἀγάπην, ἀλλὰ δὲν ἐσημείωσαν μεγάλην ἐπιτυχίαν, ὅπως οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, κυρίως διότι ἐτέλουν τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία ἦτο ἀκατάληπτος εἰς τὸν λαὸν τῆς Μοραβίας. Δεύτερον, ὅτι οἱ ἅγιοι ἀδελφοί, ἰδίως ὁ Μεθόδιος, δὲν ἦσαν ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Πάπαν, ὡς ἰσχυρίζονται καθολικοὶ τινες ἱστορικοί, ἀλλ' ὑπήγοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως.

Εἰς τὸ τέλος τῆς πραγματείας παρέχονται στοιχεῖα περὶ τῆς νῦν ὀργανώσεως τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας, τὰ ὁποῖα παραθέτομεν ἐν συντομίᾳ. Τῆς Ἐκκλησίας προίσταται ὁ Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας. Αὕτη διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας ἀριθμεῖ τέσσαρας

ἐπισκοπὰς, αἱ ὁποῖαι διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου μετὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Μητροπολιτικὸν καὶ τὰ ἐπισκοπικὰ Συμβούλια ἀποτελοῦνται ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκούς. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ ἑτερόδοξοι Ἐκκλησίαι, δὲν εἶναι κεχωρισμένη ἀπὸ τὸ κράτος. Ὁ κλῆρος μισθοδοτεῖται ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν πρὸς ἱερατεῖαν ὑποψηφίων μεριμνᾷ ἡ εἰς Πρέσοβ Ὁρθόδοξος Θεολογικὴ Σχολή, τῆς ὁποίας ὁ κύκλος τῶν σπουδῶν εἶναι τετραετής. Ἡ γλῶσση τῆς λατρείας εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικοσλαβικὴ καὶ ἡ τσεχικὴ.

Ἡ Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας ἐκδίδει τέσσαρα περιοδικὰ: «Hlas Pravoslavi» εἰς τὴν τσεχικὴν, «Odkaz sv. Cyrila a Metoda» εἰς τὴν σλοβακικὴν, «Zapovid sv. Kyrilla i Metodia» εἰς τὴν οὐκρυνικὴν καὶ «Pravoslavna Mysl» εἰς τὴν ρωσικὴν.

Οἱ ὀρθόδοξοι ἀνέρχονται ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ εἰς 400.000. Μοναὶ δὲν ὑπάρχουν. Οἱ μοναχοὶ ζοῦν εἰς τὰς ἐνορίας. Ἡ ἑτερόδοξος προπαγάνδα παρεμποδίζει τὴν διάδοσιν τῆς Ὁρθόδοξου.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΧΙ ΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ ΚΕΡΝ (†)

Μετὰ βαθύτατης λύπης ἐπληροφόρηθη ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος καὶ γενικώτερον τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ διαπρεποῦς ἀρχιμανδρίτου καὶ καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας ἐν τῷ Ὁρθόδοξῳ Θεολογικῷ Ἰνστιτούτῳ τῶν Παρισίων Πατρὸς Κυπριανοῦ Κέρν.

Ὁ αἰμνηστὸς πατὴρ Κυπριανὸς Κέρν ἐγεννήθη τῷ 1899 ἐν Τούλᾳ τῆς Ρωσίας. Μετὰ τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Νομικὴν καὶ Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Βελιγραδίου, λαβὼν τὰ διπλώματα αὐτῶν ἐν ἔτει 1922.

Διὰ τὴν ἀξιόλογον διατριβὴν του «Ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῆς Θ. Λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου» ἔλαβεν ἔπαινον ἐκ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'. Ἐν ἔτει 1927 ἔλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα, τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος ἐχειροτονήθη ἱερεύς. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὠνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωσικῆς πνευματικῆς Ἀποστολῆς, τῆς ἑργον ἦτο ἡ διαχείρισις τῶν μοναστηρίων καὶ λοιπῶν ἐν Παλαιστίνῃ συμφερόντων τῆς Ὁρθόδοξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, λαβὼν καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιμανδρίτου. Ἐν ἔτει 1930 ὠνομάσθη καθηγητὴς καὶ ἐπιθεωρητὴς τοῦ ἐν Βιτόλι τῆς Σερβίας σεμιναρίου, ἐξ δὲ ἔτη βραδύτερον ἐξελέγη καθηγητὴς τῆς Ποιμαντικῆς Θεολογίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1937 προσεκήλητο ὑπὸ τοῦ ἐν Παρίσιος Ὁρθόδοξου Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων τοῦ Ἁγίου Σεργίου, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἔδραν τῆς Λειτουργικῆς, τὸ δὲ 1942 μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πατρὸς Φλωρόφσκυ ἔλαβε καὶ τὴν ἔδραν τῆς Πατρολογίας.

Τὰ σπουδαιότερα συγγράμματά του εἶναι τὰ κάτωθι:

- 1) Ἄσθη προσευχῆς. Συλλογὴ ἀρθρῶν περὶ τῆς Λειτουργικῆς Θεολογίας. Βελιγραδίον 1928.
- 2) Ἡ Θ. Εὐχαριστία. Ἱστορικὴ, Θεολογικὴ καὶ Πρακτικὴ ἐξήγησις τῆς Θ. Λειτουργίας. Παρίσιοι 1947.
- 3) Ὁρθόδοξος Ποιμαντικὴ Θεολογία. Παρίσιοι 1956.
- 4) Ἀνθρωπολογία Γρηγορίου τοῦ Παλαμά. Παρίσιοι 1955.
- 5) Ρωσικαὶ Μεταφράσεις Πατέρων. Εἰς περιοδικὸν «Ireikon» 1956.

Ἡ κηδεῖα του ἐγένετο εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Κλαμάρ, προαστείου τῶν Παρισίων. Παρευρέθησαν οἱ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ρηγίου κ. Μελέτιος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅστις καὶ διεβίβασε τὰ θερμὰ συλλυπητήρια τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Ρώσος Ἐπίσκοπος Μεθόδιος, Πρύτανις τοῦ Ὁρθόδοξου Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου, ὁ Περ Ντυμόν καὶ πλῆθος χριστιανικῶν πληρώματος.

Διάκονος Παναγιώτης Χ. Σιμιγιάτος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης

*Έχοντας υπ' όψιν τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων 12 Ἀποστόλων Ξάνθης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικιστολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου 1960

† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος

'Ιερά Μητρόπολις Μαρωνείας

*Έχοντας υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα (πτυχίον Ἐκκλησ. Σχολῆς, ἢ Ἀνωτέρου ἢ Κατωτέρου Ἐκκλησ. Φροντιστηρίου) πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ροδίτου, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα Πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 22ῃ Φεβρουαρίου 1960

† Ὁ Μαρωνείας Τιμόθεος

'Ιερά Μητρόπολις Ἄρτης

*Έχοντας υπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200 τοῦ 1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον Ἐκκλησίας, ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῶν χρευσουσῶν θέσεων Ἐφημερίων: 1) Κοιμήσεως Θεοτόκου Μηλιασῶν καὶ 2) Ἁγίου Ὡμαῖ Ἐπροκάμπτου.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου 1960

† Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος

'Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

*Έχοντας υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 § 1 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 25ῃ Φεβρουαρίου 1960.

† Ὁ Θεσσαλονικῆς Παντελεῖμων

*Έχοντας υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ροδοχωρίου Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 25ῃ Φεβρουαρίου 1960.

† Ὁ Θεσσαλονικῆς Παντελεῖμων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

'Ιερά Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου. Ἐκδίδεται προνοίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου. Ἐγκρίσει τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκδόσις Ἱεράς Μητροπόλεως Μαρωνείας. 1960, σελ. 27.

Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμέρα τοῦ Ἐργάτου (ὁ πρῶτος ἑορτασμός). 17 Μαΐου 1959.

Θεοδ. Μακροπούλου, Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὴν ἑλληνικῇ γῆ. Συλλογὴ διηγημάτων, Ἐκδόσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σελ. 236.

Α. Πολυτίμου, Ποῦς θέλει νὰ παίξῃ; Ἐκδόσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σελ. 182.

Τιμοθέου Α. Χρήστου, Πρεσβυτέρου, Τροπαιοφόροι νέοι τῆς Βίβλου. Βόλος, 1958, σελ. 64.

Μιλτ. Ι. Μαλαίνου, Τὸ Σημειωματάριο τοῦ Βλάση Ρούμελη. Σελίδες δόξης καὶ μαρτυρίου. 1959, σελ. 169.

Παναγιώτου Χ. Δημητροπούλου, δ. Θ., Ἡ πίστις τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας ὡς κανὼν ζωῆς καὶ κόσμος. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σελ. 246.

Β. Γ. Τσινοῦκα, Ἰατροῦ, Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία κατὰ τὴν μεταψυχικὴν ἐπιστήμην τῆς ἀσπύρου συλλήψεως τοῦ Κ. ἢ Ἰ. Χριστοῦ καὶ τῆς μετὰ τὸν τοκετὸν παρθενίας τῆς Θεοτόκου. Σελ. 16.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Σπεράντσα, Ἄξιόν ἐστιν.

Μητροπολίτου πρ. Δήμου Βασιλείου, Ἐπισκοπικοί κατάλογοι τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας (1833-1960) (Γ').

Βασ. Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κ. Ε. τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19-28 Αὐγούστου 1959) (συνέχεια).

Ἐπισκόπου Θουμακοῦ Χρυσοστόμου, Ὁ Μέγας Κανὼν Ἀνδρέου Κρήτης.

Κωνσταντίνου Καλοκέρη, Ἐντεταλμένου Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιογραφίας (Β').

Κωνστ. Δ. Μουρατίδου, Ἐντεταλμένου Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Σύγχρονοι κατευθύνσεις ἐν τῇ ἐπιστῇ τοῦ κανονικοῦ δικαίου (Γ').

Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Βασιλοπούλου, Οἱ ἀεδαγγελικοί καὶ ἡ προπαγάνδα αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι. (Συνέχεια).

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Βιβλιογραφία.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰαοῦ 1.